gemeente tytsjerksteradiel

Jaarstukken
2019

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 2
1.1 Inleiding 4
1.2 Leeswijzer 6
1.3 2019 IN VOGELVLUCHT 8
2 BESLUITVORMING 24
3 JAARVERSLAG 25
3.1 Programma's 26
0. Bestuur en ondersteuning 26
1. Veiligheid 39
2. Verkeer, vervoer en waterstaat 43
3. Economie 50
4. Onderwijs 55
5. Sport, cultuur en recreatie 59
6. Sociaal Domein 67
7. Volksgezondheid en milieu 87
8. Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing 94
Overhead 100
3.2 Paragrafen 111
A - Lokale heffingen 112
B - Weerstandsvermogen en risicobeheersing 116
C - Onderhoud kapitaalgoederen 124
D - Financiering 125
Bedrijfsvoering 128
Verbonden partijen 129
G - Grondbeleid 140
4 JAARREKENING 144
4.1 Balans 145
4.2 Baten en lasten 149
Taakvelden per programma 151
4.3 Grondslagen financiële verslaglegging 154
4.4 Toelichting balans 158
Activa 158
Passiva 168

Toelichting baten en lasten 180
Saldi per programma ..... **Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.**
4.6 Verantwoording Wet Normering Topinkomens (WNT).....182
4.7 Single Information Single Audit.....184
4.8 Controleverklaring accountant 189

1.1 Inleiding

De oplevering van de jaarstukken 2019 vindt onder een vreemd gesternte plaats. Nog nooit beleefde de wereld en Nederland een dergelijke grote crisis met onder andere een (intelligente) lockdown als gevolg van COVID-19. Een virus waar een jaar geleden nog niemand had gehoord en waarvan inmiddels duidelijk is dat het einde nog niet in zicht is. Het heeft onze samenleving tot stilstand gebracht en we zijn lerende ons opnieuw tot elkaar te verhouden. Letterlijk: op 1,5 meter afstand.

Deze crisis heeft grote consequenties op sociaal, economisch en maatschappelijk vlak. Het raakt inwoners, bedrijven en instellingen in onze gemeente op korte termijn en zeer waarschijnlijk ook op langere termijn. Maar ook onze eigen organisatie en hoe wij hier vanuit onze rol als lokale overheid op kunnen en moeten reageren. De coronacrisis stelt ons voor nieuwe en andere uitdagingen. Wat dit allemaal precies gaat betekenen is op dit moment nog onduidelijk.

In deze jaarstukken blikken we terug op 2019. En terwijl we terugkijken en ons realiseren waar we ons voor hebben ingezet, ons sterk voor hebben gemaakt en hebben bereikt, lijkt het een andere wereld waar we op terugblikken. We kijken terug, maar door de coronacrisis en de onzekerheid die dat voor de toekomst meebrengt, worden deze jaarstukken in een buitengewoon relativerend perspectief geplaatst.

We zouden u met bescheiden tevredenheid dit resultaat hebben gepresenteerd. Omdat er ondanks de incidentele vreugde van de precario het verwachte tekort beteugeld is. Het zou de bevestiging zijn dat we op de goede weg zijn. Nu moeten we die verwachting temperen. Alles staat op losse schroeven. Ineens zijn er zoveel schuivende panelen, dat het moeilijk navigeren is. Wij kunnen dit jaar de opwaartse lijn alleen vasthouden als de herverdeling van het gemeentefonds in de voorgestelde vorm niet doorgaat, de opschalingskorting van tafel gaat, de structurele financiële middelen voor het sociaal Domein worden toegezegd en volledige compensatie als gevolg van COVID-19 plaatsvindt.

2019

Het jaar 2019 is een jaar waarin veel is gebeurd in onze gemeente. We zijn voor het tweede jaar op rij uitgeroepen tot MKB-vriendelijkste gemeente. De Regiodeal kan tot uitvoer worden gebracht. We hebben een nieuw beleid Integrale Schulddienstverlening vastgesteld. De woonvisie is vastgesteld. De raad heeft een duidelijke keuze gemaakt over De Warren. We werken samen met andere gemeenten en provincie in allerlei partnerschappen om krachten te bundelen als het gaat om veiligheid, milieu en zorg.

Vanaf 1 januari 2019 was de nieuwe organisatie een feit. De werkmaatschappij als uitvoerend orgaan voor twee gemeenten. Zo'n organisatiewijziging gaat niet zonder slag of stoot. Het vergt tijd om nieuwe teams te vormen, tegelijkertijd de winkel open te houden en te vernieuwen. De eerste stappen op het gebied van onder meer betere dienstverlening naar onze burgers toe, meer grip op de budgetten en de processen op orde zijn gezet en zullen in 2020 worden vervolgd.

De herijking op het Sociaal Domein en het bijbehorende maatregelenpakket is een effectieve poging geweest om de oplopende en aanhoudende tekorten het hoofd te bieden. Wij waren goed op weg, maar wij zijn via jurisprudentie en uitvoeringsregels van het kabinet ingehaald. Daardoor is de bewegingsruimte van de gemeente nog verder ingeperkt. Dat heeft tot gevolg dat de tekorten weer oplopen, omdat wij voor die opgelegde uitvoering geen structurele financiële middelen ontvangen. Het zorgt voor een onhoudbare situatie.

Extra nadeel sociaal domein

Recent zijn we nog geconfronteerd met een extra nadeel op verleende zorg voor jeugd van € 756.000. Als gevolg van de gekozen inkoopsystematiek en het declaratiegedrag van aanbieders was de hoogte van dit tekort voor extra verleende zorg niet eerder te voorzien. En konden we u hier niet eerder over informeren. Op basis van de productieverklaringen van de zorgaanbieders blijkt dat veel trajecten al volledig of bijna volledig zijn afgerond in 2019 waardoor we ook deze kosten als gevolg van de gekozen inkoopsystematiek nog aan het boekjaar 2019 moesten toerekenen.

Resultaat jaarrekening

Wij bieden u hierbij de Jaarstukken 2019 aan. De jaarrekening over 2019 sluit uiteindelijk met een voordelig saldo van € 4.522.000. Het resultaat van de jaarrekening kenmerkt zich door diverse verschillen voor de lopende jaarrekening en een aantal posten met betrekking tot voorgaande jaren. In "2019 in vogelvlucht" gaan wij hier verder op in.

Burgum, 22 juni 2020
Het college van burgemeester en wethouders van Tytsjerksteradiel

1.2 Leeswijzer

Vooraf

De jaarstukken horen bij de Planning & Control cyclus. In de Meerjarenprogrammabegroting van de gemeente wordt op hoofdlijnen verteld wat de gemeenten willen bereiken en wat dat mag kosten.

De jaarstukken zijn opgesteld volgens de eisen van het Besluit, Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). In de jaarstukken legt het college van Burgemeester en Wethouders verantwoording af aan de gemeenteraad. De jaarstukken bestaan uit twee delen: het jaarverslag en de jaarrekening.

JAARVERSLAG

In het jaarverslag staat de beleids- en bedrijfsvoeringsverantwoording centraal. Dat gebeurt aan de hand van de 3W-vragen:

- wat wilden we bereiken?
- wat hebben we gedaan?
- wat heeft het gekost?

JAARREKENING

De jaarrekening is financieel van aard. Hierin wordt verantwoording afgelegd over de financiën van de gemeente.

In deze leeswijzer wordt aangegeven wie welke rol heeft en hoe de indeling van de jaarstukken eruitziet.

Wie doet wat?

Met de wet Dualisering gemeentebestuur is bedoeld om de lokale politiek dichter bij de burger te brengen. Zo wordt bijvoorbeeld door de begroting de transparantie van het bestuur vergroot. In de begroting staan namelijk meetbare resultaten. De burger kan zien waar de lokale bestuurders zich mee bezighouden en welke resultaten er behaald worden.

Door het dualistisch werken hebben de gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders andere rollen gekregen: het college regeert en de raad controleert. De raad bepaalt het beleid op hoofdlijnen en neemt de belangrijkste beslissingen. Het college bestuurt en voert alle besluiten van de gemeenteraad uit. In schema ziet het er als volgt uit:

raad		college	
kaderstellen	wat willen we en wat mag het kosten	**besturen**	wat gaan we doen
controleren	wat bereikten we en wat kostte het	**verantwoorden**	wat hebben we gedaan

Om slagvaardig te kunnen handelen heeft het college bevoegdheden gekregen om zelfstandig te handelen *mits het binnen het beleids- en financiële kader* past dat de raad heeft vastgesteld. De bedrijfsvoering is bijvoorbeeld een bevoegdheid van het college.

Opbouw van de jaarstukken

In de inhoudsopgave staan de verschillende hoofdstukken. Deze zijn als volgt.

2019 in Vogelvlucht

Voorafgaande aan de eigenlijke jaarstukken worden in het overzicht jaarrekening 2019 in één oogopslag de belangrijkste financiële ontwikkelingen getoond. Vervolgens wordt ingegaan op de belangrijkste ontwikkelingen in 2019.

JAARVERSLAG

Het jaarverslag is verdeeld in Programma's en Paragrafen zoals die ook voorkomen in de Programmabegroting.

De programma's bestaan uit een aantal vaste onderdelen:

- Inhoudelijk, met daarin een korte beschrijving van het programma
- Financieel, de resultaten per programma inclusief een analyse.
- Beleidsindicatoren die verplicht zijn op grond van de BBV. Deze informatie is afkomstig uit Waarstaatjegemeente.nl.

De paragrafen zijn in feite een dwarsdoorsnede uit de programma's. De paragrafen zijn verplicht.

JAARREKENING

De jaarrekening is grofweg verdeeld in Balans en Baten en lasten. Verder vindt u in dit onderdeel de Verantwoording Wet Normering Topinkomens (WNT) en de Controleverklaring van de accountant.

1.3 2019 IN VOGELVLUCHT

OM TE BEGINNEN

Tytsjerksteradiel is een middelgrote gemeente met veel groen en water. Veel werk wordt gedaan vanuit het gemeentehuis in Burgum. Maar we gebruiken ook enkele locaties voor de buitendienst, zoals bijvoorbeeld de afvalinzameling en het beheer van het openbaar groen. We zijn een groene gemeente, met aandacht voor mens en milieu. Daar zetten we ons elke dag weer met hart en ziel voor in.

Veel taken worden voor ons uitgevoerd door de sinds 1 januari 2019 gereorganiseerde Werkmaatschappij 8KTD. Deze werkmaatschappij is in feite de ambtelijke organisatie die besluiten van onze raad en ons college uitvoert. Om de opdracht uit te kunnen voeren verstrekt de Gemeenteraad een bijdrage aan de Werkmaatschappij. De Werkmaatschappij heeft een eigen begroting en legt zelfstandig verantwoording af.

In dit verslag geven we op hoofdlijnen aan wat we gedaan hebben en wat dat gekost heeft. Wij zijn ons ervan bewust dat we met gemeenschapsgeld werken en we willen daar ook transparant in zijn. En dus leggen we verantwoording af over wat de gemeente Tytsjerksteradiel in 2019 heeft gedaan en wat het heeft gekost.

PROGRAMMA'S EN TAAKVELDEN

De begroting van onze gemeente is verdeeld in programma's en daaronder liggende taakvelden. De indeling in programma's en taakvelden is verplicht gesteld in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

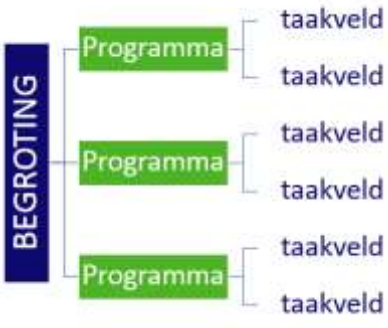

in de programma's vertellen we wat we willen bereiken en wat dat mag kosten. In de jaarstukken leggen we uit wat we hebben bereikt en wat het gekost heeft. Maar we vertellen ook wat (nog) niet gelukt is.

De begroting en het jaarverslag zijn op dezelfde manier ingedeeld. Dit vergroot het inzicht.

Op de volgende pagina ziet u in één oogopslag:

- wat hadden we begroot
- wat hebben we werkelijk uitgegeven

We hebben de **uitgaven** verdeeld in drie aandachtsgebieden:

- Wonen en werken
- Samenleving
- Bestuur en dienstverlening

De **inkomsten** zijn verdeeld in

- wat we van het Rijk ontvangen
- alle overige inkomsten uit lokale heffingen en andere inkomstenbronnen

JAARREKENING 2019 IN ÉÉN OOGOPSLAG

Deze jaarrekening geeft u in één oogopslag informatie over de inkomsten en uitgaven in 2019 van de gemeente Tytsjerksteradiel (bedragen x € 1.000).

	begroot	werkelijk	verschil
UITGAVEN	**86.050**	**91.300**	**- 5.249**
Wonen en werken	8.518	7.554	964
Economie	585	526	59
Verkeer, vervoer en waterstaat	4.326	4.573	- 247
Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening	3.607	2.456	1.151
Samenleving	60.683	61.469	- 786
Onderwijs	4.682	4.265	417
Sociaal domein	40.080	41.114	- 1.034
Sport, cultuur en recreatie	6.787	6.801	- 14
Veiligheid	2.167	2.104	63
Volksgezondheid en milieu	6.967	7.185	- 218
Bestuur en dienstverlening	16.849	22.276	- 5.427
Bestuur en ondersteuning	16.849	22.276	- 5.427
Per inwoner (in hele euro's) *	2.704	2.869	- 165
INKOMSTEN	**82.049**	**95.822**	**13.773**
Ontvangen wij van het rijk	49.261	55.712	6.451
Lokale heffingen en overige inkomstenbronnen	32.788	40.110	7.322
Per inwoner (in hele euro's) *	2.578	3.011	433
RESULTAAT	**- 4.001**	**4.522**	**8.523**
Per inwoner (in hele euro's) *	- 126	142	268

* inwoneraantal per 01.01.2019

WAT HEBBEN WE DAARVOOR GEDAAN?

De jaarrekening 2019 sluit uiteindelijk af met een voordelig saldo van € 4.522.000, waarvan een bedrag van € 7.378.000 betrekking heeft op de vrijval van de voorziening precariobelasting Liander. Zonder deze meevaller was het resultaat € 2.856.000 nadelig geweest. Bij de begroting na wijziging (december 2019) gingen we nog uit van een verwacht nadelig saldo van € 4.001.000. Het verschil van € 8.523.000 in hoofdlijnen is als volgt:

Ontwikkeling saldo jaarrekening 2019	Bedrag	
Stand begroting 2019 na wijzigingen		**-4.001.000**
Ontwikkeling jaarrekening reguliere bedrijfsvoering		
Lagere bijdrage 2019 aan WM8KTD	503.000	
Ontwikkelingen sociaal domein; Jeugd	-756.000	
Ontwikkelingen sociaal domein; WMO	-292.000	
Ontwikkelingen sociaal domein; afrekening beschermd wonen 2019	121.000	
Lagere kosten re-integratie en participatie	118.000	
Storting voorziening dubieuze debiteuren W&I	-173.000	
Algemene uitkering 2019	193.000	
Bijstorting voorziening APPA obv berekening APG	-276.000	
Winstneming diverse complexen woningbouw en bedrijventerreinen	909.000	
Subsidie peuterspeelzalen	196.000	
Hogere leges omgevingsvergunningen	107.000	
Hogere opbrengst toeristenbelasting agv toename overnachtingen	63.000	
Meerkosten leerlingen vervoer	-48.000	
Meeropbrengsten SPUK	99.000	
Onderbesteding informele zorg	84.000	
Exploitatievoordeel Maskelyn agv eigendomswisseling	99.000	
Implementatie gebiedsteams	84.000	
Nadeel taakveld riolering	-122.000	
Nadeel afvalinzameling	-64.000	
Onderbesteding duurzaamheid	45.000	
Extra dotatie voorziening gemeentehuis	-79.000	
Lagere kosten juridische advisering	45.000	
Diverse ontwikkelingen	375.000	
		1.231.000
Ontwikkelingen jaarrekening incidenteel / bijzonder		
Herstelboeking afstemming tussen gemeente en WM8KTD m.b.t. oude jaren	-305.000	
Projectkosten MFC Gytsjerk	-154.000	
Afrekening beschermd wonen 2018	-49.000	
Verkoop kavel Sumar (afgewikkeld complex)	78.000	
Herberekening leerlingenvervoer 2018	-84.000	
Afrekening oude jaren zorgaanbieders	76.000	
Algemene uitkering oude jaren	93.000	
Vrijval voorziening afgewikkelde complexen inzake Burgum West	125.000	
Verkopen afgewikkelde complexen Sumar en Oentsjerk (locatie Zittema)	113.000	
Correctie transistorische rente	-575.000	
Vrijval tussenrekening WVG bank	196.000	
Vrijval tussenrekening betaalbaar gestelde uitkeringen	400.000	
		-86.000
Resultaat jaarrekening 2019 exclusief precariobelasting		**-2.856.000**
Precariobelasting 2014 t/m 2018; vrijval uit voorziening	5.950.000	
Precariobelasting 2019	1.428.000	
		7.378.000
Resultaat jaarrekening 2019		**4.522.000**

In de toelichting per cluster hieronder in hoofdlijnen én in de afzonderlijke programma's is een nadere toelichting opgenomen van de belangrijkste afwijkingen van de jaarrekening 2019 ten opzichte van de (bijgestelde) begroting 2019. Dit is bij de verschillende programma's te vinden onder 'Wat heeft het gekost'.

Begrotingsrechtmatigheid
Voor het begrotingscriterium is het van belang dat de baten, lasten en balansmutaties tot stand komen binnen de grenzen van de vastgestelde begroting en de hiermee samenhangende programma's. Volgens de kadernota rechtmatigheid zijn bestedingen boven het begrotingsbedrag strikt genomen onrechtmatig.

Het kan voorkomen, dat er meer is uitgegeven dan begroot, maar dat het college wel binnen het door de raad uitgezette beleid is gebleven. In deze gevallen is het niet de bedoeling, dat de accountant deze overschrijdingen betrekt bij de beslissing om wel of niet een goedkeurende accountantsverklaring af te geven. De accountant moet deze overschrijdingen wel opnemen in het verslag van bevindingen. Jaarlijks toetsen we de overschrijdingen per programma aan de soort begrotingsoverschrijding uit de kadernota rechtmatigheid om vast te stellen of sprake is van een begrotingsoverschrijding die mee moet tellen voor het rechtmatigheidsoordeel.

In de jaarrekening 2019 is sprake van overschrijdingen voor de volgende programma's:

- programma 0 (Bestuur en ondersteuning)
- programma 2 (Verkeer, vervoer en waterstaat)
- programma 5 (Sport, cultuur en recreatie)
- programma 6 (sociaal Domein)
- programma 7 (Volksgezondheid en milieu).

Wij vinden dat de uitgaven die tot deze overschrijdingen hebben geleid behoren tot het kader waarbinnen het college van de raad mandaat heeft gekregen om uitvoering te geven aan het vastgestelde beleid. Voor een toelichting op de overschrijding verwijzen wij u naar het betreffende programma.
De ontwikkelingen van het saldo van de primitieve begroting 2019 naar het saldo van de begroting na wijziging heeft zich in de loop van 2019 als volgt ontwikkeld.

Verloop begroting 2019	Bedrag	
Saldo begroting 2019 (primitief		**-1.008.000**
		-
1e bestuursrapportage 2019		
Actualisering personeelskosten	-917.000	-
Ontwikkelingen sociaal domein	-792.000	-
Ontwikkeling ICT budget	-175.000	-
Diverse ontwikkelingen	-38.000	-
		-1.922.000
2e bestuursrapportage 2019		
Bijstellen budgetten Wmo Huishoudelijke Hulp en Wmo Begeleiding	-840.000	
Actualisatie budget maatwerkvoorzieningen Jeugd	-975.000	
Actualisatie budget Geëscaleerde Jeugdzorg	-105.000	
Effecten CAO	-352.000	
Verwerking mei en septembercirculaire voor sociaal domein	1.669.000	
Ontwikkelingen algemene uitkering mei en septembercirculaire overig	-937.000	
Diverse ontwikkelingen	122.000	
		-1.418.000
Decemberwijziging 2019		
Ontwikkeling personeelslasten	322.000	
Actualisering financiering 2019	165.000	
Actualisering begroting mobiliteitsbureau	-52.000	
Ontwikkelingen BUIG	-21.000	
Kosten proces regenwatersystemen	-38.000	
		376.000
Overige begrotingswijzigingen		
Verordeningen rechtspositie raads- en commissieleden (raad 21-11-2019)	-29.000	
		-29.000
Begroting 2019 na wijzigingen		**-4.001.000**

De ontwikkelingen van het verloop van de algemene reserve heeft zich in 2019 ten opzichte van de begroting als volgt ontwikkeld:

Verloop algemene reserve jaar 2019	Prognose begroting	Realisatie jaarrekening
(bedragen in € x 1.000)		
Saldo algemene reserve (jaarrek. 2018)	**15.450**	**15.450**
Mutaties in 2019:		
Af:		
Verwerking resultaat jaarrekening 2018	**-6.970**	**-6.970**
Overige onttrekkingen conform besluiten		
Bijdrage glasvezelnetwerk	-67	-
Landinrichting Bûtenfjild	-31	-
Herinr. Alde Feanen 2e uitv.module	-2	-
Gebiedsontwikkeling Zuid en Midden CA	-1.188	-
Vijversburg bijdrage	-45	-45
Regiodeal	-157	-157
BGT & GBI	-70	-70
Optimalisatie beheerdata	-75	-75
	-1.635	**-347**
Bij:		
Vrijval reserve Culturele hoofdstad	5	5
Vrijval reservering Overlopende post samenwerking	12	12
Vrijval reservering Overlopende post leges VOG c.a.	12	12
Caparis Fair Deal	1.147	1.147
Overboeking vanuit reserve precario	2.504	2.504
Precariobelasting 2019	598	598
	4.278	**4.278**
	11.123	**12.411**
Besluitvorming jaarstukken 2019		
Reslutaat te storten in algemene reserve		**4.522**
Stand algemene reserve na besluit op 31/12/2019		**16.933**

Temporisering

Voor de geplande onttrekkingen uit reserves, die niet in 2019 hebben plaatsgevonden, wordt bij de besluitvorming van de jaarrekening aan de raad gevraagd om deze door te schuiven naar 2020. Dit noemen we temporiseren. Hierdoor vallen de benodigde middelen niet vrij en kunnen ze in een volgend jaar worden ingezet. Zo worden bijvoorbeeld de nog benodigde middelen voor gebiedsontwikkelingen Zuid en Midden Centrale As doorgeschoven naar 2020. Dit komt doordat de uitvoering van projecten niet (geheel) volgens planning plaatsvindt in het rekeningjaar, maar in het jaar daarop of later. In dit geval zijn er met de provincie afspraken gemaakt waarbij de cofinanciering van de provincie nog vijf jaar beschikbaar blijft om deze projecten tot uitvoer te brengen. Om de benodigde stortingen uit de reserves in het volgende jaar plaats te laten vinden is een besluit van de raad nodig.

Temporisering ontrekkingen reserves		
Programma 2	Bijdrage Kansen in Kernen	141.000
Programma 5	Bijdrage reserve plattelandsvernieuwing	24.000
Programma 8	Bijdrage algemene reserve gebiedsontwikkeling Zuid en midden	1.189.000
Programma 8	Bijdrage algemene reserve herinrichting alde feanen	2.000
Programma 8	Bijdrage algemene reserve landinrichting Bûtenfjild	31.000
Totaal		**1.387.000**

WONEN EN WERKEN

Regiodeal fase II

In 2019 is in het kader van de Regiodeal door de deelnemende gemeenten de bijdrage aan de Versnellingsagenda besproken, besloten en beschikbaar gesteld. Dit geldt ook voor de Provincie Fryslân. De verdeling van de toegezegde € 25 miljoen heeft in de gesprekken met de Ministeries veel energie gevergd: €18 miljoen voor de Versnellingsagenda en € 7 miljoen voor Holwerd aan Zee, met daarbij de opmerking dat mocht Holwerd aan Zee geen doorgang vinden dat de € 7 miljoen alsnog ter beschikking komt aan de Versnellingsagenda.
Er is een intensief traject gelopen om de governance goed in te regelen. Hierbij zijn de colleges en de raden betrokken. Inmiddels is de programma organisatie gestart, is er een stichting versnellingsagenda en zijn de leden voor de Regioboard geselecteerd.
Medio 2020 zijn de programma-organisatie, de inrichting van de Regioboard en het subsidiebureau definitief ingericht.

Woonvisie 2019-2024

In 2019 is de Woonvisie 2019-2024 in de raad vastgesteld. De Woonvisie 2019-2024 zet in op een (toekomstig) kwalitatieve woningvoorraad zowel voor koop- als huurwoningen, bestaande bouw als nieuwbouw met in het bijzonder aandacht voor duurzaamheid, wonen en zorg, leefbaarheid en bouwen naar behoefte. Over de Woonvisie zijn verschillende informatiebijeenkomsten geweest en er is overleg gevoerd met o.a. inwoners en dorpsbelangen, marktpartijen en zorgorganisaties. De Woonvisie is een prima kader om onze ambities onder meer op het terrein van toekomstig bestendig wonen uit te werken voor onze gemeente, waar het goed werken, wonen en recreëren is.

Versterken ondernemersklimaat

Het versterken van het ondernemersklimaat in Tytsjerksteradiel vindt plaats via meerdere lijnen en activiteiten. Het huidige beleidsplan Economische Zaken is daarvoor het kader. Het proces om te komen tot een nieuw beleidsplan Economische Zaken is gestart. De toegekende Regiodeal zal daarin ook een belangrijk onderdeel zijn. Naar verwachting zal eind 2020 het Economisch Plan worden voorgelegd aan de raad.

Bouwgrondexploitatie

In het kader van de jaarrekening 2019 heeft een beoordeling plaatsgevonden van de mogelijke afwikkeling van complexen, winstneming en beoordeling van de benodigde verlies voorziening ten aanzien van de bedrijventerreinen en woningbouwlocaties.
Samengevat heeft de actualisatie van de bouwgrondexploitatie in het kader van de jaarrekening 2019 een positief effect van € 1,2 miljoen op de exploitatie. Voor een nadere toelichting verwijzen we naar programma 3 en programma 8.

Omgevingswet

In 2019 zijn we 'herstart' met de voorbereidingen op de implementatie van de Omgevingswet. Er is een projectstructuur opgezet met een stuurgroep als opdrachtgever, een programmamanager als opdrachtnemer en vijf werkgroepen. Deze werkgroepen hebben geïnventariseerd wat er nodig is om de minimale acties (geformuleerd door de VNG) tijdig gereed te hebben. Deze inventarisatie is de basis voor de Doorstartnotitie Omgevingswet

Grondstoffenbeleid

In september 2019 is het grondstoffenbeleidsplan vastgesteld. De resultante van een intensief traject, waarbij bewust de inbreng van onze burgers is gezocht en gevonden. Met dit nieuwe plan zijn de kaders vastgesteld waarbinnen onze gemeente de komende tijd op een milieubewuste, duurzame en circulaire manier de inzameling van afval in regelt. Daarbij wordt ook invulling gegeven aan de landelijke afspraken om met name het aanbod van restafval verder te reduceren.

De Warren

In de raad van juli 2019 is het besluit genomen om de Warren niet in ontwikkeling te nemen als nieuwe bouwlocatie voor Burgum. De financiële afwikkeling hiervan is verwerkt in de jaarrekening 2018.

Duurzame herontwikkeling AZC in Burgum

In Burgum is na de verkoop van het AZC terrein aan het COA in 2019 gestart met de bouw van een nieuw asielzoekerscentrum. Het centrum is een locatie waar gezinnen met minderjarige kinderen worden opgevangen. De herontwikkeling omvat het volledig vervangen van de bestaande semi permanente huisvesting naar permanente huisvesting met 64 woningen voor ongeveer 600 bewoners.
De aanwezigheid van een groot aantal kinderen staat centraal in het ontwerp. Dit herkenbaar aan de gecreëerde veiligheid om op straat te kunnen spelen en in de inrichting van de openbare ruimte met speelplekken voor alle leeftijden.
Duurzaam betekent dat op deze locatie de kosten voor energie en onderhoud aanzienlijk lager gaan worden. Met deze herontwikkeling krijgen de woningen bovendien toekomstwaarde mee. Mocht het COA de locatie in de toekomst niet meer nodig hebben kunnen de woningen een tweede bestemming krijgen in Burgum. Het centrum kan makkelijk getransformeerd worden naar een reguliere woonwijk met grondgebonden, permanente woningen. Dit perspectief bepaalt voor nu dan ook al de eerste aanblik: een woonwijk, geen instituut.

SAMENLEVING

Beleidskader Sociaal Domein

In april 2019 is het Beleidskader Sociaal Domein vastgesteld door de beide gemeenteraden. Dit kader vormt de leidraad voor ons werk in de komende jaren, waarbij we werken volgens de basisprincipes: mét de inwoner, preventief, integraal, kostenbewust en datagestuurd.
In het beleidskader zijn vier strategische doelstellingen vastgesteld:

- Inwoners zijn fysiek en mentaal zo gezond mogelijk
- Inwoners hebben financiële rust en passend werk, dan wel een zinvolle bezigheid
- Inwoners zijn weerbaar in een veilige omgeving
- In ons gebied is de leefbaarheid behouden en versterkt

In het beleidskader zijn meerjarige taakstellingen opgenomen, oplopend in hoogte tot € 1,7 miljoen in 2022. Deze bestaan uit bezuinigingen op personeel, kostenbewuster werken in de gebiedsteams en herijken van de manieren van inkoop. De zorg en ondersteuning zelf is niet teruggebracht of versoberd. In 2019 zijn ook de gebiedsteams onder gebracht in de werkmaatschappij. Daarmee is toegang, bedrijfsvoering en beleid samengebracht.

De monitoring van zorg leidt eind 2019 tot inzicht dat de kosten van zowel de WMO (18+) als de zorg voor jeugd (18-) door stijgen. De gemeente heeft maar op een klein deel van deze stijging zelf invloed, vanwege rijksbeleid (aanzuigende werking abonnementstarief), jurisprudentie en vergrijzing. Uiteindelijk zijn de rijksbijdragen onvoldoende in relatie tot de stijgende zorgvragen. De betaalbaarheid van de zorg is ook een landelijk probleem. In 2020 zullen aanvullende beheersmaatregelen aan de gemeenteraad worden voorgelegd voor die onderdelen waar we als gemeente invloed op hebben en passen in het door de raad vastgestelde beleidskader.

Jeugd en WMO

De in de begroting genoemde risico's hebben geleid tot een toenemend beroep op de Jeugd- en Wmo-voorzieningen. Als gevolg daarvan zijn de budgetten in de loop van 2019 (incidenteel) naar boven bijgesteld. Maar bij het afsluiten van het jaar is gebleken dat de stijgende lijn op de open-eind regelingen doorzet.

De kosten voor de Wmo-maatwerkvoorzieningen “dagbesteding”, “hulp bij het huis-houden”, “woonvoorzieningen”, “hulpmiddelen” en “begeleiding” zijn ten opzichte van het jaar 2018 met € 1,3 miljoen gestegen van € 6,5 miljoen in 2018 naar € 7,8 miljoen in 2019. Dit is een stijging van 20%. Hoewel er in de begroting is geanticipeerd op de stijging van de Wmo-kosten, leidt deze forse stijging van € 1,3 miljoen in de jaarrekening 2019 per saldo tot een nadeel van € 292.000.

Op basis van de stijging van de kosten in 2019 en ook toenemend zorggebruik in 2020 is de prognose gemaakt voor de kosten in 2020. Zonder het nemen van beheersmaatregelen

en eventuele extra inkomsten van het rijk stijgt het tekort ten opzichte van de begroting 2020 voor de totale Wmo-maatwerkvoorzieningen naar € 2,5 miljoen.

De totale uitgaven voor de maatwerkvoorzieningen Jeugd leiden in 2019 tot een tekort van € 756.000 ten opzichte van de begroting. Als gevolg van de gekozen inkoopsystematiek en het declaratiegedrag van aanbieders was de hoogte van dit tekort niet eerder te voorzien. Op basis van de productieverklaringen van de zorgaanbieders die we pas in april / mei 2020 hebben ontvangen blijkt dat veel trajecten al volledig of bijna volledig zijn afgerond in 2019 waardoor we ook deze kosten als gevolg van de gekozen inkoopsystematiek nog aan het boekjaar 2019 moesten toerekenen. Per saldo levert dit een nadeel op ten opzichte van begroting van € 756.000 in 2019.

De risico's blijven actueel en werken door in de komende jaren. Ondanks de bezuinigingsmaatregelen, blijven wij een toenemend aantal ondersteuningsvragen zien in de Wmo en is de zorgzwaarte bij jeugdigen stijgend. In het beleidskader Sociaal Domein staat een herijking van de inkoop WMO en Jeugd gepland, welke in 2022 financieel zijn beslag moet krijgen. Deze laatste cijfers laten de noodzaak daarvoor eens te meer zien.

In 2020 gaan wij aan de slag met de inrichting van de toegang voor deze ondersteuningsvragen, van inkomende vraag tot besluit/antwoord. Daarnaast willen wij komen tot een uniforme basismethodiek waarmee wij de meer complexe ondersteuningsvragen behandelen. Beleidsmatig gaan wij een betere verbinding realiseren tussen informele en formele zorg in het voorliggend veld.

De kostenontwikkeling in het Sociaal Domein baart ons ernstige zorgen. En wij zijn niet de enige, in bijna alle gemeenten in Nederland zijn er grote tekorten binnen het sociaal domein. Dit gezamenlijke gemeentelijk probleem ontslaat ons niet van de taak om extra beheersmaatregelen aan de gemeenteraad voor te leggen.

Ontwikkelingen rond Caparis

Op 19 september 2019 heeft onze raad ingestemd met de zogenaamde fair deal. Bij deze fair deal is het vermogen van de eigenaren van Caparis verdeeld. Dit op basis van een acceptabele verdeling van de lasten voor alle betrokken partijen. Het ontvangen bedrag van € 1.147.000 is conform besluit in de algemene reserve gestort. Met het afsluiten van de fair deal is onze gemeente geen eigenaar meer van Caparis NV per 1 januari 2020. Een onderdeel van de fair deal is dat Caparis de komende vijf jaar (2020 t/m 2024) nog wel de Wet sociale werkvoorziening voor onze gemeente uitvoert. Dit op basis van een dienstverleningsovereenkomst. De GR SW Fryslân blijft formeel werkgever voor de SW-medewerkers. Het herstructureringsproces van Caparis NV en de GR SW Fryslân is hiermee afgerond in 2019.

Maatwerk in de bijstand

Iedereen is van waarde en heeft talenten. We werken op basis van maatwerk en sluiten daarbij zoveel mogelijk aan bij de intrinsieke motivatie en talenten van werkzoekenden. We streven naar een baan op de reguliere arbeidsmarkt, maar als dat een brug te ver is dan zal in eerste instantie gekeken worden naar vrijwilligerswerk (participatie). Dyn Ynset kan daarbij een mooi opstapje zijn. Naast de voordelen van de conjuncturele ontwikkelingen hebben deze aanpak en inspanningen er mede toe geleid dat het aantal bijstandsgerechtigden per juli 2019 601 bedroeg, tegen 625 ten tijde van de coalitievorming (juni 2018). De stand van juli 2019 is de laagste sinds (in ieder geval) januari 2016. Nu we afstevenen op een recessie weten we zeker dat in 2020 deze aantallen weer fors zullen stijgen.

Schulddienstverlening

In april 2019 heeft de beleidsevaluatie Schulddienstverlening plaatsgevonden. Hierbij is naast het onderzoeken van het behalen van de doelstellingen ook gekeken naar de overeenkomsten en verschillen in de werkwijze van de beide gemeenten. De uitkomst hiervan en de aanbevelingen van het onderzoek van de rekenkamercommissie in 2015 zijn de basis geweest voor het nieuwe gezamenlijke beleidsplan Integrale Schulddienstverlening. Dit is begin 2020 vastgesteld door beide gemeenteraden. Het resultaat is dat er nu een eenduidige uitvoering schulddienstverlening in beide gemeenten is.

Sporthal Nije Westermar

In februari heeft de raad ingestemd met het voorstel om de afgebrande sporthal de Westermar te herbouwen. Daarop is in goede samenwerking met FC Burgum en een vertegenwoordiging van het burgerinitiatief de realisatie van de nieuwe sporthal ter hand genomen. Inmiddels is goed zichtbaar hoe het energie - neutrale gebouw eruit komt te zien en is het de bedoeling september dit jaar op te kunnen leveren.
Naast de realisatie van een multifunctionele sportvoorziening wordt een maatschappelijke plus gerealiseerd met een veilige ontsluiting aan de Elingsloane en met een flinke uitbreiding van het aantal parkeerplaatsen.

BESTUUR EN DIENSTVERLENING

Ontwikkelingen n.a.v. evaluatie en vervolg Samenwerking WM8KTD

Per 1 januari 2019 staat de nieuwe organisatie. Behalve het personeel van de afdeling Beheer zijn verder alle afdelingen ondergebracht in de WM8KTD. Onder het motto "samen tenzij" zijn meer zaken samen met Achtkarpelen opgepakt. De eerste stappen op het gebied van onder meer betere dienstverlening naar onze burgers toe, meer grip op de budgetten en de processen op orde zijn gezet en zullen in 2020 worden vervolgd.
Eind 2019 is, volgens afspraak tussen de bestuurder en de OR van 8KTD, de tussenevaluatie opgestart van het door AEF opgestelde rapport “Kiezen voor succes”. Opdracht aan AEF in 2018 was te komen tot aanbevelingen voor verbetering en doorontwikkeling van de samenwerking 8KTD. Het overall beeld is dat we goed op koers liggen. De bestuurlijke afstemming is sterk verbeterd en er is nog maar één MT, die de organisatieonderdelen aanstuurt. De rolhelderheid is hiermee sterk verbeterd. Verscheidene processen zijn al geharmoniseerd en met de mensen uit de organisatie zijn één visie en missie opgesteld voor 8KTD. Mooi beeld is dat de nieuwe situatie van samen-werken op verschillende plekken al “normaal” is. Daarnaast zijn er nog een aantal aanbevelingen voor verdere verbetering van de samenwerking.
Er is een meerjarenplan opgesteld om de dienstverlening te verbeteren, aansluitend bij de wensen van de beide besturen en de visie en missie van 8KTD. In de jaren 2020-2022 wordt hier actiegericht aan gewerkt.
Financieel gezien raakt de bedrijfsvoering van de organisatie steeds meer in control en is de kwaliteit van de beheersorganisatie in het afgelopen jaar verbeterd.
De aanbevelingen uit de tussenevaluatie “kiezen voor succes” bieden goede aangrijpingspunten voor verdere verbetering van de samenwerking. Daarnaast zal een vervolgevaluatie in gang worden gezet met als doel om zicht te krijgen op de opbrengsten van de samenwerking.

Precariobelasting

De uitspraak in de precariozaak met Liander is definitief geworden. Over de jaren 2014 t/m 2018 waren de opbrengsten precariobelasting van Liander in een voorziening gestort. In verband met de uitspraak van het Hof komt deze voorziening volledig vrij te vallen in de exploitatie 2019. Voor de jaarrekening 2019 betekent dit een incidentele meevaller van € 5.950.000 voor de jaren 2014 t/m 2018 en € 1.428.000 voor 2019, tezamen € 7,4 miljoen.

Bedrijfsvoering/overhead

Vanuit het verbeterplan Bedrijfsvoering zijn in 2019 de nodige verbeteringen (nieuwe werkwijzen, procedures en protocollen) uitgewerkt en geïmplementeerd. De nieuwe werkwijzen worden gemonitord op de juiste toepassing. De inzet richtte zich op het rechtmatig inhuren van personeel, het rechtmatig inkopen en aanbesteden van werken, goederen en diensten en de periodieke monitoring hiervan d.m.v. spend- en rechtmatigheidsanalyses. Daarnaast is controle uitgevoerd op de prestatieleveringen in het Sociaal Domein op basis van een plan dat is afgestemd met de accountant. In samenwerking met diezelfde accountant is een intern controleplan opgesteld. In 2020

vindt hierover de laatste afstemming plaats, waarna de implementatie zal worden opgepakt.
In 2019 is het budgethouderschap geactualiseerd en heeft er een migratie plaatsgevonden naar een nieuw financieel systeem. Verder is financiële regelgeving geactualiseerd en inmiddels door uw raad vastgesteld.

Op ICT-gebied is onderzoek gedaan naar de bestaande contractverplichtingen en de uitkomsten van de nieuwe aanbestedingen. Deze verplichtingen op korte, middellange en langere termijn geven een beeld van structureel hogere uitgaven op de beschikbare ICT-budgetten. Met begrotingswijzigingen (december 2018 en 1e berap 2019) is dit aan u voorgelegd. Daarnaast zijn in het kader van maatschappelijke ontwikkelingen mobiele devices (tablets, smartphones en laptops) in toenemende mate onmisbaar voor het digitaal werken en vergaderen, informatie-uitwisseling via clouddiensten en plaats- en tijdonafhankelijk werken. Een uitgebreide toelichting op deze ICT-ontwikkelingen, met daarin de meerjarige effecten, is opgenomen in de kadernota 2020-2023 en verwerkt in de begroting 2020.

Op het gebied van privacy en gegevensbescherming zijn de initiële maatregelen voor de implementatie van de AVG uitgevoerd en zijn de audits op dit gebied met goed gevolg doorlopen.

Tot slot is in 2019 ingezet op een strakke monitoring van en sturing op de personeelskosten. Dit stelde ons in staat om de realisatie goed te volgen en betere prognoses te geven van de nog te verwachten personeelskosten. In juli 2019 heeft dit geleid tot een actualisatie van de personeelskosten met een hogere bijdrage aan de werkmaatschappij tot gevolg. Daarnaast zorgde de nieuwe CAO voor een verhoging van de personeelskosten. De ontwikkeling van personeelskosten van de WM8KTD bleef in de tweede helft van 2019 achter bij de verwachting. Dit had met name te maken met het niet of later invullen van vacatures en minder inhuur. In december heeft dit geleid tot een voordelige bijstelling van in totaal € 900.000 en nu bij de jaarrekening tot een voordeel van in totaal € 1.012.000. Hierdoor valt de bijdrage van Tytsjerksteradiel aan de WM8KTD in 2019 € 432.000 resp. € 503.000 lager uit.

BALANS

De balans is het overzicht van alle bezittingen en schulden op een bepaald moment. Deze momentopname laat zien hoe de organisatie er financieel voor staat. De balans bestaat uit twee delen.

De twee zijdes van de Balans

Op de linkerkant van de balans zijn de **bezittingen** te vinden. Aan de rechterkant van de balans staan de **schulden**. Het verschil tussen bezittingen en schulden is het **eigen vermogen**.

De balans is in evenwicht

De balans laat zien hoe de bezittingen (de linkerkant) worden gefinancierd (de rechterkant). Een belangrijk kenmerk van de balans is dus dat de twee zijdes van de balans altijd aan elkaar gelijk zijn, vandaar de naam.

Balans per 31 december 2019 (x € 1.000)

BEZITTINGEN	2019	2018
Bezittingen	61.226	58.228
Voorraden, geld en en vorderingen	15.683	11.081
TOTAAL	**76.909**	**69.309**

SCHULDEN	2019	2018
Eigen vermogen	27.388	15.192
Schulden	49.521	54.117
TOTAAL	**76.909**	**69.309**

2 BESLUITVORMING

Wij stellen u voor:

1. De jaarstukken 2019 vast te stellen.

2. De overschrijding van programma's 0, 2, 5, 6 en 7 vast te stellen (zie analyse van de betreffende programma's). Overschrijdingen in de jaarrekening op programmaniveau moeten op grond van het BBV alsnog door de raad worden goedgekeurd.

3. De vrijval van beschikking over reserves als gevolg van temporisering van de initiatieven in 2019 voor het restant bedrag van € 1.387.000 opnieuw beschikbaar te stellen voor de begroting van 2020 en verder.

4. Het gerealiseerde resultaat van € 4.522.000 te storten in de algemene reserve.

3 JAARVERSLAG

3.1 Programma's

0. Bestuur en ondersteuning

Inleiding

Bij dit programma horen de volgende taakvelden

0.1 Bestuur
0.10 Mutaties reserves
0.2 Burgerzaken
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden
0.5 Treasury
0.61 OZB woningen
0.62 OZB niet-woningen
0.64 Belastingen overig
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds
0.8 Overige baten en lasten

Inhoudelijk

De W-vragen

In de programmabegroting 2019 hebben we verteld wat we van plan waren in 2019. Alle onderwerpen waren afkomstig uit de Kadernota 2018 (jaren 2019-2022). Hieronder vertellen we per onderwerp

- wat we van plan waren
- wat we hebben bereikt
- wat er (nog) niet is gelukt

Kanteling / burgerparticipatie; ontwikkelingen [Kadernota nr. 0.00 a]

Wat stond er in de programmabegroting?

Op basis van het nieuwe collegeprogramma kan geconstateerd worden dat dit college het betrekken van de opinie van haar inwoners (interactief besturen) van groot belang vindt. De wijze óf en waarop dit vorm krijgt kan per situatie verschillen. Begin 2019 zal er een herijking van het interactief besturen, ook wel genoemd ‘gekanteld werken’ plaatsvinden. Dit zal zijn uitwerking krijgen in een nieuw plan voor raad, college, ambtelijke organisatie en mienskip. In dit plan zullen tevens in samenwerking met de raad heldere en eenvoudige kaders worden opgesteld.

Wat hebben we bereikt?

Op 13 februari 2020 heeft er een rûntepetear plaatsgevonden. Dit in overleg met de agendacommissie van de raad. Dit naar aanleiding van een aantal burgerinitiatieven waar we lessen uit kunnen halen. Het rûntepetear zal leiden tot een opiniërend raadsvoorstel op basis waarvan ook een programma kan worden opgesteld. Centraal in het programma staan zowel inwonersparticipatie als overheidsparticipatie. Kortom: hoe werkt de gemeente samen met haar inwoners.

Wat is (nog) niet gelukt?

Op dit moment wordt gewerkt aan het opiniërend raadsvoorstel.

Maatschappelijk vastgoed; ontwikkelingen

[Kadernota nr. 0.00 b]

Wat stond er in de programmabegroting?

In Eastermar en Tytsjerk is per 1 september 2018 de samenwerking tussen openbaar en christelijk basisonderwijs een feit en in Jistrum zal dit naar verwachting in 2019 gebeuren. In Jistrum en Tytsjerk heeft dit effect op de onderwijshuisvesting omdat de bestaande scholen te klein zijn om alle leerlingen te huisvesten. In de Kadernota van 2017 is daarvoor al geld gevraagd. Bij de berekening daarvan is uitgegaan van normbedragen van de VNG. Inmiddels is duidelijk dat die normbedragen veel te laag zijn en heeft de VNG deze normbedragen gecorrigeerd. Wanneer we de correctie doorrekenen, dan heeft dat een nadelig effect vanaf 2020 op de in 2017 gevraagde middelen. De verbouwplannen voor Sumar, die ook onderdeel waren van de aanvraag in 2017, zullen al in 2018 worden uitgevoerd, maar vallen nog wel binnen de lasten die daarvoor waren berekend.

De in 2017 (vorige Kadernota) gevraagde middelen (investering) betekenen een jaarlijkse kapitaallast vanaf 2019. Maar de plannen voor Jistrum en Tytsjerk zijn nog niet zo concreet dat er al lasten in 2019 aan toe gerekend moeten worden. De verbouwkosten voor Sumar, die ook onderdeel van de aanvraag waren, zullen wel al in 2018 worden uitgegeven en bedragen € 23.000 per jaar. Ten opzichte van het gevraagde bedrag van € 50.000 per jaar betekent dat voor 2019 een voordelige bijstelling van € 27.000.

De lasten vanaf 2020 zijn nu berekend op basis van de nieuwe VNG-normen. Dat levert het volgende nieuwe inzicht,. Nieuwe investeringen leiden tot de volgende kapitaallasten:

Tytsjerk	€ 72.000
Jistrum	€ 64.000
Sumar	€ 23.000
Totaal	€ 159.000

De huidige kapitaallasten bedragen voor deze scholen € 60.000. In 2017 werd al € 50.000 extra in de begroting opgenomen. Dat houdt in dat er nu nog een extra jaarlijks bedrag van € 49.000 vanaf 2020 gevraagd wordt. Hierbij is geen rekening gehouden met eventuele boekwinsten, die kunnen worden gerealiseerd wanneer de huidige scholen kunnen worden verkocht. Het huidige verschil tussen WOZ-waarde en boekwaarden van de vier scholen bedraagt ruim € 500.000. Conform de voorschriften van het BBV vloeien eventuele boekwinsten terug in de algemene reserve. In 2019 komen we met een raadsvoorstel met daarin de uitgewerkte plannen.

Wat hebben we bereikt?

Tytsjerk

Samen met participanten uit het dorp is een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd naar scenario's voor het realiseren van een MFC. De uitkomsten en financiële consequenties zijn bekend. In 2020 zal een besluit vallen over het al dan niet realiseren van een multifunctioneel gebouw in het dorp, dan wel zelfstandige huisvesting van de school (al dan niet met kinderopvang).

Jistrum:

In september j.l. heeft de Avond van Jistrum plaatsgevonden. Hierbij is de gemeenteraad informeel meegenomen in het project DOM en de vorderingen in Jistrum. Daar is aangekondigd dat er een haalbaarheidsonderzoek zou plaatsvinden. Hiervoor heeft DOM Jistrum opdracht geven en het onderzoek wordt op dit moment uitgevoerd. Dit onderzoek brengt de haalbaarheid van een MFC in beeld voor alle betrokken partijen, inclusief de gemeente.

Sumar:

De werkzaamheden zijn uitgevoerd. Het schoolgebouw is functioneel en bouwkundige aangepast. Hierbij zijn eveneens duurzaamheidmaatregelen getroffen.

Wat is (nog) niet gelukt?

In afwachting van de keuze van het al dan niet realiseren van een MFC en de locatiekeuzes zijn vrijkomende en nu al leegstaande schoolgebouwen nog niet in de verkoop gegaan. Wij zijn voor Tytsjerk en Jistrum nog in de voorbereidende werkzaamheden.

Programma preventie (programma overstijgend)

[Kadernota nr. 0.00 c]

Wat stond er in de programmabegroting?

We willen toe naar een op preventie toegesneden programma, waarin thema's en onderwerpen dwars door alle portefeuilles heen zijn opgenomen, een intersectorale aanpak. We willen maximaal inzetten op preventie want voorkomen is beter dan genezen. Met het overhevelen van taken in het sociaal domein van het rijk naar gemeenten, is niet alleen het uitvoeren van zorgtaken een belangrijk aspect waar uitwerking aan gegeven moet worden. Ook aspecten rond preventief handelen rond zorg spelen hierbij een belangrijke rol ter voorkoming van uitvoeringstaken en de daarmee gepaard gaande kosten. Inmiddels worden er ook voorbereidende werkzaamheden uitgevoerd betreffende aspecten rond de nieuwe omgevingswet. Herinrichting van de omgeving heeft in het kader van zorg, milieu, energie en circulaire economie een belangrijke rol. Ook hier is preventie een belangrijke thema. Gaandeweg ontwikkelt zich een situatie waarbij preventie dus verder reikt dan de afzonderlijke sectoren. Maatschappelijke effecten rond leefbaarheid en welzijn kunnen niet zonder een integrale preventieve aanpak.
Overigens het nalaten van de opzet van een integraal preventieprogramma kan leiden tot maatschappelijk negatieve effecten en het toenemen van druk op de begroting.
De toekomstige kosten zullen met name duidelijk worden bij de opzet van het programmaplan. De meeste kosten zullen opgaan in personele inzet van beleid- en uitvoerende medewerkers. Incidenteel is denkbaar dat om activiteiten op gang te brengen, er voorinvesteringen nodig zijn.

Wat hebben we bereikt?

Er is een platform Preventie gestart waarbij collega's vanuit alle clusters met elkaar in verbinding staan en delen wat er speelt en waar we elkaar - vanuit preventief oogpunt - kunnen versterken. Binnen het Sociaal Domein, Ruimte en Beheer is preventie een belangrijk uitgangspunt voor het werken. Van belang is om als gemeente visie te vormen op dit onderdeel. Willen we ons actief of meer reactief opstellen? Dit is met de portefeuillehouder besproken en zal worden meegenomen in het traject waarbij de visie op de gemeente Tytsjerksteradiel wordt vastgesteld.
Er is een kopje toegevoegd in het format raadsvoorstel ("preventie").

Wat is (nog) niet gelukt?

Er is geen integraal programma opgesteld. Aangezien preventie een zeer groot deel van onze werkzaamheden raakt, lijkt het van grotere waarde om de alertheid op dit onderwerp te vergroten bij onze collega's. E.e.a. afhankelijk van de te formuleren visie.

Ontwikkelingen regionale samenwerking (Stadsregio)

[Kadernota nr. 0.01 b]

Wat stond er in de programmabegroting?

Voor de Stadsregio Leeuwarden wordt voor de periode tot 2019 een lichte samenwerkingsstructuur voorgestaan. Er wordt onderzoek gedaan naar de meest optimale vorm van samenwerken na het beëindigen van de samenwerking binnen het huidige stadsregio verband.
In Stadsregioverband zijn meerdere projecten opgepakt die van regionaal economisch belang zijn, zowel op gebied van recreatie als van duurzaamheid. Stadsregio bestaat uit Tytsjerksteradiel, Leeuwarden en Waadhoeke. Daarnaast is er een lichtbestuurlijke samenwerking die breder is: alle gemeenten uit de regio Noordwest en Noordoost Fryslân.
We houden rekening met wijzigingen qua budget voor de regionale samenwerking met Stadsregio Leeuwarden. Zodra de analyse naar regionale samenwerkingen in relatie met maatschappelijke opgaven is afgerond willen we een standpunt innemen over de wijze van samenwerken met de Stadsregio Leeuwarden en andere regionale samenwerkingen voor de maatschappelijke opgaven die opgepakt moeten worden.

Wat hebben we bereikt?

De toekomst van de Stadsregio is de afgelopen twee jaren veelvuldig onderwerp van gesprek geweest, mede omdat het lopende convenant een looptijd had tot 31 december 2019. Eerder is door de stuurgroep van de Stadsregio al aangegeven dat deze samenwerkingsvorm niet langer passend is en er geen vervolg aan zal worden gegeven.

Hoewel de Stadsregio per 31 december 2019 formeel als entiteit is opgehouden te bestaan, is het overlegorgaan (secretarissenoverleg en stuurgroep) eerst nog even verder gegaan. Dit enerzijds in het licht van de ontwikkelingen om te komen tot een mogelijk nieuwe samenwerkingsvorm tussen de overheden in Fryslân en anderzijds omdat de financiële afwikkeling van een aantal thema's nog zijn doorlooptijd in 2020 kent. De Stadsregio heeft de afgelopen jaren een zeker tegenwicht kunnen bieden aan de (door de provinsje ingerichte) streekagenda's en een eigen geluid weten te produceren. Eerder is ook uitgesproken om de beëindiging van de Stadsregio samen te laten vallen met een reorganisatie van de streekagenda's. Nu dit nog geen zekerheid is, blijft voorlopig het (bestuurlijke) afstemmingsorgaan intact. De werkgroepen die aan inhoudelijke thema's werken, komen te vervallen. De focus zal dan meer verschuiven naar de samenwerking in brede zin dan het bereiken van inhoudelijke resultaten.
De jaarrekening 2019 van de Stadsregio zal in de eerste helft van 2020 worden opgemaakt. Naar verwachting blijft er geld over bij de Stadsregio. Dit zal op basis van de inbreng van de middelen terug verdeeld worden naar de deelnemende gemeenten. Hierbij wordt rekening gehouden met de afwikkeling en benodigde betalingen van nog lopende thema's. Per 1 juli 2020 is de Stadsregio formeel afgewikkeld.

Wat is (nog) niet gelukt?

De analyse naar een nieuwe vorm van regionale samenwerking in relatie met maatschappelijke opgaven is nog niet afgerond en krijgt een vervolg in 2020.

Jaarbijeenkomst nieuwe vorm vanaf 2019

[Kadernota nr. 0.01 d]

Wat stond er in de programmabegroting?

Naar aanleiding van de geslaagde bijeenkomst begin 2018, om inwoners en ondernemers informeel te ontmoeten, gaan we deze bijeenkomst voortaan jaarlijks organiseren. De ontmoeting, maar ook het feit dat het gemeentebestuur (raad en college) een brede uitnodiging voor iedereen uit Tytsjerksteradiel deed uitgaan, werd erg op prijs gesteld. We streven er naar om deze bijeenkomst met wisseling van het winter- en lenteseizoen te laten plaatsvinden. De kosten hiervan zijn in afgeslankte vorm meegenomen in de begroting.

Wat hebben we bereikt?

Wat is (nog) niet gelukt?

Herstel schade Centric

[Kadernota nr. 0.04 s]

Wat stond er in de programmabegroting?

In de Kadernota gaven wij aan dat we voor de langere termijn nieuwe software aan moeten schaffen (ter vervanging van Centric-software). Wij gaven al aan dat de verwachting is dat dit niet gaat lukken voor de budgetten die in de begroting beschikbaar zijn. Sommige onderdelen moeten Europees worden aanbesteed en andere oplossingen eerst grondig onderzocht. Daardoor is nog niet goed aan te geven wat de meerkosten worden. Door het inzetten van moderne technieken en nieuwe methoden kunnen we de meerprijs beperken en tegelijk onze dienstverleningsdoelen (naar boven !) bijstellen.
In de loop van het jaar 2019 komen wij hierop terug met, waar nodig, een voorstel tot begrotingswijziging.

Wat hebben we bereikt?

Met de begrotingswijziging van juli 2019 bent u op de hoogte gebracht van de ontwikkelingen op ICT-gebied en de daarbij stijgende kosten. Eveneens is een uitgebreide toelichting op deze ICT-ontwikkelingen, met daarin de meerjarige effecten, opgenomen in de kadernota 2020-2023. In deze meerjarige effecten zijn de gevolgen voor de langere termijn voor nieuw aan te schaffen software, mede ter vervanging van Centric-software, opgenomen.

De dienstverlening is hierdoor verbeterd. Zo kunnen veel producten van burgerzaken nu digitaal worden aangeboden én verwerkt. Ook het KCC kan nu veel vragen beter beantwoorden omdat informatie vanuit de processen (nu wel) beschikbaar is.

De vervanging van Centric software is grotendeels gerealiseerd en wordt in 2020 afgerond.

Wat is (nog) niet gelukt?

n.v.t.

Overige ontwikkelingen

Precariobelasting

Op de valreep van 2019 heeft onze advocaat met dagtekening van 23 december 2019 een uitspraak ontvangen van het Hof in onze precariozaak met Liander. Het Hof bevestigt hiermee de uitspraak van de rechtbank, die ons eerder in het gelijk stelde. Dit is in het voordeel van onze gemeente, waardoor de opgelegde aanslag (grondslag) volledig overeind blijft. De mogelijkheid op het cassatieberoep van Liander is inmiddels verlopen, waardoor de uitspraak nu definitief is. De uitspraak heeft voor onze gemeente positieve financiële consequenties, die in de jaarrekening van 2019 moeten worden verantwoord.
Sinds Liander bezwaar heeft aangetekend tegen de heffing van precariobelasting door onze gemeente bestond het risico dat wij de ontvangen precariobelasting aan Liander terug moesten betalen. Vanwege dit risico hebben wij de opbrengsten precariobelasting van Liander in een voorziening gestort. De stand van deze voorziening is ultimo 2018 € 5.950.000. Dit betreft de ontvangen precariobelasting van Liander over de periode 2014 t/m 2018. In verband met de uitspraak van het Hof komt deze voorziening volledig vrij te vallen in de exploitatie 2019. Voor de jaarrekening 2019 betekent dit een incidentele meevaller van € 5.950.000 voor de jaren 2014 t/m 2018 en € 1.428.000 voor 2019, tezamen € 7,4 miljoen.

Algemene uitkering

Jaar 2019

De algemene uitkering uit het gemeentefonds inclusief integratie uitkering voor het sociaal domein voor 2019 bedraagt € 49,5 miljoen. In de begroting was rekening gehouden met een bedrag van €49,3. Voor de jaarrekening 2019 betekent dit een voordeel van € 190.000. Begroting en jaarrekening zijn gebaseerd op de septembercirculaire 2019 en de laatste specificatie van 2019 op basis van de decembercirculaire 2019. Het nadeel bestaat uit de volgende onderdelen:

• Vrijval verdeelreserve (plus twee punten)	€ 60.000 V
• Effect actualisatie maatstaven in relatie tot medicijngebruik	€ 375.000 V
• Nacalculatie suppletie-uitkering Overheveling IUSD	€ 258.000 N
• Diverse ontwikkelingen	€ 13.000 V
• Totaal	€ 190.000 V

Wij hebben daarnaast via de algemene uitkering middelen ontvangen waarvan de besteding in latere jaren plaatsvindt. Deze middelen zijn conform raadsbesluit gestort in de daarvoor ingestelde bestemmingsreserves. Ook is hier de 1e tranche van aardgasvrije wijken, die in 2018 is ontvangen alsnog overgeheveld. Het betreft hier de volgende onderwerpen en bedragen.

• Aardgasvrije wijken 2e tranche	€ 1.537.224
• Klimaatmiddelen transitievisie warmte	€ 202.101
• Klimaatmiddelen transitievisie wijkaanpak	€ 409.997
• Klimaatmiddelen energieloketten	€ 28.076
• Impuls weerbaar bestuur(veiligheid)	€ 120.000
• Aanvulling Gezond in de stad – Kansrijke start	€ 7.151
• Verhoging taalniveau statushouders	€ 37.000
• Totaal	€ 2.341.549

Uitkering vorige dienstjaren (2016, 2017 en 2018):
In 2019 is er nog een aantal mutaties over de jaren 2016, 2017 en 2018 doorgevoerd. Voor de jaarrekening 2019 levert dit per saldo een voordelige ontwikkeling op van € 93.000.

Het betreft de volgende mutaties m.b.t. de verschillende jaren:

2016

• Actualisering OZB waarde	€	64.000 V

2017

• Actualisering OZB waarde	€	22.000 V

2018

• Actualisering diverse maatstaven	€	1.000 N
• Één punt extra agv hogere daling bijstandontvangers	€	20.000 V
• Correctie integratie uitkering sociaal domein	€	12.000 N
• Totaal 2018	€	7.000 V

Ontwikkeling voorziening APPA

Op basis van de recente berekening van de actuariële waarde van de pensioenaanspraken van wethouders en voormalige wethouders is beoordeeld in hoeverre aanpassing nodig is van de voorziening APPA. Deze berekeningen worden gemaakt aan de hand van de wettelijke factoren voor individuele waardeoverdracht naar de situatie van eind 2019. Hierbij wordt uitgegaan van de uitgangspunten circulaire 'aanpassingen pensioenen en inhoudingen APPA, van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.
Het vaststellen van de contante waarden als belangrijke basis voor de berekening wordt in hoge mate bepaald door de marktrente. Die is momenteel laag. Voor het bepalen van de wettelijke tarieven voor waardeoverdrachten/berekenen contante waarden van pensioenaanspraken wordt door De Nederlandsche Bank de rente genomen die geldt voor verplichtingen met een looptijd van 25 jaar voor toekomstige pensioenen en een looptijd van 10 jaar voor reeds ingegane pensioenen.
Was vorig jaar de rente voor toekomstige pensioenen met een looptijd van 25 jaar nog landelijk vastgesteld op 1,577%, dit jaar is dat nog maar 0,666%. Dit houdt in dat er minder rente-inkomsten worden voorzien en er om die reden fors meer kapitaal moet worden aangehouden/gereserveerd voor de ingegane en toekomstige pensioenen. Een dergelijke ontwikkeling is voor ons niet beïnvloedbaar. Voor onze gemeente betekent dat wij een extra storting in de voorziening APPA moeten doen van € 276.000. Voor de jaarrekening een nadelige ontwikkeling.

Gebiedsontwikkeling Midden en Zuid

Voor het project Gebiedsontwikkeling Midden en Zuid (deelproject De Centrale As) zijn in 2019 geen uitgaven gedaan. De afspraken met de provincie zijn dat pas aan het eind van het project de afrekening vanuit de provincie met onze gemeente plaatsvindt. Dit is gepland voor 2020.

Voor de jaarrekening binnen dit programma een nadeel van € 1.188.000, omdat de geplande dekking vanuit de Algemene Reserve niet nodig is, maar binnen programma 8 een voordeel. Per saldo heeft dit geen effect op het rekeningresultaat. De reservering schuift door naar 2020.
Op grond van het BBV hoort de verwerking van mutaties op de reserves thuis binnen programma 0 en moeten de daarmee corresponderende lasten of baten verantwoord worden binnen het programma waar deze activiteit onder valt.

Project Bûtenfljild

Voor het project Bûtenfljild zijn in 2019 geen uitgaven gedaan. Voor de jaarrekening binnen dit programma een nadeel, omdat de geplande dekking vanuit de Algemene Reserve niet nodig is, maar binnen programma 8 een voordeel. Per saldo heeft dit geen effect op het rekeningresultaat. De reservering schuift door naar 2020.
Op grond van het BBV hoort de verwerking van mutaties op de reserves thuis binnen programma 0 en moeten de daarmee corresponderende lasten of baten verantwoord binnen het programma waar deze activiteit onder valt.

Lagere bijdrage WM8KTD

De jaarrekening 2019 van de WM8KTD laat een onderschrijding van de budgetten zien waardoor van beide gemeenten in totaal een lagere bijdrage van € 1.012.000 nodig is.
Voor onze gemeente betekent dit een lagere bijdrage van € 503.000 aan de WM8KTD, hetgeen een voordeel van dezelfde omvang voor de jaarrekening van de gemeente betreft. De onderschrijdingen betreffen vooral personeelskosten en zijn in de jaarrekening 2019 van de WM8KTD voldoende toegelicht. In verband met de verplichte verdeling over taakvelden conform het BBV, zien we het voordeel van de WM8KTD als volgt terug in de jaarrekening van de gemeente:

• Programma 0; Bestuur en ondersteuning	€ 424.000 V
• Programma 1; Veiligheid	€ 10.000 V
• Programma 4; Onderwijs	€ 7.000 V
• Programma 6; Sociaal Domein	€ 47.000 V
• Programma 7; Volksgezondheid en milieu	€ 4.000 V
• Programma 8; Volkshuisvesting c.a	€ 11.000 V
Totaal	**€ 503.000 V**

Vrijval gereserveerde middelen glasvezel

Voor het glasvezel project in onze gemeente stond een bedrag gereserveerd van € 66.000. Dit bedrag is niet langer nodig en valt nu vrij. Voor de jaarrekening binnen dit programma een nadeel, omdat de dekking ten laste van de algemene reserve was begroot, maar binnen programma 3 een voordeel. Per saldo voor de jaarrekening geen voor- of nadeel.

Kansen in Kernen

Voor 2019 was een uitgavenniveau voorzien van € 900.000 waarvan € 450.000 (50%) ten laste van onze gemeente was begroot. De totale uitgaven in 2019 voor het project Kansen in Kernen bedroegen uiteindelijk € 703.000, mede doordat de uitvoering van Hurdegaryp Stationskwartier meer naar 2020 is verschoven. Doordat binnen het project nog overige inkomsten werden gerealiseerd, bedroegen de uiteindelijke uitgaven ten laste van onze exploitatie € 296.000. Dit is

€ 154.000 lager dan begroot. De gemeentelijke kosten worden ten laste van de algemene reserve gebracht. Deze lagere bate is verantwoord onder programma 0. Voor de jaarrekening in zijn geheel is er daardoor geen sprake van een voor- of nadeel.

Herstelboeking afstemming tussen gemeente en WM8KTD m.b.t. oude jaren

Bij de oplevering van de jaarrekening 2019 kwam naar voren, dat in de onderlinge afstemming tussen de gemeente en de WM8KTD in eerdere jaren bij de gemeente niet de juiste balansboekingen zijn gemaakt. Dit leidt nu tot een herstelboeking in 2019 van € 305.000. Voor de jaarrekening 2019 een nadeel, maar in eerdere jaren heeft dit als gevolg van de onjuiste onderlinge afstemming tot voordelen geleid.

Correctie transitorische rente geldleningen

Tot en met de jaarrekening 2018 verantwoorden wij de daadwerkelijk in het jaar betaalde rente in de jaarrekening. Dit zogenaamde kasstelsel is op grond van het BBV niet meer toegestaan. Hiervoor is nu een correctie gemaakt, waardoor de in 2020 over 2019 te betalen rente van € 575.000 nu is meegenomen in deze jaarrekening.

Verbonden Partijen

Hieronder ziet u, voor zover van toepassing, het overzicht van de verbonden partijen aan dit programma. Een Verbonden Partij is een *privaatrechtelijke* of *publiekrechtelijke* organisatie waarin de gemeente een *bestuurlijk en financieel belang* heeft. Een verdere specificatie vindt u in de **paragraaf Verbonden Partijen**.

Gemeenschappelijke regeling

Naam verbonden partij	Vestigingsplaats
Werkmaatschappij Achtkarspelen-Tytsjerksteradiel	Buitenpost / Burgum

Vennootschap / Coöperatie

Naam verbonden partij	Vestigingsplaats
Vitens	Zwolle
BNG Bank NV	Den Haag

Beleidsindicatoren BBV

Met de beleidsindicatoren wordt een inkijkje gegeven in de (beoogde) effecten van het gemeentelijk beleid. Indicatoren zijn geen doel op zichzelf. Veel belangrijker dan de waarde van de indicator is het verhaal achter het cijfer. Dat kan gebruikt worden om te sturen op maatschappelijke effecten.

Taakveld 00. Bestuur en ondersteuning

De icoontjes betreffen resp. de ontwikkeling (O) t.o.v. de laatste meting en de prognose (P) o.b.v. de historie

ongunstig ▼ neutraal ▬ gunstig ▲ nog geen (nieuwe) gegevens ▬

Indicator	Eenheid	Metingen en refertejaar					
meting ten tijde van		jaarrekening 2019				begr.	rek.
			O	P		2020	2018
Apparaatskosten							
Kosten per inwoner							
Tytsjerksteradiel	euro	714,0	▬	▬	[2019]	546,0	546,0
Nederland	euro	onbekend			onbekend	onbekend	onbekend
Bezetting							
Bezetting in fte per 1.000 inwoners							
Tytsjerksteradiel	fte	2,3	▬	▬	[2019]	3,7	3,7
Nederland	fte	onbekend			onbekend	onbekend	onbekend
Externe inhuur							
Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen							
Tytsjerksteradiel	euro	6,0	▲	▲	[2019]	11,0	11,0
Nederland	euro	onbekend			onbekend	onbekend	onbekend

Formatie

Het aantal fte per 1.000 inwoners

Tytsjerksteradiel	fte	2,7		[2019]	4,0	4,0
Nederland	fte	onbekend		onbekend	onbekend	onbekend

Wat heeft het gekost (x € 1.000)

In de programma's verantwoorden we alleen de kosten die *direct* te maken hebben met de taken en activiteiten in het programma. Alle andere, *indirecte kosten*, zijn kosten van

- ondersteunende afdelingen (zoals activiteiten van personeelszaken, facilitaire zaken, financiën)
- ondersteunende medewerkers op de taakvelden (zoals activiteiten van leidinggevenden, secretariaat).

De indirecte kosten worden verantwoord in het programma Overhead. Dit is verplicht.

Lasten exclusief reserves	*Begroting primitief*	Begroting definitief	Rekening	Verschil
Bestuur	*1.729*	1.881	2.142	- 262
Burgerzaken	*1.313*	1.293	1.279	14
Beheer overige gebouwen en gronden	*461*	460	457	3
Treasury	*- 11*	102	683	- 581
OZB woningen	*217*	212	209	3
OZB niet-woningen	*140*	159	159	-
Belastingen overig	*32*	32	63	- 31
Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	-	-	-	-
Overige baten en lasten	*2.612*	2.003	536	1.467
Totaal lasten	***6.493***	**6.141**	**5.528**	**614**
Baten exclusief reserves	***Begroting primitief***	**Begroting definitief**	**Rekening**	**Verschil**
Bestuur	-	-	13	13
Burgerzaken	*394*	394	397	4
Beheer overige gebouwen en gronden	*94*	187	190	3
Treasury	*164*	211	217	6
OZB woningen	*5.455*	5.455	5.471	16
OZB niet-woningen	*2.275*	2.275	2.208	- 67
Belastingen overig	*2.570*	2.096	8.038	5.942
Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	*48.529*	49.261	55.712	6.451
Overige baten en lasten	*11*	15	150	135
Totaal baten	***59.492***	**59.893**	**72.395**	**12.502**
Saldo van baten en lasten (excl. reserves)	***52.999***	**53.752**	**66.867**	**13.116**

In de reserves gestort	*Begroting primitief*	Begroting definitief	Rekening	Verschil
Mutaties reserves	-	2.146	8.394	- 6.248
Totaal lasten	**-**	**2.146**	**8.394**	**- 6.248**
Uit de reserves gehaald	***Begroting primitief***	**Begroting definitief**	**Rekening**	**Verschil**
Mutaties reserves	*84*	2.176	720	- 1.456
Totaal baten	***84***	**2.176**	**720**	**- 1.456**
Saldo van baten en lasten (excl. reserves)	***84***	**30**	**- 7.674**	**- 7.704**

TOTAAL	*Begroting primitief*	Begroting definitief	Rekening	Verschil
Lasten programma	*6.493*	8.287	13.922	- 5.634
Baten programma	*59.576*	62.069	73.115	11.046
Saldo programma	***53.083***	**53.782**	**59.193**	**5.411**

Analyse verschillen rekening - begroting

In onderstaande tabel worden de belangrijkste verschillen tussen rekening en begroting toegelicht.

Per programma

Verklaring resultaat	€	5.411
negatieve bedragen = nadelig, positieve bedragen = voordelig		
Reguliere voor- of nadelen		5.411
Lasten	**- 746**	
- Herstelboeking afstemming tussen gemeente en WM8KTD mbt oude jaren	- 305	
- Diversen	178	
- Lagere bijdrage aan WM8KTD (pr 0)	232	
- Bijstorting voorziening APPA obv berekening APG	- 276	
- Correctie transistorische rente	-575	
Baten	**6.157**	
- Lager opbrengst OZB categorie niet woningen	- 67	
- Lagere bijdrage voor KIK projecten nodig (zie pr 2)	- 154	
- Geen bijdrage uit AR nodig voor glasvezelaanleg	- 66	
- Geen onttrekking uit algemene reserve als dekking voor kosten project Bûtenfjild (zie ook Pr. 8)	- 32	
- Geen onttrekking uit Algemene reserve als dekking van kosten Gebiedsontwikkeling Midden en Zuid (zie ook Pr. 8)	- 1.188	
- Algemene uitkering oude jaren	93	
- Algemene uitkering 2019	193	
- Precariobelasting 2019	1.428	
- Precariobelasting 2014 t/m 2018; vrijval uit voorziening	5.950	

1. Veiligheid

Inleiding

Bij dit programma horen de volgende taakvelden

1.1 Crisisbeheersing en brandweer

1.2 Openbare orde en veiligheid

Inhoudelijk

De W-vragen

In de programmabegroting 2019 hebben we verteld wat we van plan waren in 2019. Alle onderwerpen waren afkomstig uit de Kadernota 2018 (jaren 2019-2022). Hieronder vertellen we per onderwerp

- wat we van plan waren
- wat we hebben bereikt
- wat er (nog) niet is gelukt

Ontwikkelingen GR: Veiligheidsregio; o.a. Dekkingsplan 2.0 - deel veiligheid

[Kadernota nr. 1.1 a]

Wat stond er in de programmabegroting?

De kosten van Veiligheidsregio Fryslân (VRF) worden verdeeld over: Programma's 1. Veiligheid en 7.1 Volksgezondheid.

De onontkoombare uitzetting als eerder aangegeven in de kadernota van de Veiligheidsregio is nu voor beide programma's verwerkt in deze begroting.

Voor dit programma specifiek:
Het gaat voor brandweer en crisisbeheersing onder andere om een uitzetting op kosten ten behoeve van vakbekwaamheid en de vrijwilligersvergoeding, loonkosten en materiaalkosten. Vanaf 2021 komt er een jaarlijkse uitzetting van kapitaallasten bij. Zoals al enige jaren bekend zijn bij de overgang van de brandweerzorg van gemeente naar de Veiligheidsregio de kapitaallasten van veelal gemeentelijke gebouwen en materieel onvoldoende geïndexeerd. Het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur van de Veiligheidsrregio hebben hier een aanpak op geformuleerd, zodat er met aandacht voor financiele redelijkheid sprake is van adequate huisvesting.
De meegenomen uitzetting voor dit programma bedraagt voor 2019 en 2020 € 22.000 per jaar, voor 2021 € 42.000 en daarna € 82.000 per jaar.

Wat hebben we bereikt?

De kosten van Veiligheidsregio Fryslân zijn verwerkt in de begroting.

Wat is (nog) niet gelukt?

-

Overige ontwikkelingen

Geen uitvoering aan opstelling continuïteitsplan

Voor het opstellen van het continuïteitsplan is een budget beschikbaar gesteld. Hieraan is nog geen uitvoering gegeven. Er kan worden overwogen of er nog prioriteit aan zal worden gegeven. Voor de jaarrekening betekent dit een eenmalig voordeel van € 15.000.

Minder inzet werkbudget veiligheid

Het algemeen werkbudget voor veiligheid is in 2019 niet volledig benut. Er hebben zich minder incidenten en calamiteiten voorgedaan waar de inzet van veiligheidsmiddelen noodzakelijk was. Voor de jaarrekening betekent dit een eenmalig voordeel van € 24.000.

Minder subsidies jaarwisseling en oudejaarsactiviteiten

In 2019 is er minder subsidie verleend voor de jaarwisseling en oudejaarsactiviteiten. Voor de jaarrekening betekent dit een eenmalig voordeel van € 6.000.

Beleidsindicatoren BBV

Met de beleidsindicatoren wordt een inkijkje gegeven in de (beoogde) effecten van het gemeentelijk beleid. Indicatoren zijn geen doel op zichzelf. Veel belangrijker dan de waarde van de indicator is het verhaal achter het cijfer. Dat kan gebruikt worden om te sturen op maatschappelijke effecten.

Taakveld 01. Veiligheid

De icoontjes betreffen resp. de ontwikkeling (O) t.o.v. de laatste meting en de prognose (P) o.b.v. de historie

ongunstig ▼ neutraal ▬ gunstig ▲ nog geen (nieuwe) gegevens ▬

Indicator	Eenheid	Metingen en refertejaar					
meting ten tijde van		jaarrekening 2019				begr.	rek.
		O	P			2020	2018
Misdrijven – Diefstal uit woning per 1.000 inwoners							
Het aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners.							
Tytsjerksteradiel	aantal	1,9	▬	▬	[2018]	1,9	1,9
Nederland	aantal	2,5	▬	▬	[2018]	2,5	2,5
Misdrijven – Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners							
Het aantal geweldsmisdrijven, per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).							
Tytsjerksteradiel	aantal	1,9	▬	▬	[2018]	1,9	1,9
Nederland	aantal	4,8	▬	▬	[2018]	4,8	4,8
Misdrijven – Vernieling en beschadigingen (in de openbare ruimte)							
Het aantal vernielingen en beschadigingen, per 1.000 inwoners.							
Tytsjerksteradiel	aantal	3,5	▬	▬	[2018]	3,5	3,5
Nederland	aantal	5,4	▬	▬	[2018]	5,4	5,4
Misdrijven – Winkeldiefstal per 1.000 inwoners							
Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.							

Tytsjerksteradiel	aantal	0,6		[2018]	0,6	0,6
Nederland	aantal	2,2		[2018]	2,2	2,2

Verwijzingen Halt

Het aantal verwijzingen Halt per 10.000 inwoners van 12 tot 18 jaar. Jongeren van 12 tot 18 jaar die een licht strafbaar vergrijp plegen, worden door de politie of leerplichtambtenaren naar Bureau Halt verwezen voor een passende Halt-straf. Zij krijgen leeropdrachten en er volgen gesprekken met de jongere en de ouders. Op deze manier kunnen jongeren rechtzetten wat zij fout hebben gedaan, zonder dat zij in aanraking komen met het Openbaar Ministerie.

Tytsjerksteradiel	aantal	98,0		[2018]	54,0	54,0
Nederland	aantal	119,0		[2018]	131,0	131,0

Verbonden Partijen

Hieronder ziet u, voor zover van toepassing, het overzicht van de verbonden partijen aan dit programma. Een Verbonden Partij is een *privaatrechtelijke* of *publiekrechtelijke* organisatie waarin de gemeente een *bestuurlijk en financieel belang* heeft. Een verdere specificatie vindt u in de **paragraaf Verbonden Partijen**.

Gemeenschappelijke regeling

Naam verbonden partij	Vestigingsplaats
Veiligheidsregio Fryslân	Leeuwarden

Wat heeft het gekost (x € 1.000)

In de programma's verantwoorden we alleen de kosten die *direct* te maken hebben met de taken en activiteiten in het programma. Alle andere, *indirecte kosten*, zijn kosten van

- ondersteunende afdelingen (zoals activiteiten van personeelszaken, facilitaire zaken, financiën)
- ondersteunende medewerkers op de taakvelden (zoals activiteiten van leidinggevenden, secretariaat).

De indirecte kosten worden verantwoord in het programma Overhead. Dit is verplicht.

Lasten	*Begroting primitief*	Begroting definitief	Rekening	Verschil
Crisisbeheersing en brandweer	*1.802*	1.682	1.670	12
Openbare orde en veiligheid	*604*	485	434	51
Totaal lasten	***2.406***	**2.167**	**2.104**	**63**
Baten	***Begroting primitief***	**Begroting definitief**	**Rekening**	**Verschil**
Crisisbeheersing en brandweer	–	– 1	– 1	–
Openbare orde en veiligheid	*31*	31	28	– 4
Totaal baten	***31***	**30**	**26**	**– 4**
Saldo	***– 2.374***	**– 2.137**	**– 2.078**	**59**

Analyse verschillen rekening – begroting

In onderstaande tabel worden de belangrijkste verschillen tussen rekening en begroting toegelicht.

Per programma

Verklaring resultaat	€	59
negatieve bedragen = nadelig, postieve bedragen = voordelig		
Reguliere voor- of nadelen		59
Lasten	59	
– Diversen	14	
– Minder subsidies jaarwisseling en oudejaaractiviteiten	6	
– Minder inzet werkbudget a.g.v. minder incidenten en calamiteiten	24	
– Geen uitvoering aan opstelling continuïteitsplan	15	

2. Verkeer, vervoer en waterstaat

Inleiding

Bij dit programma horen de volgende taakvelden

2.1 Verkeer en vervoer

2.3 Recreatieve havens

2.4 Economische havens en waterwegen

Inhoudelijk

De W-vragen

In de programmabegroting 2019 hebben we verteld wat we van plan waren in 2019. Alle onderwerpen waren afkomstig uit de Kadernota 2018 (jaren 2019-2022). Hieronder vertellen we per onderwerp

- wat we van plan waren
- wat we hebben bereikt
- wat er (nog) niet is gelukt

Areaaluitbreiding overname wegen centrale as

[Kadernota nr. 2.1 a]

Wat stond er in de programmabegroting?

De aanleg van de Centrale As is voltooid en de weg is in gebruik sinds eind 2016. Conform de overeenkomst met de provincie zijn bij de ingebruikname van de Centrale As de voormalige provinciale wegen overgedragen aan de gemeente Tytsjerksteradiel. Dit betreft (delen van) de volgende wegen: N355, N356 en N913. Deze weggedeeltes zijn nu in beheer en onderhoud bij de gemeente. Een aantal van die weggedeelten zijn nog niet formeel in eigendom overgedragen (maar wel in beheer en onderhoud), hier moet provincie Fryslân nog werkzaamheden uitvoeren.

Naast de voormalige provinciale wegen zijn er nog andere gevolgen qua beheer en onderhoud: bijvoorbeeld aansluitende wegvakken/fietspaden bij nieuwe kruispunten, onderdoorgangen en viaducten, nieuwe beheergrenzen rondom viaducten en onderdoorgangen, de realisatie van een logische (aanvullende) ontsluitingsstructuur (denk bijv. aan rotonde bij Sumar) en voorzieningen voor de afwatering van nieuwe onderdoorgangen. Zodra alle gegevens beschikbaar zijn, maken we een definitief overzicht van de extra onderhoudslasten.

Wat hebben we bereikt?

Door prioritering is het afgelopen jaar niet gelukt om het **extra** areaalaccres als gevolg van De Centrale As te bepalen (bovenop de reeds bestaande jaarlijkse reservering in de begroting van € 288K).

We gaan deze reservering vanaf 2021 structureel in de begroting opnemen door het bedrag over de betreffende taakvelden/begrotingsposten te verdelen.

Het **extra** areaalaccres gaan we in beeld brengen voor de kadernota 2021-2024.

Wat is (nog) niet gelukt?

Zie voorgaand.

Brugbediening op afstand - Eastermar

[Kadernota nr. 2.1 b]

Wat stond er in de programmabegroting?

Er is een aantal opties om bediening op afstand van de brug Eastermar weer mogelijk te maken (door RWS vanuit Lemmer, door provincie vanuit Leeuwarden, door gemeente vanaf een gemeentelijke locatie). Daarnaast zijn er een aantal alternatieven waaronder overdracht van de brug aan provincie Fryslân, de brug vervangen door een hogere vaste brug en de brug volledig vernieuwen/reconstrueren. We gaan de (on)mogelijkheden, kosten en gevolgen van de opties en alternatieven nader onderzoeken.
Voor het jaar 2019 zal de bediening van de brug nog verzorgd worden door RWS. Juridisch is inmiddels uitgezocht dat de brug ons eigendom is en blijft.

Wat hebben we bereikt?

Ontwikkelingen in 2019:

- Bij de behandeling van de kadernota 2020-2023 is de motie "Brêgewipper Eastermar" aangenomen om van de brugbediening een pilotproject in het kader van "Right to challenge" te maken.
- Het Rijk heeft ons in de zomer van 2019 laten weten dat zij de brug Eastermar tot 1 januari 2023 nog kan bedienen (2019 zou het laatste jaar zijn).
- In oktober 2019 is de raad geinformeerd over de stand van zaken met betrekking tot de brug Eastermar (Riedsynformaasje "Stand van zaken uitvoering motie brêgewipper Eastermar", via LIST aan raad aangeboden).
- Door prioritering en werkdruk (oa. aanrijding en restauratie brug Aldtsjerk) en door de tijd die RWS ons met de bediening tot 2023 heeft geboden, hebben we de uitwerking van de variantenstudie voor de brug Eastermar doorgeschoven naar 2020. De extra variant nav de motie wordt aan de variantenstudie toegevoegd.

Wat is (nog) niet gelukt?

Zie voorgaand.

Actualisatie en koppeling BGT & GBI-beheersysteem

[Kadernota nr. 2.1 c]

Wat stond er in de programmabegroting?

De Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT) is een gedetailleerde digitale kaart van Nederland. Elke gemeente is wettelijk verplicht (Wet Basisregistratie Grootschalige Topografie) voor haar eigen grondgebied de gegevens aan te leveren. Het opstellen van de BGT gebeurt in fasen. De volgende verplichte fase (uiterlijk 1 januari 2020) behelst o.a. het verbeteren van de volledigheid en de kwaliteit van de BGT. De voorloper (en basis) voor de BGT was de GBKN (Grootschalige BasisKaart Nederland). Naast de BGT hebben we ook een geografisch systeem voor het beheer van de openbare ruimte genaamd GBI.
De BGT (voorheen dus GBKN) en GBI werden vele jaren lang separaat van elkaar bijgehouden. Techniek voor een koppeling bestond nog niet. In de loop van vele jaren zijn hierdoor veel verschillen tussen beide datasets ontstaan. Een analyse heeft aangetoond dat dit niet alleen verschillen tussen BGT en GBI zijn, maar ook komt de informatie niet altijd overeen met de werkelijke situatie buiten op straat.
We gaan de BGT (ook conform wettelijke verplichting) verder verbeteren en gebruiken hierbij ook de gegevens in GBI. Door het afstemmen van beide datasets kunnen we daarna de beide systemen koppelen. Dit biedt uiteindelijk veel voordelen zoals enkelvoudig data inwinnen/meervoudig gebruik, voorkomen van fouten, betere analysemogelijkheden en makkelijker uitwisselen van data. We maken hierbij gebruik van de al bestaande ervaringen bij Achtkarspelen omdat de BGT en GBI daar reeds gekoppeld zijn.
Hiervoor is een investering nodig van € 70.000 in 2019, waarvan de jaarlijkse lasten ten bedrage van €11.000, vanaf 2020, in de begroting zijn opgenomen.

Wat hebben we bereikt?

Door prioritering en werkdruk is pas eind 2019 een begin gemaakt met dit project. Via de overlopende posten (begrotingswijziging, raadsbehandeling 12 december 2019) is daarom het bedrag (€70.000,-) doorgeschoven naar 2020.
In oktober 2019 (S2019-24481) en in het voorjaar van 2020 (S2020-02147) is de raad nav toezeggingen van de wethouder via twee informerende memo's op de LIST nader geïnformeerd over dit onderwerp.

Wat is (nog) niet gelukt?

Zie voorgaand.

Digitalisering en optimalisering data areaal openbare ruimte [Kadernota nr. 2.1 d]

Wat stond er in de programmabegroting?

Het beheersysteem voor de openbare ruimte (GBI) bevat momenteel in grote lijnen alleen het areaal verhardingen, openbaar groen en hoofdriolering.
Een grote hoeveelheid van het overige areaal is niet opgenomen in ons beheersysteem voor de openbare ruimte (GBI) maar is vaak nog op andere wijzen opgeslagen (analoog of niet GIS-gerelateerd of geen gegevens van aanwezig). Het gaat hier bijv. om duikers, damwanden, steigers, bomen, bankjes, prullenbakken, bebording, markering etc. We gaan een inhaalslag maken door deze informatie in GBI op te nemen om het beheer van deze objecten ook optimaal uit te kunnen voeren.
Daarnaast gaan we de gegevens van de riolering omzetten naar de nieuwe landelijke standaard GWSW (GegevensWoordenboek Stedelijk Water). Door de toenemende samenwerking en uitwisseling van gegevens is een eenduidige registratie van objecten noodzakelijk.
Kortom: een inhaalslag in de digitalisering van het (beheer van) het areaal van onze openbare ruimte.
Hiervoor is een investering nodig van € 75.000 in 2019 waarvan de jaarlijkse lasten ad €12.000 vanaf 2020 in de begroting zijn opgenomen.

Wat hebben we bereikt?

Door prioritering en werkdruk is in 2019 nog geen begin gemaakt met dit project. Via de overlopende posten (begrotingswijziging, raadsbehandeling 12 december 2019) is het bedrag (€75.000,-) doorgeschoven naar 2020. In 2020 gaan we alsnog starten met dit project.
In oktober 2019 (S2019-24481) en in het voorjaar van 2020 (S2020-02147) is de raad nav toezeggingen van de wethouder via twee informerende memo's op de LIST nader geïnformeerd over dit onderwerp.

Wat is (nog) niet gelukt?

Zie voorgaand.

Overige ontwikkelingen

Kansen in Kernen

Voor 2019 was een uitgavenniveau voorzien van € 900.000 waarvan € 450.000 (50%) ten laste van onze gemeente was begroot. De totale uitgaven in 2019 voor het project Kansen in Kernen bedroegen uiteindelijk € 703.000, mede doordat de uitvoering van Hurdegaryp Stationskwartier meer naar 2020 is verschoven. Doordat binnen het project nog overige inkomsten werden gerealiseerd, bedroegen de uiteindelijke uitgaven € 296.000. Dit is € 154.000 lager dan begroot. De gemeentelijke kosten worden ten laste van de algemene reserve gebracht. Deze bate is verantwoord onder programma 0. Voor de jaarrekening in zijn geheel is er daardoor geen sprake van een voor- of nadeel.

Leges diensten voor derden

Als nutsbedrijven kabels en leidingen willen plaatsen, aanpassen of wijzigen in het openbaar gebied moeten zij daarvoor een vergunning aanvragen. Die vergunningsaanvraag gaat sinds 2018 via een geautomatiseerd systeem op basis waarvan alle aanvragen afgerekend. Er zijn meer vergunningen verleend dan afgelopen jaren. Daarnaast zijn de leges verhoogd van € 46 naar € 218. Voor de jaarrekening een voordeel van € 36.000

Machinaal straten en afvoer teerhoudend asfalt

Voor deze beide activiteiten zijn budgetten in de begroting opgenomen. Het verschil tussen begroting en jaarrekening wordt voor deze posten niet verrekend met de voorziening wegen. Dit in tegenstelling tot de andere reguliere onderhoudsbudgetten voor wegen. Voor de jaarrekening 2019 is er een voordelig verschil van € 50.000. Het voordeel is ontstaan omdat het verschil in kosten tussen handmatig straten en machinaal straten steeds kleiner wordt. Daarnaast zijn de kosten voor afvoer teerhoudend asfalt afhankelijk van wat er wordt verwerkt bij de asfaltrenovaties. Omdat er destijds niet is ingestemd met een onderzoek naar de hoeveelheid teerhoudend asfalt in onze gemeente is op voorhand het effect voor begroting en jaarrekening niet in te schatten.

Onderhoud tractie

Omdat onze voertuigen technisch gezien steeds hoogwaardiger worden, wordt het steeds lastiger om iets in eigen beheer te doen. Bijkomend nadeel is dat er een aantal voertuigen op CNG (gas) rijden en die zijn storingsgevoeliger. hierdoor zijn de onderhoudskosten hoger dan begroot. Voor de jaarrekening een nadeel van € 33.000.

Reservering areaalaccres overname wegen als gevolg van Centrale As

De reservering voor uitbreiding areaal als gevolg van de overname van de wegen in verband met de aanleg Centrale As is nog niet naar de diverse taken en taakvelden verdeeld. Van de totale reservering van € 282.000 is nu € 200.000 meegenomen in de verrekening met de voorziening wegenonderhoud. Het restant is binnen dit programma een voordeel van € 82.000, maar zal met name binnen programma 5 als nadeel terug komen. Per saldo blijven we voor de jaarrekening in totaal binnen de gereserveerde lasten.

Lagere kosten straatreiniging

De post straatreiniging bestaat uit twee onderdelen namelijk het afvoeren van veegvuil en kolkenslib en de onkruidbestrijding op verhardingen. Het veegvuil wordt dit jaar aan een andere afvalverwerker geleverd en die behandeld het eerst als grondstof en niet direct als afvalstof, waardoor het tarief per ton lager is. Het hierdoor ontstane voordeel is € 11.000. De onkruidbestrijding wordt elk jaar aanbesteed en die aanbesteding, incl. meerwerk, is € 14.000 lager uitgevallen dan het budget. Tezamen een voordeel van € 25.000 voor de jaarrekening.

Onderhoud bruggen

De brug in Aldtsjerk was beschadigd. De schades zijn, of worden vergoed door de verzekeraars. Bij het herstel is het achterstallige onderhoud van de brug van Aldtsjerk eveneens opgepakt, omdat de brug gedemonteerd moest worden. De kosten hiervan konden uit de bestaande budgetten worden betaald. Uiteindelijk is er van dit onderhoudsdbudget € 10.000 niet besteed.

De brug in Eastermar wordt voor ons op afstand bediend. De kosten hiervan op jaarbasis nemen we al verschuldigd bedrag mee. Omdat nota's na 5 jaar niet meer kunnen worden geïnd, is de reservering van 2014 vrijgevallen. Voor de jaarrekening 2019 een voordeel van € 16.000. Tezamen een voordeel van € 26.000 voor de jaarrekening.

Wat heeft het gekost (x € 1.000)

In de programma's verantwoorden we alleen de kosten die *direct* te maken hebben met de taken en activiteiten in het programma. Alle andere, *indirecte kosten*, zijn kosten van

- ondersteunende afdelingen (zoals activiteiten van personeelszaken, facilitaire zaken, financiën)
- ondersteunende medewerkers op de taakvelden (zoals activiteiten van leidinggevenden, secretariaat).

De indirecte kosten worden verantwoord in het programma Overhead. Dit is verplicht.

Lasten	*Begroting primitief*	Begroting definitief	Rekening	Verschil
Verkeer en vervoer	*3.430*	3.893	4.070	- 177
Recreatieve havens	*263*	285	331	- 46
Economische havens en waterwegen	*147*	148	171	- 24
Totaal lasten	***3.840***	**4.326**	**4.573**	**- 247**
Baten	***Begroting primitief***	**Begroting definitief**	**Rekening**	**Verschil**
Verkeer en vervoer	*157*	179	717	538
Recreatieve havens	*101*	101	120	19
Economische havens en waterwegen	*29*	29	42	13
Totaal baten	***286***	**309**	**879**	**571**
Saldo	***- 3.554***	**- 4.018**	**- 3.694**	**324**

Analyse verschillen rekening - begroting

In onderstaande tabel worden de belangrijkste verschillen tussen rekening en begroting toegelicht.

Per programma

Verklaring resultaat	€	324
negatieve bedragen = nadelig, postieve bedragen = voordelig		
Reguliere voor- of nadelen		324
Lasten	**288**	
- Diversen	- 3	
- Lager kosten onderhoud bruggen	26	
- Lagere kosten straatreiniging	25	
- Voordeel reservering areaalaccres overname wegen als gevolg van Centrale As	82	
- Onderhoud tractie	- 33	
- Machinaal straten en afvoer teerhoudend asfalt	50	
- Lagere gemeentelijke kosten KIK	141	
Baten	**36**	
- Leges diensten voor derden	36	

3. Economie

Inleiding

Bij dit programma horen de volgende taakvelden

3.1 Economische ontwikkeling

3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur

3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen

3.4 Economische promotie

Inhoudelijk

De W-vragen

In de programmabegroting 2019 hebben we verteld wat we van plan waren in 2019. Alle onderwerpen waren afkomstig uit de Kadernota 2018 (jaren 2019-2022). Hieronder vertellen we per onderwerp

- wat we van plan waren
- wat we hebben bereikt
- wat er (nog) niet is gelukt

Regiodeal fase II

[Kadernota nr. 3.1 a]

Wat stond er in de programmabegroting?

De probleemdefinitie en de ambitie is vastgelegd in de notitie 'Maak het Verschil die in de raad is besproken en vastgesteld. De ontwikkellijnen zijn uitgewerkt naar businesscasussen. waarop een programmatisch uitvoeringsprogramma van de Regiodeal fase 2 is bepaald, uitgaande van doelstellingen voor extra groei van het bruto regionaal product waarmee we onze regio vitaal kunnen houden. Deze regiodeal wordt ter besluitvorming voorgelegd aan colleges en raden.

De (nu nog concept) businesscasussen zijn gebaseerd op de ontwikkellijnen:
1. Innovatie & Ondernemerschap
2. Onderwijs & Arbeidsmarkt
3. Doorontwikkeling regionale samenwerking

De Regiodeal (fase 2) is definitief aangemeld voor de bijdrage uit de Regio-enveloppe van het Rijk. Op 24 september hebben alle (42-44) betrokken organisatie een symbolische handtekening gezet onder de Regiodeal. De verwachting is dat het Rijk in november duidelijkheid verschaft over haar bijdrage aan dit project.
De provincie Fryslan heeft de Regiodeal per brief aan de minister geduid als één van de projecten welke de provincie ook financieel steunt.
De gemeente(n) zullen hun bijdrage aan de Regiodeal ook moeten formaliseren met een besluit door de raden.

De totale bijdrage vanuit onze gemeente in de periode 2019 t/m 2024 bedraagt € 1.542.000 en verwachten wij over de jaren als volgt in te zetten:

- 2019: € 157.000
- 2020: € 257.000
- 2021 t/m 2024: € 282.000

Wat hebben we bereikt?

Medio september 2018 is de Regio-enveloppe toegekend door het Rijk. Het jaar 2019 is door de deelnemende gemeenten met name besteed aan een aantal belangrijke zaken:

· per deelnemende gemeente heeft elke afzonderlijke Raad de bijdrage aan de Versnellingsagenda besproken, besloten en beschikbaar gesteld;

- dit geldt ook voor de Provincie Fryslân
- de verdeling van de toegezegde 25 miljoen heeft in de gesprekken met de Ministeries veel energie gevergd: €18 miljoen voor de Versnellingsagenda en €7 miljoen voor Holwerd aan Zee, met daarbij de opmerking dat mocht Holwerd aan Zee geen doorgang vinden dat de €7 miljoen alsnog ter beschikking komt aan de de Versnellingsagenda
- er is een intensief traject gelopen om de governance goed in te regelen. Hierbij zijn de colleges en de Raden betrokken
- inrichting van de programma- organisatie is gestart
- werving en selectie voor leden van de Regioboard is gereed.

Wat is (nog) niet gelukt?

Het jaar 2019 is ingezet om een aantal zaken goed in te regelen. De laatste voorbereidingen worden afgerond. Beging 2020 is de inrichting van de programma-organisatie, stichting versnellingsagenda, het subsidiebureau en de inrichting van de Regioboard rond.

Nieuw gemeentelijk beleid voor recreatie en toerisme

[Kadernota nr. 5.7 c]

Wat stond er in de programmabegroting?

In 2019 - met de regionale kaders als kapstok - zetten we met nieuwe ambitie in op recreatie en toerisme in Tytsjerksteradiel. We evalueren het beleid 2007-2017 en onderzoeken waar de kansen voor de komende periode liggen. Op basis daarvan stellen we onze strategieën opnieuw vast en vertalen dit in een beleidsplan voor de periode 2020-2030.

Wat hebben we bereikt?

Vaststelling van de regionale visie is later dan gepland. Deze is nu geagendeerd voor de raadsvergadering van februari 2020. Deze visie vormt het uitgangspunt voor het nieuwe gemeentelijke beleid voor recreatie en toerisme. We gaan dit nieuwe gemeentelijke beleid voor zover mogelijk ('samen tenzij') met Achtkarspelen op stellen. Vaststelling van het nieuwe gemeentelijke beleid is voorzien in 2021.

Wat is (nog) niet gelukt?

Zie voorgaand.

Overige ontwikkelingen

Bouwgrondexploitatie

Lopende complexen

In het kader van de jaarrekening 2019 heeft een beoordeling plaatsgevonden van de mogelijke afwikkeling van complexen, winstneming en beoordeling van de benodigde verlies voorziening ten aanzien van de bedrijventerreinen.

Samengevat heeft de actualisatie van de bouwgrondexploitatie van de bedrijventerreinen in het kader van de jaarrekening 2019 per saldo een positief effect op de exploitatie van € 414.000. Hiervan heeft een voordeel van € 198.000 betrekking op winstneming binnen complex Gytsjerk. Daarnaast is er op complex Garyp Noord een toename van de verliesvoorziening opgenomen van € 13.000.

Afgewikkelde complexen

In 2019 heeft nog een verkoop plaatsgevonden met betrekking tot het reeds afgewikkelde complex in Sumar. De verkoop van deze kavel levert een incidentele bate op van € 78.000.

Overige ontwikkelingen

In 2019 heeft de verkoop en overdracht van gronden voor het nieuwe AZC aan het COA plaatsgevonden. Na aftrek van boekwaarden en gemaakte kosten is er sprake van een boekwinst van € 150.000. Voor de jaarrekening een incidentele bate.

Voor verdere details verwijzen we naar de paragraaf grondbeleid en de balans.

Vrijval gereserveerde middelen glasvezel

Voor het glasvezel project in onze gemeente stond een bedrag gereserveerd van € 66.000. Dit bedrag is niet langer nodig en valt nu vrij. Voor de jaarrekening binnen dit programma een voordeel, maar binnen programma 0 een nadeel, omdat daar de dekking ten laste van de algemene reserve was begroot. Per saldo voor de jaarrekening geen voor- of nadeel.

Beleidsindicatoren BBV

Met de beleidsindicatoren wordt een inkijkje gegeven in de (beoogde) effecten van het gemeentelijk beleid. Indicatoren zijn geen doel op zichzelf. Veel belangrijker dan de waarde van de indicator is het verhaal achter het cijfer. Dat kan gebruikt worden om te sturen op maatschappelijke effecten.

Taakveld 03. Economie

De icoontjes betreffen resp. de ontwikkeling (O) t.o.v. de laatste meting en de prognose (P) o.b.v. de historie

ongunstig ▼ neutraal ▬ gunstig ▲ nog geen (nieuwe) gegevens ▬

Indicator	Eenheid	Metingen en refertejaar					
meting ten tijde van		jaarrekening 2019				begr.	rek.
		O	P			2020	2018
Banen							
Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.							
Tytsjerksteradiel	aantal	529,5	▲	▲	[2018]	453,7	453,7
Nederland	aantal	774,0	▲	▲	[2018]	663,0	663,0
Functiemenging							
De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.							
Tytsjerksteradiel	%	42,5	▬	▬	[2018]	42,5	42,5
Nederland	%	52,8	▬	▬	[2018]	52,8	52,8
Vestigingen							
Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.							
Tytsjerksteradiel	aantal	134,8	▲	▲	[2018]	111,0	111,0
Nederland	aantal	145,9	▲	▲	[2018]	125,0	125,0

Wat heeft het gekost (x € 1.000)

In de programma's verantwoorden we alleen de kosten die *direct* te maken hebben met de taken en activiteiten in het programma. Alle andere, *indirecte kosten*, zijn kosten van

- ondersteunende afdelingen (zoals activiteiten van personeelszaken, facilitaire zaken, financiën)
- ondersteunende medewerkers op de taakvelden (zoals activiteiten van leidinggevenden, secretariaat).

De indirecte kosten worden verantwoord in het programma Overhead. Dit is verplicht.

Lasten	*Begroting primitief*	Begroting definitief	Rekening	Verschil
Economische ontwikkeling	*153*	180	114	66
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	*62*	–	13	– 13
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	*238*	238	230	8
Economische promotie	*187*	167	169	– 1
Totaal lasten	***639***	**585**	**526**	**59**
Baten	***Begroting primitief***	**Begroting definitief**	**Rekening**	**Verschil**
Economische ontwikkeling	–	–	–	–
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	–	150	427	277
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	*13*	13	4	– 9
Economische promotie	*285*	285	360	75
Totaal baten	***298***	**448**	**792**	**344**
Saldo	***– 341***	**– 137**	**266**	**403**

Analyse verschillen rekening – begroting

In onderstaande tabel worden de belangrijkste verschillen tussen rekening en begroting toegelicht.

Per programma

Verklaring resultaat	€	403
negatieve bedragen = nadelig, postieve bedragen = voordelig		
Reguliere voor- of nadelen		403
Lasten	**64**	
– Diversen	11	
– Verliesneming complex Garyp Noord	– 13	
– Vrijval gereserveerde middelen glasvezezl	66	
Baten	**339**	
– Meeropbrengst toeristenbelasting a.g.v. hoger aantal overnachtingen	63	
– Verkoop kavel Sumar (afgewikkeld complex)	78	
– Winstneming complex Gytsjerk Centrum	198	

4. Onderwijs

Inleiding

Bij dit programma horen de volgende taakvelden

4.1 Openbaar basisonderwijs

4.2 Onderwijshuisvesting

4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken

Inhoudelijk

De W-vragen

In de programmabegroting 2019 hebben we verteld wat we van plan waren in 2019. Alle onderwerpen waren afkomstig uit de Kadernota 2018 (jaren 2019-2022). Hieronder vertellen we per onderwerp

- wat we van plan waren
- wat we hebben bereikt
- wat er (nog) niet is gelukt

Leerplicht; structurele uitbreiding taken en inzet

[Kadernota nr. 4.3 b]

Wat stond er in de programmabegroting?

We verwachten met een structurele uitbreiding van 10 uren per week het extra beroep op de leerplichtambtenaren te kunnen opvangen. In 2018 hebben we de uren al tijdelijk verhoogd en we merken dat we daarmee de toegenomen vraag aan kunnen. Structureel is hiervoor € 9.500 p/jaar opgenomen.

Wat hebben we bereikt?

Met de extra uren kunnen we de toegenomen vraag aan.

Wat is (nog) niet gelukt?

-

Ontwikkeling regionaal vervoer (mobiliteitsbureau)

[Kadernota nr. 4.3 c]

Wat stond er in de programmabegroting?

Het aantal te vervoeren leerlingen én de prijs daarvan in het regionale vervoer, stijgt. Een oorzaak van de stijging betreft het gymvervoer en de verhoging van het lage btw tarief van 6 naar 9%. Voor de gemeentebegroting betekent het gymvervoer geen meerprijs, omdat daarmee al rekening is gehouden. De gevolgen van de verhoging van het lage btw tarief zijn eveneens in deze begroting verwerkt.

Wat hebben we bereikt?

De gevolgen voor het regionaal vervoer (mobileitsbureau) vanwege de stijging van het gymvervoer en de verhoging van het lage btw tarief van 6 naar 9% zijn in de begroting verwerkt

Wat is (nog) niet gelukt?

n.v.t.

Overige ontwikkelingen

Rijksbijdrage Onderwijsachterstandenbeleid.

Algemeen

De rijksbijdrage voor Onderwijsachterstandenbeleid is in 2019 fors toegenomen. De ontvangen middelen mogen gedurende een periode van vier jaar worden ingezet. De ontvangen bedragen in 2019 zijn nog niet volledig benut. Het restant is via de balans ' Vooruitontvangen bedragen' overgebracht naar 2020. Dit betreft een bedrag van € 327.000 en heeft dus geen effect op het resultaat.

Voordeel subsidiëring peuterspeelzalen

in de verschillende dorpen worden de peuterspeelzalen van de nodige subsidie voorzien. Met de verhoging van de rijksbijdrage Onderwijsachterstandenbeleid is het jaarlijkse subsidiebedrag voor peuterspeelzalen vanuit het Rijk aanmerkelijk verhoogd. Het beschikbare subsidiebedrag is hiermee ruim voldoende om de noodzakelijke kosten te dekken. Voor de jaarrekening 2019 een voordeel van € 196.000

Lagere door decentralisatie middelen aan Tjalling Koopmans college

Op basis van een lager aantal leerlingen van het Tjalling Koopmans College is er een lager bedrag aan middelen betaald. Voor de jaarrekening 2019 betekent dit een eenmalig voordeel van € 31.000.

Vervallen huur Gebiedsteams het Torentje

Een deel van jaarlijkse reguliere huurvergoeding vanuit de dorpenteams is komen te vervallen, omdat zij geen gebruik meer maken van het Torentje. Voor de jaarrekening een nadeel van € 16.000.

Leerlingenvervoer

Herberekening Leerlingenvervoer 2018 Jobinder

Over het jaar 2018 zijn nog herberekeningen ontvangen van Jobinder omtrent de rittenvergoeding van de vervoerders met betrekking tot het leerlingenvervoer. Hiermee was in de rekening 2018 van Jobinder geen rekening gehouden, omdat pas op basis van een onafhankelijk onderzoek naar de facturering in 2018 in begin 2020 bleek dat de correcties voor 2018 groter waren dan gereserveerd binnen de jaarrekening van Jobinder. Daarnaast wordt Jobinder in toenemende mate geconfronteerd met inefficiëntie in hun vervoer door het passend onderwijs. Hierdoorj komen er steeds meer leerlingen binnen het reguliere onderwijs die een afwijkend “breng” en “haal” schema hebben, waardoor apart gereden moet worden voor een leerling die niet in groepsverband kan reizen.

Aangezien de informatie pas recentelijk is ontvangen betekent dit voor onze jaarrekening 2019 een nadeel van € 84.000.

Overige vergoedingen leerlingenvervoer

Naast de kosten van Jobinder kennen we ook declaraties voor fiets-en autokostenvergoedingen voor ouders die voor hun kinderen geen gebruik maken van Jobinder maar op basis van de verordening recht hebben op vergoedingen. Soms betekent dit dat er in individuele gevallen relatief dure ritten moeten worden gemaakt. De meerkosten voor de jaarrekening bedragen hiervoor € 48.000.

Niet volledige inzet middelen schoolbegeleiding

Voor de schoolbegeleiding is in het kader van het achterstandsbeleid een jaarlijks budget beschikbaar. Dit budget is In 2019 niet volledig ingezet, omdat in combinatie met de hogere rijksbijdrage op een andere wijze in het onderwijsachterstandenbeleid is voorzien. Voor de jaarrekening een voordeel van € 32.000.

Beleidsindicatoren BBV

Met de beleidsindicatoren wordt een inkijkje gegeven in de (beoogde) effecten van het gemeentelijk beleid. Indicatoren zijn geen doel op zichzelf. Veel belangrijker dan de waarde van de indicator is het verhaal achter het cijfer. Dat kan gebruikt worden om te sturen op maatschappelijke effecten.

Taakveld 04. Onderwijs

De icoontjes betreffen resp. de ontwikkeling (O) t.o.v. de laatste meting en de prognose (P) o.b.v. de historie

ongunstig ▼ neutraal ▬ gunstig ▲ nog geen (nieuwe) gegevens ▬

Indicator	Eenheid	Metingen en refertejaar					
meting ten tijde van		jaarrekening 2019				begr.	rek.
		O		P		2020	2018
% Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO)							
Het percentage van het totaal aantal leerlingen van het VO en MBO (12 – 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.							
Tytsjerksteradiel	%	1,0	▲	▬	[2018]	1,3	1,3
Nederland	%	1,9	▬	▬	[2018]	1,9	1,9
Absoluut verzuim							
Er wordt gesproken van absoluut verzuim als een leerplichtige en/of kwalificatieplichtige jongere niet op een school of instelling staat ingeschreven.							
Tytsjerksteradiel	aantal	0,0	▲	▬	[2018]	0,0	0,0
Nederland	aantal	1,8	▲	▬	[2017]	1,8	1,8
Relatief verzuim							
Er is sprake van relatief verzuim als een jongere wel op een school staat ingeschreven, maar gedurende een bepaalde tijd de lessen/praktijk verzuimt. Ook veelvuldig te laat komen kan hiertoe worden gerekend. Per 1.000 leerlingen.							
Tytsjerksteradiel	aantal	43,0	▬	▬	[2017]	42,8	42,8
Nederland	aantal	27,0	▬	▬	[2017]	26,6	26,6

Wat heeft het gekost (x € 1.000)

In de programma's verantwoorden we alleen de kosten die *direct* te maken hebben met de taken en activiteiten in het programma. Alle andere, *indirecte kosten*, zijn kosten van

- ondersteunende afdelingen (zoals activiteiten van personeelszaken, facilitaire zaken, financiën)
- ondersteunende medewerkers op de taakvelden (zoals activiteiten van leidinggevenden, secretariaat).

De indirecte kosten worden verantwoord in het programma Overhead. Dit is verplicht.

Lasten	*Begroting primitief*	Begroting definitief	Rekening	Verschil
Openbaar basisonderwijs	*433*	434	502	- 68
Onderwijshuisvesting	*2.339*	2.294	2.265	29
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	*1.510*	1.954	1.498	456
Totaal lasten	***4.282***	**4.682**	**4.265**	**417**
Baten	***Begroting primitief***	**Begroting definitief**	**Rekening**	**Verschil**
Openbaar basisonderwijs	*425*	425	494	69
Onderwijshuisvesting	*81*	81	67	- 14
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	*148*	598	202	- 397
Totaal baten	***654***	**1.104**	**763**	**- 342**
Saldo	***- 3.628***	**- 3.578**	**- 3.503**	**75**

Analyse verschillen rekening - begroting

In onderstaande tabel worden de belangrijkste verschillen tussen rekening en begroting toegelicht.

Per programma

Verklaring resultaat	€	75
negatieve bedragen = nadelig, postieve bedragen = voordelig		
Reguliere voor- of nadelen		75
Lasten	75	
- Diversen	- 36	
- Schoolbegeleiding	32	
- Leerlingenvervoer	- 132	
- Subsidie peuterspeelzaal	196	
- Vervallen huurinkomsten gebiedsteams locatie 't Torentje	- 16	
- Lagere doordecentralisatie van middelen aan TKC o.b.v. lager aantal leerlingen	31	

5. Sport, cultuur en recreatie

Inleiding

Bij dit programma horen de volgende taakvelden

5.1 Sportbeleid en activering
5.2 Sportaccommodaties
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie
5.4 Musea
5.5 Cultureel erfgoed
5.6 Media
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Inhoudelijk

De W-vragen

In de programmabegroting 2019 hebben we verteld wat we van plan waren in 2019. Alle onderwerpen waren afkomstig uit de Kadernota 2018 (jaren 2019-2022). Hieronder vertellen we per onderwerp

- wat we van plan waren
- wat we hebben bereikt
- wat er (nog) niet is gelukt

Sporthal Westermar c.a. - uitwerking plannen [Kadernota nr. 5.2 a]

Wat stond er in de programmabegroting?
In oktober 2017 is sporthal de Westermar afgebrand. Hierdoor is renovatie geen optie meer. In samenwerking met een burgerinitiatief is een eindrapport gerealiseerd met aanbevelingen. Met behulp van externe deskundigen is een architectenselectie opgestart en de voorbereidingen getroffen om de aanbesteding uit te voeren. Het uitgangspunt is om voor oktober 2019 te zijn gestart met de fysieke realisatie van de bouw van de sporthal.

Wat hebben we bereikt?
In februari heeft de raad ingestemd met het voorstel om de afgebrande sporthal de Westermar te herbouwen. Daarop is in goede samenwerking met FC Burgum en een vertegenwoordiging van het burgerinitiatief de realisatie van de nieuwe sporthal ter hand genomen. Inmiddels is goed zichtbaar hoe het energieneutrale gebouw eruit komt te zien en is het de bedoeling september dit jaar op te kunnen leveren.
Naast de realisatie van een multifunctionele sportvoorziening wordt een maatschappelijke plus gerealiseerd met een veilige ontsluiting aan de Elingsloane en met een flinke uitbreiding van het aantal parkeerplaatsen.

Wat is (nog) niet gelukt?
n.v.t.

Wijziging BTW-regiem sport

[Kadernota nr. 5.2 b]

Wat stond er in de programmabegroting?

Met ingang van 2019 wordt de sportvrijstelling uitgebreid. Hierdoor ontstaat een btw-nadeel, waarvoor een compensatieregeling komt. Binnen het taakveld sport zijn alle relevante producten op basis van deze wijziging opnieuw begroot. Dat heeft tot een aantal aanpassingen geleid in de budgetten, zowel positief als negatief. Vervolgens zijn de budgetten daar waar nodig verhoogd met het van toepassing zijn BTW-tarief. Daarmee is zowel aan de kosten- als de opbrengstenkant de wijziging in het BTW-regiem verwerkt. Inmiddels is ook de compensatieregeling gepubliceerd en op grond daarvan is de verwachte inkomst verhoogd van € 79.000 naar € 100.000.

Wat hebben we bereikt?

Om deze kostenstijging (deels) te compenseren heeft het Rijk de regeling Specifieke Uitkering Stimulering Sport (SPUK) in het leven geroepen. De regeling mag voor maximaal 5 jaar worden gepubliceerd, maar mag daarna iedere 5 jaar met 5 jaar worden verlengd.
In het kader van deze regeling kunnen gemeenten jaarlijks een aanvraag indienen voor een zgn. SPUK-uitkering. Het rijk heeft voor deze regeling een uitkeringsplafond 2019 vastgesteld van € 185.000.000. Overstijgen de door gemeenten ingediende aanvragen dit plafond dan wordt verhoudingsgewijs bevoorschot. In 2019 is dit het geval met als gevolg dat Tytsjerkstradiel in 2019 niet het volledig aangevraagde bedrag (€ 915.232) als voorschot ontvangt, maar ca. 81,7% daarvan (€ 747.745). Dit laatste bedrag is op de balans opgenomen omdat er nog een afrekening volgt.

De uitkering voor 2019 moet uiterlijk 15 juli 2020 worden verantwoord.
Dit is onderdeel van de gemeentelijke verantwoording volgens de SiSa-methode, zoals bepaald in het 'Besluit financiële verhouding 2001' en het besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten'. Omdat een aantal vervangingsinvesteringen zijn uitgesteld, is het waarschijnlijk dat een deel van het ontvangen voorschot moet worden terugbetaald. Dat heeft te maken met hoe de SPUK werkt: wordt een project niet uitgevoerd dan heb je ook geen recht op compensatie.

Uiterlijk 31 januari 2021 vindt bij elke gemeente de vaststelling plaats. Dit kan betekenen dat een extra uitkering wordt gekregen, of dat er een bedrag wordt teruggevorderd.

Wat is (nog) niet gelukt?

Niet van toepassing.

Legacy LF-2018

[Kadernota nr. 5.3]

Wat stond er in de programmabegroting?

Het jaar van de Culturele Hoofdstad Leeuwarden-Fryslân (LF2018) gebruiken we als vliegwiel voor de komende jaren. De vraag is of we het succes in culturele activiteiten uit de 'mienskip' geheel zonder extra budget in stand kunnen houden. Inmiddels vindt er een verkenning plaats in het kader van Legacy 2028, oftewel hoe kunnen we na 2018 Tytsjerksteradiel en Fryslân verder laten groeien in het zijn van een levendige mienskip.

Wat hebben we bereikt?

We hebben ons cultuurbeleid uitgevoerd zoals gepland.

Wat is (nog) niet gelukt?

Er heeft geen extra verkenning plaatsgevonden. In 2020 stellen we nieuw cultuurbeleid op waar uiteraard ook oog is voor de rol van de mienskip.

Alde Feanen; herinrichting - afrondende (3e) uitvoeringsmodule [Kadernota nr. 5.7 a]

Wat stond er in de programmabegroting?

Op basis van de laatste gesprekken (en ramingen) van de Provincie met ons en de andere gebiedspartners houden wij in de begroting rekening met een minimale bijdrage / cofinanciering van de gemeente van € 240.000 verspreid over de jaren 2020 t/m 2022. Hierdoor kunnen we de gewenste afronding van de vaarroute realiseren en krijgen we een eindinrichting van de Panhuyspoel.
Daardoor kunnen we het gebied "afmaken / inrichten" zoals het beoogd was in het Raamplan en sluiten we aan bij de reeds eerder uitgevoerde 1e en 2e uitvoeringsmodule en doen we eerder gedane investeringen niet teniet.
De bijdrage is bestemd voor het afronden van de vaarroute uit de 2e uitvoeringsmodule (€ 140.000) en de eindinrichting van de Panhuyspoel (€ 100.000).

Wat hebben we bereikt?

De 3e module heeft formeel ter inzage gelegen. Op basis van inspraak is een reactienota opgesteld door de provincie. Hierna is de 3e module, met inachtneming van de inspraak, formeel vastgesteld. Vanaf 2020 kan met de uitvoering begonnen worden.

Wat is (nog) niet gelukt?

De (gemeentelijke) doelen zijn nog niet behaald, omdat de uitvoering nog niet gestart is.

Kuierpaad Earnewâld (1e oanlis) [Kadernota nr. 5.7 b]

Wat stond er in de programmabegroting?

Vanuit Earnewâld (doarpsbelangen en Toeristisch Bureau Earnewâld is er een wens om een "kuierpaad" vanuit het dorp te realiseren. Alle andere "kuierpaden" beginnen buiten het dorp en met name vanuit toeristisch oogpunt zou een "kuierke" beginnend vanuit het dorp wenselijk zijn. Het dorp heeft hiervoor het "40-med paad"in gedachten. We zijn bezig met het realiseren van de externe financiering. De verwachting is dat we daarmee de dekking rond krijgen en het 40-med pad kunnen realiseren overeenkomstig de bedragen die in de kadernota zijn genoemd en in deze begroting zijn opgenomen.

Wat hebben we bereikt?

De financiering is rond mede door een subsidie vanuit het Iepen Mienskipsfûns. Vanwege de stikstofproblematiek is op dit moment onduidelijk of het pad gerealiseerd kan worden. Per 1 februari 2020 is het nieuwe provinciale stikstofbeleid inwerking getreden. Op basis van dat beleid zou mogelijk door middel van extern salderen (aankoop rechten van derden) mogelijk tot realisatie kunnen worden overgaan. Extern salderen is echter niet mogelijk zolang de landelijke databank, die daartoe gebruikt moet worden, nog niet gereed is. Op dit moment is niet bekend wanneer deze databank wel gereed is.

Wat is (nog) niet gelukt?

De vergunning kan op dit moment niet verleend worden. Mogelijk biedt extern salderen te zijner tijd mogelijkheden.

Overige ontwikkelingen

Combinatiefuncties

Op jaarrekeningbasis is een voordeel van €33.000 ontstaan deels door het nog niet invullen van een vacature en deels door een lagere vraag van externen naar het organiseren van activiteiten.

SPUK

In de begroting was een bedrag van € 100.000 opgenomen als te verwachten SPUK uitkering. Dit is op rekeningbasis uiteindelijk € 199.000 geworden. Voor de jaarrekening 2019 een voordeel van € 99.000.

Lagere kosten binnensportaccommodaties

Met name de onderhoudskosten, waaronder legionellacontroles en andere kwaliteitskeuringen zijn meegevallen. Datzelfde geldt voor de vervanging van het sportinventaris. De kosten zijn gebaseerd op meerjarige onderhoudsplanningen. Er was minder vervanging nodig dan qua levensduur van de toestellen werd verwacht. Verder zijn de kosten voor gas aanmerkelijk hoger dan begroot. Opvallend bij het elektraverbruik is, dat de gymzalen met zonnepanelen, allemaal netto geld terugkregen. Per saldo een voordeel voor de jaarrekening van € 36.000.

Veldsport en kunstgrasvelden

De exploitatielasten voor de veldsport en kunstgrasvelden vielen in 2019 € 23.000 voordeliger uit dan begroot. Hieraan liggen diverse oorzaken ten grondslag.

Exploitatie zwembaden

De Wetterstins

De exploitatielasten voor de Wetterstins vielen in 2019 € 67.000 nadeliger uit dan begroot. Het betreft vooral de meerkosten voor onderhoud.

De Sawn Doarpen

De exploitatielasten voor de de Sawn Doarpen vielen in 2019 € 29.000 voordeliger uit dan begroot. Hiervoor is vooral de meeropbrengst van de bezoekers ten bedrage van € 11.000 als gevolg van een mooie zomer grotendeels verantwoordelijk.

Daarnaast is er sprake van vrijval van de reservering van de voorgenomen bouw van het ontmoetingscentrum bij het zwembad in Gytsjerk. Die bouw is niet doorgegaan.

Lagere kosten Culturele activiteiten

Voor de jaarrekening is op dit budget een voordeel ontstaan van € 20.000. Het betreft hier vooral bijdragen en subsidieverstrekking, waarbij de mate van beroep op de regelingen afhangt van het aantal aanvragen. Dit aantal is achtergebleven bij de verwachting.

Subsidie Vijversburg

De gemeente heeft subsidie beschikbaar gesteld voor de 2e fase Vijversburg. In 2019 is de eindafrekening geweest, waarbij de laatste 10% van het subsidiebedrag ten bedrage van € 45.000 is uitgekeerd. Dit bedrag levert een nadeel op programma 5, maar voor de jaarrekening in totaal is er sprake van een neutrale situatie, omdat hier een onttrekking aan de algemene reserve tegenover staat, die binnen programma 0 is verantwoord.

Hogere kosten groenonderhoud

Reguliere onderhoudskosten

Het groenonderhoud heeft in 2019 meer gekost dan begroot. Dat heeft voor een deel een begrotingstechnische achtergrond. De reservering van de kosten als gevolg van de toename van areaal door de aanleg van De Centrale As staat nog op taakveld 2.1 wegen. Het onderhoud van bermen en sloten wordt betaald uit onderhoud groen, maar het budget staat elders. Op taakveld wegen is hiervoor een voordeel gemeld van € 75.000. Verder is er door de aanschaf van andere machines, zoals de grote versnipperaar, een soort van efficiencyslag gemaakt, waarbij onderhoud groen en onderhoud sportvelden en de kosten daarvan in elkaar zijn geschoven, dat heeft bij onderhoud groen tot een nadeel geleid en bij onderhoud sportvelden tot een voordeel. Ook de dienstverlening door Caparis is gewijzigd, zij konden een deel van de werkzaamheden niet meer uitvoeren en dat moest elders worden ingekocht. Wat verder speelt is een aantal droge zomers achter elkaar, dat heeft effect op de hoogte van de onderhoudskosten maar is lastig om in een exact bedrag uit te drukken. De komst en bestrijding van de eikenprocessierups is ook een factor van gering belang.

Per saldo voor de jaarrekening een nadeel op het reguliere onderhoud binnen dit programma van € 55.000.

Onderhoud speelplaatsen

De jaarlijkse onderhoudsbijdrage wordt na inlevering van de voorgeschreven verantwoording uitbetaald aan de diverse speeltuincommissies. Indien niet aan de vereisten wordt voldaan wordt er niet betaald en levert dan een onderschrijding op voor het budget. in 2019 is daardoor een voordeel ontstaan van € 5.000. Tevens heeft de gemeente een budget beschikbaar voor inspectie van de toestellen en eventueel daaruit voortvloeiende verbeteringen c.q. reparaties. Uit inspecties zijn geen gebreken gebleken en daardoor ontstaat onderbesteding op dit budget. Dit levert een voordeel op van € 12.000. Voor de jaarrekening een voordeel van € 17.000.

Beleidsindicatoren BBV

Met de beleidsindicatoren wordt een inkijkje gegeven in de (beoogde) effecten van het gemeentelijk beleid. Indicatoren zijn geen doel op zichzelf. Veel belangrijker dan de waarde van de indicator is het verhaal achter het cijfer. Dat kan gebruikt worden om te sturen op maatschappelijke effecten.

Taakveld 05. Sport, cultuur en recreatie

De icoontjes betreffen resp. de ontwikkeling (O) t.o.v. de laatste meting en de prognose (P) o.b.v. de historie

ongunstig ▼ neutraal ▬ gunstig ▲ nog geen (nieuwe) gegevens ▬

Indicator	Eenheid	Metingen en refertejaar					
meting ten tijde van		jaarrekening 2019				begr.	rek.
		O		P		2020	2018
% Niet-sporters							
Het percentage niet-wekelijkse sporters t.o.v. de bevolking van 19 jaar en ouder. Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet.							
Tytsjerksteradiel	%	55,7	▬	▬	[2016]	55,7	55,7
Nederland	%	48,7	▬	▬	[2016]	48,7	48,7

Verbonden Partijen

Hieronder ziet u, voor zover van toepassing, het overzicht van de verbonden partijen aan dit programma. Een Verbonden Partij is een *privaatrechtelijke* of *publiekrechtelijke* organisatie waarin de gemeente een *bestuurlijk en financieel belang* heeft. Een verdere specificatie vindt u in de **paragraaf Verbonden Partijen**.

Gemeenschappelijke regeling

Naam verbonden partij	Vestigingsplaats
Recreatieschap Marrekrite	Grou

Wat heeft het gekost (x € 1.000)

In de programma's verantwoorden we alleen de kosten die *direct* te maken hebben met de taken en activiteiten in het programma. Alle andere, *indirecte kosten*, zijn kosten van

- ondersteunende afdelingen (zoals activiteiten van personeelszaken, facilitaire zaken, financiën)
- ondersteunende medewerkers op de taakvelden (zoals activiteiten van leidinggevenden, secretariaat).

De indirecte kosten worden verantwoord in het programma Overhead. Dit is verplicht.

Lasten	*Begroting primitief*	Begroting definitief	Rekening	Verschil
Sportbeleid en activering	*439*	191	160	31
Sportaccommodaties	*2.470*	2.911	2.904	8
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	*443*	455	467	- 12
Musea	*46*	46	45	1
Cultureel erfgoed	*36*	38	40	- 2
Media	*688*	688	687	1
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	*2.164*	2.459	2.499	- 40
Totaal lasten	***6.286***	**6.787**	**6.801**	**- 14**
Baten	***Begroting primitief***	**Begroting definitief**	**Rekening**	**Verschil**
Sportbeleid en activering	*120*	51	60	9
Sportaccommodaties	*785*	848	963	116
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	*57*	57	57	-
Musea	-	-	-	-
Cultureel erfgoed	*14*	14	11	- 3
Media	-	-	-	-
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	*183*	233	235	2
Totaal baten	***1.160***	**1.203**	**1.326**	**123**
Saldo	***- 5.126***	**- 5.584**	**- 5.475**	**109**

Analyse verschillen rekening - begroting

In onderstaande tabel worden de belangrijkste verschillen tussen rekening en begroting toegelicht.

Per programma

Verklaring resultaat	€	109
negatieve bedragen = nadelig, postieve bedragen = voordelig		
Reguliere voor- of nadelen		109
Lasten	**10**	
- Onderhoud speelplaatsen	17	
- Diverse verschillen	19	
- Regulier groenonderhoud	- 55	
- Culturele activiteiten	20	
- Bijdrage Vijversburg (zie ook progamma 0)	- 45	
- Verldsport en Kunstgras	23	
- Exploitatie zwembad Gytsjerk	29	
- Exploitatie Zwembad Burgum	- 67	
- Lagere kosten binnensportaccommodaties	36	
- Niet vervulde vacature combinatiefunctie i.c.m. minder activiteiten	33	
Baten	**99**	
- SPUK	99	

6. Sociaal Domein

Inleiding

Bij dit programma horen de volgende taakvelden

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie
6.2 Wijkteams
6.3 Inkomensregelingen
6.4 Begeleide participatie
6.5 Arbeidsparticipatie
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-
6.81 Geëscaleerde zorg 18+
6.82 Geëscaleerde zorg 18-

Inhoudelijk

De W-vragen

In de programmabegroting 2019 hebben we verteld wat we van plan waren in 2019. Alle onderwerpen waren afkomstig uit de Kadernota 2018 (jaren 2019-2022). Hieronder vertellen we per onderwerp

- wat we van plan waren
- wat we hebben bereikt
- wat er (nog) niet is gelukt

Dorpsontwikkelingsmaatschappij (DOM) 2.0 - (a) Jistrum [Kadernota nr. 6.1 b1]

Wat stond er in de programmabegroting?
Dom is een afkorting van Dorps Ontwikkelings Maatschappij, een groep enthousiaste en ondernemende bewoners van een dorp die in afstemming met dorpsbelangen met een visie op het dorp meedenkt en werkt aan de ontwikkeling van het eigen dorp. Na een positieve evaluatie van het DOM 1 in Dongeradeel is een opzet gemaakt voor de uitrol van deze werkwijze over de rest van Noord Oost Fryslân. In de stuurgroep ANNO van december 2017 is de regio akkoord gegaan met deze uitrol over de 6 ANNO-gemeenten, genoemd DOM 2.0.

De DOM 2.0 heeft als doel om dorpen de kans te geven om een dorpsontwikkelingsmaatschappij op te richten om zo te komen tot een ontwikkeling waarbij de kwaliteit van ruimte en sociale omgeving als stimulans voor leefbaarheid en toekomstbestendigheid centraal staat. Daarnaast is het uiteindelijke doel dat dorpen c.q. DOM's in de toekomst zelfstandig kunnen opereren, zonder financiële steun van de overheid.

In Jistrum is een groep 'Leefbaar Jistrum' opgericht, waarin een aantal mensen uit Jistrum vanuit diverse belangen de handen in elkaar hebben geslagen en 'het dorp' breed vertegenwoordigen. Men ziet nu mogelijkheden om gezamenlijk oplossingen te bieden voor het vraagstuk rondom voorzieningen en leefbaarheid van het dorp. Denk hierbij aan huisvesting voor scholen, sport en muziek (Joost Wiersma) . Er is in die zin sprake van een doorbraak als we het hebben over een gezamenlijke aanpak van de problematiek in Jistrum. We zien hier vooral mogelijkheden om het dorp te faciliteren met kennis.

Voor de uitrol van de DOM's is een bedrag begroot van € 475.000. Vanuit de krimpmiddelen is inmiddels € 62.500 toegezegd en vanuit de provincie is al € 237.500 toegekend. Van de ANNO-gemeenten wordt een bijdrage van € 175.000 gevraagd; per deelnemend dorp € 12.500. Voor Tytsjerksteradiel betekent dit een eenmalige bijdrage van € 12.500.

Wat hebben we bereikt?

In september j.l. heeft de Avond van Jistrum plaatsgevonden. Hierbij is de gemeenteraad informeel meegenomen in het project DOM en de vorderingen in Jistrum. Daar is aangekondigd dat er een haalbaarheidsonderzoek zou plaatsvinden. Hiervoor heeft DOM Jistrum opdracht geven en het onderzoek wordt op dit moment uitgevoerd. Dit onderzoek brengt de haalbaarheid van een MFC in beeld voor alle betrokken partijen, inclusief de gemeente. Daarnaast neemt de DOM actief deel aan de regiotafels en stimuleert en voert projecten in en voor het dorp in de DOM-projectorganisatie.

Wat is (nog) niet gelukt?

-

Dorpsontwikkelingsmaatschappij (DOM) 2.0 - (b) Gytsjerk

[Kadernota nr. 6.1 b2]

Wat stond er in de programmabegroting?

Gytsjerk/Oentsjerk

In deze beide dorpen in de Trynwâlden heeft een eerder initiatief om basisonderwijs samen te brengen of in ieder geval samen te huisvesten niet tot resultaat geleid. Desondanks leeft het idee dat dit onderwerp opnieuw op de agenda moet worden geplaatst sterk. In samenhang met een discussie over andere accommodaties in deze dorpen lijkt het zinvol om dit onder noemer van DOM 2.0 een nieuwe kans te geven. Bij de kadernota is dit voorstel als wenselijk ingebracht. De kosten zouden dan nog eens eenmalig € 12.500 in 2019 bedragen.

Gezien de verwachte onhaalbaarheid van dit voorstel is er geen reden dit initiatief op te pakkener. Bovendien is DOM 2.0 inmiddels al van start gegaan. Nu alsnog deelnemen zien we als onhaalbaar en we stellen daarom voor dit onderwerp niet meer in de begroting op te nemen. Het onderwerp blijft van belang, maar krijgt een vervolg in een later stadium en in een andere setting.

Wat hebben we bereikt?

Over deze ontwikkeling zijn we in gesprek. We verwachten dat dit terugkomt in het IHP (integraal huisvestingsprogramma) en in de visie op maatschappelijk vastgoed.

Wat is (nog) niet gelukt?

-

Pilot ontschotting wonen, welzijn en zorg

[Kadernota nr. 6.1 c]

Wat stond er in de programmabegroting?

Ambtelijk wordt in samenwerking met Patyna, VWS, ActiZ (branchevereniging in de zorg), zorgverzekeraar de Friesland en de gemeente Sudwest Fryslân onderzocht hoe en op welke wijze schotten tussen wettelijke regelingen rond welzijn en zorg kunnen worden weggenomen. Voor onze gemeente en de gemeente Sudwest Fryslân ligt hier een belang waar het gaat om het inzetten van WMO-middelen. Met het ontschotten van wettelijke regelingen ontstaan er mogelijkheden om kwalitatief en kwantitatief effectiever met welzijn en zorg om te gaan. Op basis van een gezamenlijke (werk)conferentie tussen alle betrokken partijen zal ook bekeken hoe en in welke mate de experimentenwet ten behoeve van deze pilot kan worden ingezet. In deze pilot zullen ambtelijk beleidsmedewerkers, de dorpen- en jeugdteams ook betrokken worden. De pilot richt zich in eerste instantie op alle ontwikkelingen rond Heemstra State in Oentsjerk, maar zal wanneer het succesvol is ook impact hebben op andere ontwikkelingen binnen onze gemeente.

Wat hebben we bereikt?

We werken aan een pilotproject ontschotting tussen Zvw, Wlz en Wmo rond Heemstrastate. Het projectplan is in december 2019 opgeleverd en dienen wij begin 2020 in als subsidieaanvraag bij een landelijke subsidieregeling voor zorginnovatie. We verwachten in april 2020 van start te gaan met de pilot.

Wat is (nog) niet gelukt?

Na duidelijkheid over onze subsidieaanvraag kunnen wij met de pilot van start. Wanneer de subsidie niet wordt toegekend, zullen wij opnieuw een afweging moeten maken over de toekomst van deze pilot.

Jeugd en WMO

[Kadernota nr. 6.1/8]

Wat stond er in de programmabegroting?

Risico's

In de Jeugd en de Wmo is sprake van een aantal financiële risico's. Deze hebben verschillende oorzaken:

Jeugd:

Afrekening aanbieders 2015-2017

Er komen nog declaraties binnen van geleverde jeugdzorg van aanbieders van specialistische jeugdhulp over de jaren 2015, 2016 en 2017. Het is onduidelijk over welke hoeveelheid indicaties en/of geldbedragen dit gaat. Een groot deel van de Zorg voor Jeugd komt voort uit rechtstreekse verwijzingen (door bijvoorbeeld de huisarts) en wordt niet geïndiceerd door de Jeugdteams. De gemeente moet deze zorg wel bekostigen. De zorgaanbieders hoeven de start van de zorg niet meteen te melden bij de gemeente, maar kunnen dit ook doen tijdens of na afloop van de geleverde zorg.

Effecten nieuwe inkoop Specialistische Jeugdhulp (via SDF)

Op 1 januari 2018 is de nieuwe manier van inkoop, indiceren en bekostiging van de Specialistische Jeugdhulp van start gegaan. Waar eerder sprake was van een financiering per uur, wordt nu resultaatgericht gefinancierd op basis van trajectprijzen. De resultaten worden opgesteld door de jongeren en/of hun ouders en de gezinswerkers van het Jeugdteam. Het

is aan de zorgaanbieders om het bijpassende traject en bijbehorende financiering te kiezen. Dit is een geheel nieuwe werkwijze en financiering binnen de jeugdhulp, wat maakt dat de financiële effecten nog onduidelijk zijn.

Jeugdhulp aan kinderen in COA-locaties gaat naar gemeenten
Per 1 januari 2019 verschuift de verantwoordelijkheid voor de jeugdhulp aan kinderen in COA-locaties van het COA naar gemeenten. De financiële middelen bestemd voor jeugdhulp aan asielzoekerskinderen, zullen van het COA naar gemeenten overgeheveld worden via een decentralisatie uitkering.
Er moet nog blijken of er voldoende financiële middelen beschikbaar zijn voor de jeugdhulp aan minderjarigen in het asielzoekerscentrum en in hoeverre gemeenten uitkomen met het beschikbare budget. Dit zal mede afhankelijk zijn van het nog te bepalen beleid en de landelijke verdeling van de huidige middelen over de gemeenten met een COA-locatie.

Sociaal Domein: WMO
In het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) is de gemeente voor burgers de eerst aanspreekbare overheid. In die verantwoordelijkheid heeft de gemeente een actieve regierol in de afstemming met een groot aantal lokaal werkzame instellingen op het gebied van welzijn, ondersteuning en zorg. Bij de WMO is sprake van een aantal financiële risico's. Deze hebben verschillende oorzaken:

Wmo:
Wijziging eigen bijdrage
Uit het regeerakkoord blijkt dat er per 2019 een uniform tarief komt van € 17,50 euro per vier weken voor de eigen bijdrage aan Wmo-voorzieningen. De uitgaven door gemeenten aan Wmo-voorzieningen zullen hierdoor toenemen en de inkomsten uit de eigen bijdragen afnemen.
De CPB-doorrekening van het regeerakkoord raamt de wegvallende landelijke inkomsten op € 290 miljoen. Het kabinet biedt hiervoor een 'co-financiering' van € 145 miljoen, en legt de helft van de rekening hiervoor dus neer bij gemeenten. Uit de Impactanalyse Abonnementstarief van het CAK blijkt dat er in de gemeente Tytsjerksteradiel 51% minder eigen bijdragen (€ -207.661) opgelegd zullen worden. Daar komen de meerkosten door een te verwachten toename in het gebruik van voorzieningen nog bij. Het 'abonnementstarief' van 17,50 euro (dat ingaat per 1 januari 2019) heeft de schoonheid van de eenvoud, zo wordt de administratie (bij het CAK) minder complex. Maar het betekent wel dat er gebroken wordt met het principe 'bijdragen naar draagkracht'. Dit zal leiden tot een toename van de vraag naar voorzieningen en dus tot extra kosten voor gemeenten, naast de lagere opbrengst aan eigen bijdragen.

Inkoop voorzieningen
Voor het collectief vervoer en leerlingenvervoer, hulpmiddelen en de maatwerkvoorzieningen (huishoudelijke hulp, begeleiding en dagbesteding) zijn in 2018 nieuwe contracten afgesloten. Deze contracten zorgen voor hogere kosten. De oorzaken hiervoor zijn verschillend; bv. bij de huishoudelijke hulp komt de hogere kostprijs mede voort uit een wijziging van de CAO voor thuiszorgmedewerkers, bij het vervoer is er sprake

van een hoger BTW-tarief en een hoge NEA-indexering en bij de hulpmiddelen zijn de prijzen bijgesteld naar de geldende marktconforme tarieven.

Jeugd en Wmo:

Open einde regeling

Bij de Wmo en de Jeugd is sprake van een open einde regeling. Naast het risico dat er een groter beroep op de regeling wordt gedaan, is er beperkte sturing mogelijk op het budget. Dit omdat op voorhand niet vaststaat in welke mate gebruik gemaakt wordt van het voorzieningenpakket.

SDF

Sociaal Domein Fryslân (SDF) heeft namens alle 20 Friese gemeenten de inkoop van de Jeugdzorg en het Beschermd Wonen verzorgd. De maatschappelijke opvang wordt door SDF gesubsidieerd.
Voor de specialistische jeugdhulp en Beschermd Wonen is SDF bezig met het opzetten van een dashboard, waarin wordt bijgehouden welke zorg de gebiedsteams indiceren. Tevens is het dashboard bedoeld om te kijken hoe de zorgaanbieders omgaan met de nieuwe inkoop en de trajecten die ze inzetten. Daarnaast houden de contractmanagers de kwaliteit van de aanbieders en zorg in de gaten.

Effecten

De financiële risico's zijn vertaald in deze begroting. Het is belangrijk om te realiseren dat het wettelijke regelingen en verplichtingen betreft, waar niet direct op kan worden ingegrepen.

In de beleidsontwikkeling en inkoop moet structureel geïnvesteerd worden in het centraal stellen van bovenstaande opgave om tot een verdere transformatie te komen. De opgaven staan bijvoorbeeld centraal bij de doorontwikkeling van de dorpen- en jeugdteams naar integrale 0-100+ teams. Ook in de cliëntondersteuning van de dorpenteams (en straks in de integrale teams) wordt het vraaggericht werken, het inzetten op de zelfredzaamheid van inwoners (het zelf oplossend vermogen) en het preventief werken steeds verder doorontwikkeld. Daarnaast worden sociaal domein vraagstukken, bijvoorbeeld preventie, door het team Beleid zoveel mogelijk integraal opgepakt. Waar mogelijk samen met andere afdelingen binnen de gemeente. Binnen welzijn wordt samen met Achtkarspelen gezocht naar mogelijkheden om het (subsidie)beleid verder te professionaliseren. Daarbij wordt ook gekeken hoe het welzijnsbeleid in kan spelen op de behoeften en initiatieven van burgers.

Als de transformatieopdracht te weinig aandacht krijgt en de transformatie niet volledig gerealiseerd kan worden, bestaat het risico dat mensen niet in staat worden gesteld om problemen meer zelf en met hulp van anderen in de samenleving op te lossen. Gevolg daarvan is dat mensen (in grotere mate) een beroep blijven doen op de gemeente voor ondersteuning. Dat betekent dat de kosten op het sociaal domein toe zullen nemen, vanwege de gelijkblijvende of grotere inzet van voorzieningen. Aandacht blijven vragen voor en blijven investeren in de transformatieopgave is daarom belangrijk.

Wat hebben we bereikt?

De genoemde risico's hebben geleid tot een toenemend beroep op de Jeugd- en Wmo-voorzieningen. Als gevolg daarvan zijn de budgetten in de loop van 2019 naar boven bijgesteld.
In 2019 hebben wij daarom een aantal taakstellende bezuinigingsmaatregelen in het beleidskader vastgesteld. Deze zijn in 2019 uitgewerkt en hebben effect op de jaren 2020, 2021 en 2022. Het beleidskader geeft ook richting aan een manier van werken die aansluit bij de transformatieopdracht.
Daarnaast hebben wij in 2019 een besluit genomen over de inrichting van de gebiedsteams. Met de nieuwe organisatie willen wij meer gebiedsgericht en integraal gaan werken. De uitwerking daarvan zal in 2020 en verdere jaren plaatsvinden.

Wat is (nog) niet gelukt?

De risico's blijven voornamelijk op het vlak van de Wmo actueel en werken door in de komende jaren. Ondanks de bezuinigingsmaatregelen, blijven wij een toenemend aantal ondersteuningsvragen zien in de Wmo. Dit jaar gaan wij aan de slag met de inrichting van de toegang voor deze ondersteuningsvragen, van inkomende vraag tot besluit/antwoord. Daarnaast willen wij komen tot een uniforme basismethodiek waarmee wij de meer complexe ondersteuningsvragen behandelen. Beleidsmatig gaan wij een betere verbinding realiseren tussen informele en formele zorg in het voorliggend veld.
In al deze initiatieven zijn de basisprincipes uit het beleidskader leidend, mét de inwoner, preventief, integraal, kostenbewust en datagestuurd.

Voorlopige reservering t.b.v. formatieve uitbreidingen

[Kadernota nr. 6.1/8 a]

Wat stond er in de programmabegroting?

De raad is in mei geïnformeerd over de tekorten in de jaarrekening 2017 voor het Sociaal Domein. Op basis van financiële analyse hiervan proberen we een beeld te vormen hoe bijsturing kan plaatsvinden. De ontwikkelingen binnen het Sociaal Domein die zich tot nu hebben aangediend en die mogelijk tot toename van de kosten leiden zijn inhoudelijk opgenomen met de bijbehorende onderbouwing en gevraagde ruimte.

Wat hebben we bereikt?

De gemeenteraad heeft in april 2019 het beleidskader Sociaal Domein vastgesteld. Daarmee ook de personele bezuinigingen op het Sociaal Domein. Daarmee zijn de formatieve bezuinigingen gerealiseerd.

Wat is (nog) niet gelukt?

-

Beschermd wonen en opvang

[Kadernota nr. 6.1/8 aa]

Wat stond er in de programmabegroting?

Sinds 2015 zijn alle Nederlandse gemeenten op grond van de Wmo 2015 verantwoordelijk voor de beschermde woonvormen voor mensen die vanwege psychiatrische en psychosociale problematiek (tijdelijk) niet zelfstandig kunnen wonen. De financiering verloopt vooralsnog via centrumgemeente Leeuwarden, die ook voor de maatschappelijke opvang deze rol vervult. In de meicirculaire van 2018 (BZK) is weergegeven dat, tenzij nadere inzichten de implementatie in de weg staan, de invoering van het objectieve verdeelmodel beschermd wonen/maatschappelijke opvang/Wmo 2015 begeleiding zal plaatsvinden vanaf 2021. Dit

hangt samen met de openstelling van de Wlz in 2021 voor mensen met psychische aandoeningen. Tot 2021 blijft het huidige historische verdeelmodel voor beschermd wonen van kracht. Vanaf 2021 zullen de middelen over de lokale gemeenten verdeeld gaan worden.

Voor de gemeente Tytsjerksteradiel is het van belang om de ontwikkelingen goed te blijven volgen omdat we in de gemeente de crisisopvang (De Blijenhof) gehuisvest hebben.
Voordat de daadwerkelijke overheveling plaats gaat vinden, zullen wij nadenken over hoe en met welke partners (partijen en gemeenten) we het beschermd wonen en de maatschappelijke opvang vorm gaan geven.

Wat hebben we bereikt?
Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen worden met ingang van 2021 nog geen taken van de lokale gemeenten.
Voor Beschermd Wonen zal de verschuiving van de Centrumgemeenten naar de lokale gemeenten vermoedelijk ingaan vanaf 2022. Aanvankelijk zouden alle cliënten overgaan naar de lokale gemeenten, maar vanaf 2022 vallen hier alleen de nieuwe cliënten onder. De bestaande cliënten vallen nog 10 jaar onder de Centrumregeling (Leeuwarden).
In 2025 wordt de Maatschappelijke Opvang geevalueerd, daarna wordt besloten of dit vanaf 2026 een taak wordt van de lokale gemeenten.
Dit is een fore wijziging. Landelijk is dit besloten omdat er geen consensus kan worden gevonden over het nieuwe verdeelmodel.

Wat is (nog) niet gelukt?
Vanuit Beschermd Wonen is provinciaal gestart met het actieprogramma "Weer thuis". Dit is een samenwerking tussen de gemeenten en de woningcoöperaties met als doel het ontwikkelen van nieuwe woonzorgarrangementen voor mensen die vanuit Beschermd Wonen weer kunnen uitstromen naar de wijk.

Odensehuis

[Kadernota nr. 6.1/8 ab]

Wat stond er in de programmabegroting?
Het Odensehuis is als pilot sinds januari 2018 open in Burgum. Het betreft een inloophuis voor iedereen die met dementie te maken heeft en is een samenwerking van de gemeente, de KwadrantGroep en de Tao of Care. Door preventief in te zetten op het (zoveel mogelijk in een vroeg stadium) goed informeren over het ziektebeeld, het bieden van een laagdrempelig ontmoetingspunt en het bieden van een luisterend oor wordt eraan bijgedragen dat mensen met dementie langer zelfstandig thuis kunnen wonen. Dit draagt eraan bij dat de inzet van Wmo maatwerkvoorzieningen zo lang mogelijk wordt voorkomen. Het ontwikkelen van algemene voorzieningen, zoals het Odensehuis, is een gemeentelijke taak die onder de Wmo valt.

Op basis van de tussentijdse resultaten van het onderzoek naar de Odensehuizen in Friesland door de Tao of Care, worden in het najaar van 2018 de voortgangsmogelijkheden van het Odensehuis Burgum besproken met de betrokken samenwerkingspartners. Daarna zal het college geadviseerd worden over het vervolg van het Odensehuis in 2019 en de mogelijke kosten die daar aan verbonden zijn. Indien de pilot wordt voortgezet, dienen er structurele financiële middelen ter beschikking te worden gesteld vanaf 2019. De kosten zijn nog niet bekend.

Wat hebben we bereikt?
In 2019 is het inloophuis voor mensen met (beginnende) dementie en hun mantelzorgers in Burgum (het Odensehuis) voortgezet met een tweede pilotjaar. De kosten van deze pilot (€ 48.500) zijn ten laste gelegd van het innovatiebudget Sociaal Domein. We werken hierbij samen met de Kwadrantgroep. Op basis van een onderzoek eind 2018 is het Odensehuis naast één dag per week in Berchhiem ook een dag geopend op locatie Glinstra State in Burgum.

Wat is (nog) niet gelukt?
Er is bewust gekozen voor verlenging van de pilot, echter de wens is aanwezig om het Odensehuis als algemene voorziening structureel te maken ter voorkoming van inzet van (duurdere) maatwerkvoorzieningen voor deze doelgroep. Dit komt terug bij de Kadernota.

Aanpak personen met verward gedrag

[Kadernota nr. 6.1/8 ac]

Wat stond er in de programmabegroting?
Landelijk hebben alle gemeenten de opdracht gekregen om te komen tot een sluitende aanpak voor personen met verward gedrag. Om in Friesland te komen tot een regionale sluitende aanpak is gezamenlijk door de Friese gemeenten begin 2017 besloten een projectleider aan te stellen en deze voor de projectperiode te positioneren bij het Sociaal Domein Fryslân. Voor de continuering van de aanpak Personen met Verward Gedrag in 2019 zijn financiële middelen van alle Friese gemeenten nodig. Het Portefeuillehoudersoverleg SDF heeft in april 2018 ingestemd met het starten van een verkenning naar de structurele borging (bestuurlijk, organisatorisch en financieel), vanaf 2020, van de gemeentelijke inzet bij de aanpak Personen met Verward Gedrag bij GGD Fryslân als onderdeel van de Veiligheidsregio Fryslân. De te verwachten gemeentelijke kosten komen voort uit de gezamenlijke Friese aanpak en zijn op het gebied van passend vervoer, een crisisbeoordelingslocatie, time-out voorziening en ACT-team.

Wat hebben we bereikt?
De pilots passend vervoer, crisisbeoordelingslocatie en het ACT team zijn positief afgerond.

Met de rapid responder worden personen met verward gedrag vervoerd. Zo voorkomen we dat de politie deze inwoners moet vervoeren. In Leeuwarden is een crisisbeoordelingslocatie ingericht, hier worden inwoners met verward gedrag heen gebracht zodat ze kunnen worden gezien door een deskundige met psychische expertise. Het ACT-team richt zich op behandeling van daklozen met problemen op alle levensgebieden, veelal psychiatrische en verslavingsproblematiek. Door de inzet van het ACT-team is de druk op de nachtopvang afgenomen. Door een betere samenwerking tussen verschillende partijen verblijven daklozen korter in de dagopvang en kunnen ze eerder naar een geschikte (beschermde) woonomgeving.

Wat is (nog) niet gelukt?
Het onderbrengen van de provinciale projectleider Personen met verward gedrag bij de GGD is vooralsnog opgeschort. In 2020 wordt SDF geevalueerd, afhankelijke van deze uitkomst wordt nader gekeken naar de positionering van de projectleider (SDF of GGD).

De time-outvoorziening is nog niet gereed en zal in 2020 worden gerealiseerd. Dit zijn plekken voor inwoners met een combinatie van problemen en daarnaast agressief of onvoorspelbaar gedrag vertonen.

Ontwikkelingen; incl. uitbreiding formatie Beleid

[Kadernota nr. 6.1/8 b]

Wat stond er in de programmabegroting?
In de kadernota is geschetst hoe een werkdrukprobleem binnen de beleidseenheid sociaal domein van het team beleid door een samenwerkingsconstructie met Achtkarspelen efficiënt kon worden opgelost. Die oplossing vergt daardoor een formatieve uitzetting in omvang beperkt tot 0,5 fte. Deze uitbreiding staat los van de formatieve uitbreidingen die een relatie hadden met de uitvoerende taken inde WM8KTD en die vooralsnog niet zijn meegenomen in deze begroting.
Deze beleid gerelateerde uitbreiding hebben wij meegenomen in de meerjarenbegroting (structureel € 45.000 vanaf 2019). De concrete uitwerking en inpassing hiervan vindt, uiteraard, in de nieuwe samenwerkingscontext plaats die ook geldt voor de beleidsteams sociaal domein.

Wat hebben we bereikt?
In april 2019 is het beleidskader Sociaal Domein vastgesteld door de gemeenteraad. Daarin is de formatie voor het Sociaal Domein vastgesteld. Dit is inclusief deze uitzetting van 0,5 fte voor T-diel. Vervolgens is er in totaal ruim 3 fte aan beleidsformatie onttrokken aan de Werkmaatschappij.

Wat is (nog) niet gelukt?
niet van toepassing

Omzetting uitbreiding capaciteit financieel specialist

[Kadernota nr. 6.1/8 d]

Wat stond er in de programmabegroting?
In maart 2018 heeft het AB van de werkmaatschappij toestemming gegeven om tijdelijk 1Fte beschikbaar te stellen om in deze vraag te voorzien. Voorstel is om vanaf 2019 deze tijdelijke invulling om te zetten in een structurele uitbreiding van de functie van financieel specialist sociaal domein met 1 Fte, waarvan 0,5 Fte tlv Tytsjerksteradiel en 0,5 Fte tlv Achtkarpspelen. Het is niet mogelijk om deze formatie vrij te maken binnen het eigen team.

Wat hebben we bereikt?
In april 2019 is het beleidskader Sociaal Domein vastgesteld door de gemeenteraad. Daarmee is de formatie ook vastgesteld. Onderdeel daarvan is deze financieel specialist Sociaal Domein.

Wat is (nog) niet gelukt?
-

Inrichting archief Jeugdzorg

[Kadernota nr. 6.1/8 e]

Wat stond er in de programmabegroting?
In het functieboek is niet voorzien in formatie voor het archief van de jeugdzorg. Op dat moment was lastig in te schatten om hoeveel stukken dit zou gaan. Er is toen gekozen om dit binnen de bestaande formatie op te vangen. Gebleken is dat de bestaande formatie voor administratieve ondersteuning en archief niet voldoende is om zorgvuldig en tijdig te kunnen archiveren.

Voorstel is om de toegestane formatie voor administratieve ondersteuning uit te breiden met 0,5 Fte, waarvan 0,25 Fte tlv Tytsjerksteradiel en 0,25 Fte tlv Achtkarspelen. Deze uitbreiding eerst tijdelijk te doen tot 1-1-2020. Aan het eind van 2019 een evaluatie te doen. De verwachting is dat door de digitalisering van de archieven deze uitbreiding niet structureel nodig is.

Wat hebben we bereikt?
Ten opzichte van 2019 wordt de archivering op dit moment in 2020 met 0,78 Fte minder gedaan.

Wat is (nog) niet gelukt?
Omdat de digitalisering nog niet is afgerond in 2019 (Jeugd en WMO zijn gedaan, Participatie staat voor 2020 gepland), is het eind 2020 mogelijk om de balans op te maken en te kijken of de archiefwerkzaamheden met structureel minder Fte uitgevoerd kunnen worden.

Bijstand - uitbreiding formatie door toegenomen complexiteit en hogere instroom voormalige Wajong-doelgroep

[Kadernota nr. 6.3 a]

Wat stond er in de programmabegroting?
Uitbreiding formatie Sociaal Domein met 4 fte, waarvan

- Consulent 1 fte
- Werkgeversteam 1 fte
- Jobcoach 1 fte
- Administratieve ondersteuning 1 fte

Daarvan komt de helft voor rekening van Tytsjerksteradiel. In totaal worden er momenteel (exclusief de projectmatige inzet) 17,65 fte ingezet als Consulent Gebiedsteam - Participatie (waarvan 2,89 jobcoach) en bijna 3 fte Werkgeversteam (accountmanagers).

Wat hebben we bereikt?
In april 2019 is het beleidskader Sociaal Domein vastgesteld door de gemeenteraad. Daarin is de formatie voor het Sociaal Domein vastgesteld. Daarmee is deze uitbreiding van de baan. Het werkgeversteam is teruggebracht naar 1,8 fte voor de Werkmaatschappij.

Wat is (nog) niet gelukt?
-

Participatie; wijziging van loonkostensubsidie naar loondispensatie

[Kadernota nr. 6.3 b]

Wat stond er in de programmabegroting?
Op 1-07-2019 is de loonkostensubsidie in de Participatiewet vervangen door de mogelijkheid tot loondispensatie. Werkgevers kunnen daarmee onder het wettelijk minimumloon betalen, al naar gelang de verdiencapaciteit van de persoon. De gemeente vult het inkomen aan.

Wat hebben we bereikt?
Het ministerie heeft besloten de maatregel in te trekken.

Wat is (nog) niet gelukt?
-

Ontwikkelingen rond Caparis

[Kadernota nr. 6.5 b]

Wat stond er in de programmabegroting?

In navolging op de notitie "Caparis: lokaal maatwerk, regionaal netwerk, transitie naar een sociale onderneming" werken we in samenwerking met de andere deelnemende gemeenten en Caparis aan een vervolg op het concept herstructeringsplan en de hierboven genoemde notitie. Dit zal moeten leiden tot een concreet (business)plan, waarin de plannen en maatregelen en financiële consequenties nader zijn uitgewerkt. We hopen begin 2019 meer duidelijkheid te hebben over het besturingsmodel en de governancestructuur. Voor Tytsjerksteradiel is dat het moment te gaan besluiten hoe de gemeente zich wil verhouden tot de GR SW Friese Wouden en de NV Caparis.

Wat hebben we bereikt?

Op 19 september 2019 heeft onze raad ingestemd met de zogenaamde fair deal. Bij deze fair deal is het vermogen van de eigenaren van Caparis verdeeld. Dit op basis van een acceptabele verdeling van de lasten voor alle betrokken partijen. Met het afsluiten van de fair deal is onze gemeente geen eigenaar meer van Caparis NV per 1 januari 2020. Een onderdeel van de fair deal is dat Caparis de komende vijf jaar (2020 t/m 2024) nog wel de Wet sociale werkvoorziening voor onze gemeente uitvoert. Dit op basis van een dienstverleningsovereenkomst. De GR SW Fryslân blijft formeel werkgever voor de SW-medewerkers. Het herstructureringsproces van Caparis NV en de GR SW Fryslân is hiermee afgerond in 2019.

Wat is (nog) niet gelukt?

-

Structurele formatie uitbreiding functie inkoop en contractmanagement

[Kadernota nr. 6.6 b]

Wat stond er in de programmabegroting?

Structureel uitbreiden formatie (stategisch) inkoop en contractmanagement 0,5 fte per gemeente.

Wat hebben we bereikt?

In april 2019 is het beleidskader Sociaal Domein vastgesteld door de gemeenteraad. Daarin is de formatie voor het Sociaal Domein vastgesteld. Dit is inclusief de taak inkoop en contractmanagement.

Wat is (nog) niet gelukt?

-

Vroegsignalering schulden

[Kadernota nr. 6.71 a]

Wat stond er in de programmabegroting?

We stellen voor het risico op te nemen dat, zodra de evaluatie van de pilot goede resultaten laat zien, de formatie structureel beschikbaar te stellen.

Wat hebben we bereikt?

In april 2019 is het beleidskader Sociaal Domein vastgesteld door de gemeenteraad. Daarin is de formatie voor het Sociaal Domein vastgesteld.

Wat is (nog) niet gelukt?

-

Schuldhulpverlening (neutraal) wijzigen beleid /verschuiven budgetten [Kadernota nr. 6.71 b]

Wat stond er in de programmabegroting?
We realiseren samen met Achtkarspelen een gezamenlijke wijze van uitvoering van schulddienstverlening, waarbij de dienstverlening waar mogelijk nog verder wordt geoptimaliseerd en preventie en vroegsignalering meer aandacht krijgt.

Wat hebben we bereikt?
Na het vastellen in beide gemeenteraden van het Beleidsplan Integrale Schulddienstverlening is dit punt gerealiseerd en kan er met de implementatie worden begonnen.

Wat is (nog) niet gelukt?
-

Overige ontwikkelingen

Projectkosten ontwikkeling mfc Gytsjerk
Als gevolg van de zorgelijke toestand van de gemeentefinanciën en de mede daaruit voortvloeiende bezuinigingen op bibliotheekwerk naast het afhaken van potentiële andere gebruikers is de ontwikkeling van dit project gestopt. Er zijn wel voorbereidingskosten gemaakt. Deze kunnen niet worden geactiveerd en komen daardoor ten laste van de exploitatie 2019. Dit levert een nadeel op van € 154.000.

Exploitatievoordeel It Masekelyn als gevolg van eigendomswisseling
Na de verworven eigendomsituatie in 2019 is de begroting 2019 niet aangepast. Hierdoor is er op rekeningbasis een behoorlijk voordelig verschil opgetreden. De raming voor de huurpenningen was blijven staan en levert een voordeel op van € 119.000. De eigendomssituatie bracht andere exploitatielasten met zich mee, waaronder een raming voor meer onderhoudskosten en dat leverde een nadeel op van € 20.000. Per saldo een voordeel van € 99.000.

Informele zorg
In de afgelopen jaren is hiervoor een raming opgenomen van € 125.000 maar er is in 2019 sprake geweest van onderbesteding. De totale kosten voor het jaar 2019 waren € 80.000 Daarnaast was er een voordelige verrekening uit 2018 met Stichting Kearn van € 39.000. Per saldo een voordeel van € 84.000.

Inkomensregelingen
Uitkeringen rijk voor Bijstand zelfstandigen
Voor bijstand zelfstandigen is van het rijk een lager bedrag ontvangen dan begroot was. Dit is een nadeel van € 80.000.
Verhaal sociale uitkeringen
Er is minder teruggevorderd en verhaald dan in de begroting was opgenomen. Dit is een nadeel van € 25.000.
Minimabeleid
Tytsjerksteradiel kent diverse regelingen in het kader van het minimabeleid. Het aantal deelnemers per regeling verschilt enorm. Er is (evenals in 2018) minder uitgegeven aan collectieve ziektekostenverzekering dan begroot. Dit is een voordeel van € 89.000. Daarnaast is

er meer uitgegeven aan bijzondere bijstand dan begroot is. Het nadeel is € 185.000. Overigens waren de uitgaven lager dan in 2018 en is het aannemelijk dat er te laag begroot is.

Kwijtschelding

In 2019 zijn meer aanvragen binnen gekomen voor kwijtschelding. Dit betreft voornamelijk afvalstoffenheffing. Hierdoor ontstaat een nadeel van € 23.000.

Bijstandsverlening

Het aantal uitkeringen dat ten laste komt van de Gebundelde Uitkering is gedaald. In 2018 waren er gemiddeld 627 uitkeringen, terwijl dit in 2019 gemiddeld 611 waren. Dit levert een voordeel op van € 186.000. Er is er meer bijstand verleend aan ondernemers. Dit is een nadeel van € 34.000.

Voor de jaarrekening 2019 in totaal betekenen bovengenoemde ontwikkelingen naast een aantal overige ontwikkelingen een nadeel van € 43.000.

Re-integratie en participatie

Het positieve resultaat van € 118.000 op de re-integratie en participatiebudgetten valt te verklaren doordat er minder inzet is geweest op individuele trajecten. Dit enerzijds doordat de doelgroep aan het werk kon bij een werkgever ofwel in een Participatieproject. De doelgroep die over bleef zat veelal op 'zorg' waar een andere inzet op is geweest. Verder zijn de sociaal werkers Participatie vooruitlopend op de op handen zijnde bezuinigingen uit het beleidskader Sociaal Domein van april 2019 extra kritisch geweest op de inzet van individuele trajecten vanuit de P-wet. Vanaf 2020 is het totale budget als gevolg van de genomen bezuinigingen € 210.000 lager dan in 2019.

Wijkteams

Afrekening oude jaren zorgaanbieders

In 2019 heeft de afrekening plaatsgevonden van subsidies aan MEE Friesland, Stichting Maatschappelijk Werk Fryslân en het Sociaal Consortium Friesland voor de Jeugd- en dorpenteams over de jaren 2017 en 2018. Gezamenlijk leveren deze afrekeningen over voorgaande jaren een voordeel op in de jaarrekening 2019 van € 76.000.

Implementatie Gebiedsteams

Als gevolg van de implementatie van de Gebiedsteams in de Werkmaatschappij 8KTD in 2019 zijn per 1 augustus 2019 de subsidies aan Maatschappelijk Werk Fryslan, Regiecentrum Bescherming en Veiligheid, MEE Fryslân en Kearn voor de uitvoering van de Jeugd en Dorpenteams gestopt. Het stoppen van de subsidierelaties en het implementeren van de Gebiedsteams in de WM8KTD heeft voor het jaar 2019 geleid tot een eenmalig voordeel van € 84.000.

Het project Implementatie 0-100+-teams, waar de gemeenteraad in 2019 incidenteel € 77.274 budget voor heeft vrijgemaakt in de ambtelijke organisatie WM8KTD is afgerond. De Gebiedsteams zijn onderdeel van de gemeentelijke organisatie geworden. Hoewel de financiële verantwoording is verlopen via de jaarrekening van de WM8KTD, ook op deze plek de eindafrekening/ verantwoording van dit project.

In totaal was er voor het project in 2019 € 177.274 beschikbaar binnen de WM8KTD (€ 77.274 TD en € 100.000 8K). Deze projectgelden zijn volledig benut en, conform de opgestelde begroting, gebruikt voor de projectleiding (€ 50.000), ondersteuning HRM (€ 15.000), ondersteuning medewerker huisvesting (€ 12.000), project implementatie Toegang (€15.000) en de ondersteuning van de professionals in de Gebiedsteams (€ 85.000).

Wmo-maatwerkvoorzieningen

Het aantal Wmo-cliënten, Wmo-voorzieningen en de daaruit voortvloeiende kosten is in het afgelopen jaren flink gestegen. Deze stijging is te verklaren door de volgende ontwikkelingen:

- Veranderende zorgvraag ten gevolge van vergrijzing
- Abonnementstarief voor Wmo-maatwerkvoorzieningen
- Indexering van tarieven (prijs/loon)
- Stijging van de nieuwe doelgroep Participatiewet
- Extramuralisering van zorg (en bijkomende kleine groep cliënten met intensieve en dure zorg
- Nieuwe aanbesteding hulpmiddelen halverwege 2018

De kosten voor de Wmo-maatwerkvoorzieningen “dagbesteding”, “hulp bij het huishouden”, “woonvoorzieningen”, “hulpmiddelen” en “begeleiding” zijn ten opzichte van het jaar 2018 met € 1,3 miljoen gestegen van €6,5 miljoen in 2018 naar € 7,8 miljoen in 2019. Dit is een stijging van 20 %. Hoewel er in de begroting is geanticipeerd op de stijging van de Wmo-kosten, leidt deze forse stijging van € 1,3 miljoen in de jaarrekening per saldo tot een nadeel van € 292.000.

Schuldhulpverlening

Door efficiënt werken en minder aanmeldingen voor Schuldhulpverlening dan in 2018 zijn de kosten ten opzichte van 2018 gedaald met € 60.000. Ten opzichte van de begroting levert dit een voordeel op van € 54.000.

Maatwerkdienstverlening 18- (Jeugd)

De begroting voor de maatwerkvoorzieningen Jeugd, die gebaseerd was op de ontwikkelingen in de jeugdzorg over de 1e helft van 2019, bedraagt maar € 6.400.000. Ten opzichte van de totale uitgaven in 2019 van € 7.156.000 levert dit een nadeel op ten opzichte van de begroting van € 756.000. In de tweede helft van het jaar was er op basis van de bij ons bekende gegevens en prognoses echter nog geen aanleiding om u als raad te informeren en de begroting naar boven toe bij te stellen. Op basis van de productieverklaringen van de zorgaanbieders die we pas in april / mei 2020 hebben ontvangen blijkt echter dat er toch meer jeugdigen in zorg zijn geweest dan we wisten op basis van onze eigen gegevens. Daarnaast blijkt uit de productieverklaringen dat veel trajecten al volledig of bijna volledig zijn afgerond in 2019 waardoor we ook deze kosten als gevolg van de gekozen inkoopsystematiek nog aan het boekjaar 2019 moeten toerekenen. Per saldo levert dit een nadeel op ten opzichte van begroting van € 756.000 (11%) in 2019.

Geëscaleerde zorg 18+

Afrekening beschermd wonen 2018

Het product Beschermd Wonen wordt op provinciaal niveau uitgevoerd door de centrumregeling Sociaal Domein Fryslân (SDF). In 2018 bedroeg het totale tekort in de provincie Friesland op Beschermd Wonen € 4,9 miljoen. Het uiteindelijke nadeel voor de gemeente Tytsjerksteradiel in 2018 was € 247.000. Dit was nog € 49.000 hoger dan in de jaarrekening 2018 rekening mee werd gehouden, hetgeen resulteert in een nadeel van € 49.000 in het boekjaar 2019.

Afrekening beschermd wonen 2019

In 2019 heeft SDF door de inzet van een Dashboard Beschermd Wonen, het instellen van een expertiseteam en het scherper contracteren van aanbieders meer inzicht en grip gekregen op de uitgaven, het aantal cliënten, de instroom en de uitstroom. Dit heeft erin geresulteerd dat het negatieve resultaat van € 4,9 miljoen in 2018 is teruggebracht naar een tekort van € 2,6 miljoen

in 2019. Het aandeel van de gemeente Tytsjerksteradiel in dit tekort over 2019 is € 129.000. Ten opzichte van waar in de begroting rekening mee is gehouden (een bijdrage van € 250.000), levert dit een voordeel op van € 121.000.
Per saldo leveren de eindafrekeningen over de jaren 2018 en 2019 een voordeel op in de jaarrekening van 2019 van € 72.000.

Storting in voorziening dubieuze debiteuren werk en inkomen

Bij de beoordeling van de voorziening dubieuze debiteuren werk en inkomen in het kader van de jaarrekening bleek dat de voorziening moest worden verhoogd met een bedrag van € 173.000. Hiermee is deze voorziening weer op het benodigde niveau.
De voorziening dubieuze debiteuren werk en inkomen betreft de inschatting van de mogelijk niet invorderbare bedragen bij cliënten van ons.

Vrijval tussenrekeningen sociaal domein

In het kader van de jaarrekening 2019 zijn de tussenrekeningen van het sociaal domein tegen het licht gehouden. Tussenrekeningen zijn balansrekeningen, waarop tijdelijk iets kan worden geboekt, om het er later weer af te kunnen boeken. Dit kan in het jaar zelf, of ook in latere jaren. Uiteindelijk zal het saldo van een tussenrekening altijd op nul uitkomen. Veelal zijn dit soort boekingen van de soort nog te betalen of nog te ontvangen.
Voor wat betreft de tussenrekeningen wvg-bank en de tussenrekening betaalbaar gestelde uitkeringen zijn we tot de conclusie gekomen dat deze tussenrekeningen ten gunste van het resultaat kunnen vrijvallen het gaat hierbij om respectievelijke € 196.000 en € 400.000.

Beleidsindicatoren BBV

Met de beleidsindicatoren wordt een inkijkje gegeven in de (beoogde) effecten van het gemeentelijk beleid. Indicatoren zijn geen doel op zichzelf. Veel belangrijker dan de waarde van de indicator is het verhaal achter het cijfer. Dat kan gebruikt worden om te sturen op maatschappelijke effecten.

Taakveld 06. Sociaal domein

De icoontjes betreffen resp. de ontwikkeling (O) t.o.v. de laatste meting en de prognose (P) o.b.v. de historie

ongunstig ▼ neutraal ▬ gunstig ▲ nog geen (nieuwe) gegevens ▬

Indicator	Eenheid	Metingen en refertejaar					
meting ten tijde van		jaarrekening 2019				begr.	rek.
		O		P		2020	2018
Achterstand onder jeugd – Kinderen in uitkeringsgezin							
Percentage kinderen tot 18 jaar die in een gezin leven dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen. Bijstandshuishouden is een huishouden waarvan minimaal één lid een bijstandsuitkering ontvangt. Onder bijstand wordt hier uitkeringen aan huishoudens op grond van de Wet werk en bijstand (WWB, tot 2015) en de Participatiewet (vanaf 2015) en het Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (Bbz) verstaan. Tot en met 2015 zijn de cijfers van deze indicator afkomstig van het Verwey-Jonker Instituut – Kinderen in Tel. De cijfers vanaf 2016 zijn afkomstig van het CBS.							
Tytsjerksteradiel	%	4,0	▼	▼	[2018]	3,8	3,8
Nederland	%	7,0	▼	▼	[2018]	6,6	6,6
Achterstand onder jeugd – Werkloze jongeren							
Personen van 16 t/m 22 jaar die als werkzoekende staan ingeschreven bij het UWV WERKbedrijf en tegelijkertijd geen baan hebben als werknemer volgens de Polisadministratie. Tot en met 2015 zijn de cijfers van deze indicator afkomstig van het Verwey-Jonker Instituut – Kinderen in Tel. De cijfers vanaf 2016 zijn afkomstig van het CBS.							
Tytsjerksteradiel	%	2,0	▼	▼	[2018]	1,2	1,2
Nederland	%	2,0	▼	▼	[2018]	1,5	1,5
Bijstandsuitkeringen							
Het aantal personen met een uitkering op grond van de Wet werk en bijstand (WWB, t/m 2014) en de Participatiewet (vanaf 2015). De uitkeringen (leefgeld) aan personen in een instelling, de elders verzorgden, zijn niet inbegrepen. Ook de uitkeringen aan dak- en thuislozen zijn niet inbegrepen.							
Tytsjerksteradiel	aantal	292,7	▲	▲	[2019]	31,3	31,3
1e halfjaar 2019. Definitie door Rijk aangepast van 'per 1.000 inwoners' naar 'per 10.000 inwoners'.							
Nederland	aantal	381,7	▲	▲	[2019]	40,1	40,1
1e halfjaar 2019. Definitie door Rijk aangepast van 'per 1.000 inwoners' naar 'per 10.000 inwoners'.							
Jongeren met delict voor rechter							
Het percentage jongeren (12 t/m 21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen. Tot en met 2015 zijn de cijfers van deze indicator afkomstig van het Verwey-Jonker Instituut – Kinderen in Tel. De cijfers vanaf 2016 zijn afkomstig van het CBS.							
Tytsjerksteradiel	%	1,0	▲	▬	[2018]	1,1	1,1
Nederland	%	1,0	▲	▲	[2018]	1,5	1,5
Jongeren met jeugdbescherming							
Jongeren met jeugdbescherming betreft jongeren tot 18 jaar die op enig moment in de verslagperiode een maatregel door de rechter dwingend opgelegd hebben gekregen. Jeugdbescherming is een maatregel die de rechter dwingend							

oplegt. Dat gebeurt als een gezonde en veilige ontwikkeling van een kind of jeugdige wordt bedreigd en vrijwillige hulp niet of niet voldoende helpt. Een kind of jongere wordt dan onder toezicht gesteld of onder voogdij geplaatst. In uitzonderlijke gevallen wordt de hulp of zorg voortgezet tot de leeftijd van 23 jaar.

Tytsjerksteradiel	%	1,3	[2018]	1,4	1,4
1e halfjaar 2019.					
Nederland	%	1,1	[2018]	1,0	1,0
1e halfjaar 2019.					

Jongeren met jeugdhulp

Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar. Jeugdhulp is de hulp en zorg zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet (2014). Het betreft hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en/of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere, of opvoedingsproblemen van de ouders.

Tytsjerksteradiel	%	8,8	[2019]	8,4	8,4
1e halfjaar 2019.					
Nederland	%	10,0	[2018]	9,2	9,2
1e halfjaar 2019.					

Jongeren met jeugdreclassering

Het percentage jongeren (12-23 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-23 jaar). Jeugdreclassering is een combinatie van begeleiding en controle voor jongeren vanaf 12 jaar, die voor hun 18e verjaardag met de politie in aanraking zijn geweest en een proces-verbaal hebben gekregen. Indien de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder het misdrijf is begaan daartoe aanleiding geven, bijvoorbeeld bij jongvolwassenen met een verstandelijke beperking, kan het jeugdstrafrecht eveneens worden toegepast op jongvolwassenen in de leeftijd 18 tot en met 23 jaar. De jongere krijgt op maat gesneden begeleiding van een jeugdreclasseringswerker om te voorkomen dat hij of zij opnieuw de fout ingaat. Jeugdreclassering kan worden opgelegd door de kinderrechter of de officier van Justitie. Jeugdreclassering kan ook op initiatief van de Raad voor de Kinderbescherming in het vrijwillige kader worden opgestart. De begeleiding kan doorlopen tot de jongere 23 jaar wordt.

Tytsjerksteradiel	%	0,2	[2017]	0,2	0,2
Nederland	%	0,4	[2017]	0,5	0,4

Lopende re-integratievoorzieningen

Het aantal reintegratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.

Tytsjerksteradiel	aantal	394,1	[2019]	32,4	32,4
1e halfjaar 2019. Definitie door Rijk aangepast van 'per 1.000 inwoners' naar 'per 10.000 inwoners'.					
Nederland	aantal	305,2	[2019]	26,1	26,1
1e halfjaar 2019. Definitie door Rijk aangepast van 'per 1.000 inwoners' naar 'per 10.000 inwoners'.					

Netto arbeidsparticipatie

Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.

Tytsjerksteradiel	%	66,9	[2018]	66,9	66,9
Nederland	%	67,8	[2018]	67,8	67,8

Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement

Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo-gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 327 deelnemende gemeenten.

Tytsjerksteradiel	aantal	540,0	[2018]	53,0	53,0
1e halfjaar 2019. Definitie door Rijk aangepast van 'per 1.000 inwoners' naar 'per 10.000 inwoners'.					
Nederland	aantal	610,0	[2018]	58,0	58,0
1e halfjaar 2019. Definitie door Rijk aangepast van 'per 1.000 inwoners' naar 'per 10.000 inwoners'.					

Verbonden Partijen

Hieronder ziet u, voor zover van toepassing, het overzicht van de verbonden partijen aan dit programma. Een Verbonden Partij is een *privaatrechtelijke* of *publiekrechtelijke* organisatie waarin de gemeente een *bestuurlijk en financieel belang* heeft. Een verdere specificatie vindt u in de **paragraaf Verbonden Partijen**.

Gemeenschappelijke regeling

Naam verbonden partij	Vestigingsplaats
Sociale Werkvoorziening Fryslân	Drachten

Gemeenschappelijke regeling (licht)

Naam verbonden partij	Vestigingsplaats
Mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân	Dokkum

Daarnaast kennen we nog overige samenwerkingsvormen, zoals de centrumregeling. Deze vorm kent geen eigen rechtspersoonlijkheid en is formeel gezien geen gemeenschappelijke regeling. En dus geen verbonden partij. Maar gelet op het belang van samenwerkings-verbanden kiezen we ervoor om deze, voor zover van toepassing, wel te presenteren.

Centrumregeling

Naam verbonden partij	Vestigingsplaats
Sociaal Domein Fryslân	Leeuwarden

Wat heeft het gekost (x € 1.000)

In de programma's verantwoorden we alleen de kosten die *direct* te maken hebben met de taken en activiteiten in het programma. Alle andere, *indirecte kosten*, zijn kosten van

- ondersteunende afdelingen (zoals activiteiten van personeelszaken, facilitaire zaken, financiën)
- ondersteunende medewerkers op de taakvelden (zoals activiteiten van leidinggevenden, secretariaat).

De indirecte kosten worden verantwoord in het programma Overhead. Dit is verplicht.

Lasten	*Begroting primitief*	Begroting definitief	Rekening	Verschil
Samenkracht en burgerparticipatie	*2.548*	2.957	2.929	28
Wijkteams	*1.254*	3.191	3.030	160
Inkomensregelingen	*11.377*	11.256	11.366	- 110
Begeleide participatie	*4.089*	4.076	4.056	20
Arbeidsparticipatie	*1.585*	1.408	1.293	115
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	*1.305*	1.298	1.441	- 144
Maatwerkdienstverlening 18+	*7.506*	7.338	7.559	- 221
Maatwerkdienstverlening 18-	*6.249*	6.973	7.896	- 923
Geëscaleerde zorg 18+	-	250	181	69
Geëscaleerde zorg 18-	*1.575*	1.334	1.363	- 29
Totaal lasten	***37.488***	**40.080**	**41.114**	**- 1.034**
Baten	***Begroting primitief***	**Begroting definitief**	**Rekening**	**Verschil**
Samenkracht en burgerparticipatie	*151*	151	157	6
Wijkteams	-	-	-	-
Inkomensregelingen	*8.696*	8.488	8.783	295
Begeleide participatie	-	1.147	1.147	-
Arbeidsparticipatie	-	-	3	3
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	*8*	8	206	199
Maatwerkdienstverlening 18+	*411*	204	328	124
Maatwerkdienstverlening 18-	-	-	176	176
Geëscaleerde zorg 18+	-	-	-	-
Geëscaleerde zorg 18-	-	89	136	47
Totaal baten	***9.266***	**10.088**	**10.937**	**849**
Saldo	***- 28.222***	**- 29.992**	**- 30.177**	**- 185**

Analyse verschillen rekening - begroting

In onderstaande tabel worden de belangrijkste verschillen tussen rekening en begroting toegelicht.

Per programma

Verklaring resultaat	€	- 185
negatieve bedragen = nadelig, postieve bedragen = voordelig		
Reguliere voor- of nadelen		- 185
Lasten	**- 781**	
- Storting voorziening dubieuze debiteuren W&I	- 173	
- Diverse ontwikkelingen	- 20	
- Afrekening beschermd wonen 2019	121	
- Afrekening beschermd wonen 2018	- 49	
- Maatwerkdienstverlening 18- (Jeugd)	- 756	
- Schuldhulpverlening	54	
- Wmo-maatwerkvoorzieningen	- 292	
- Diverse ontwikkelingen inkomensregelingen	- 43	
- Implementatie Gebiedsteams	84	
- Afrekening oude jaren zorgaanbieders	76	
- Lagere kosten Re-integratie en participatie	118	
- Vrijval reservering Sociaal Domein	70	
- Onderbesteding informele zorg	84	
- Exploitatievoordeel Maskelyn agv eigendomswisseling	99	
- Projectkosten voorbereiding ontwikkeling MFC Gytsjerk	- 154	
Baten	**596**	
- Vrijval tussenrekening betaalbaar gestelde uitkeringen	400	
- Vrijval tussenrekening WVG bank	196	

7. Volksgezondheid en milieu

Inleiding

Bij dit programma horen de volgende taakvelden

7.1 Volksgezondheid
7.2 Riolering
7.3 Afval
7.4 Milieubeheer
7.5 Begraafplaatsen en crematoria

Inhoudelijk

De W-vragen

In de programmabegroting 2019 hebben we verteld wat we van plan waren in 2019. Alle onderwerpen waren afkomstig uit de Kadernota 2018 (jaren 2019-2022). Hieronder vertellen we per onderwerp

- wat we van plan waren
- wat we hebben bereikt
- wat er (nog) niet is gelukt

Ontwikkelingen GR: Veiligheidsregio; o.a. Dekkingsplan 2.0 - deel gezondheid

[Kadernota nr. 1.1 b]

Wat stond er in de programmabegroting?
De kosten van Veiligheidsregio Fryslân (VRF) worden verdeeld over: Programma's 1. Veiligheid en 7.1 Volksgezondheid.
De onontkoombare uitzetting als eerder aangegeven in de kadernota is nu verwerkt in deze begroting. Dit betreft voor dit programma primair autonome ontwikkelingen zoals indexering van materiële kosten en loonkosten (cao en pensioenpremies). Daarnaast betreft het de autonome uitzetting voor het Rijksvaccinatieprogramma en gaat het om een uitzetting van de uitvoering van jeugdgezondheidszorg ten behoeve van vergunninghouders. De verwerkte uitzetting bedraagt voor dit programma in totaliteit voor 2019: € 17.000, 2020: 8.000, 2021: € 17.000 en daarna € 33.000.
Aangekondigd is dat de kosten voor het vaccinatieprogramma worden gecompenseerd in de bijdrage van het gemeentefonds. De verdeling zal plaatsvinden via de maatstaf jongeren en zal in de decembercirculaire 2018 worden verwerkt. Deze wordt daarmee t.z.t. een onderdeel van de inkomstenontwikkeling voor het gemeentefonds.

Opmerking: Dit onderdeel is in de Kadernota opgenomen onder programma 01 Veiligheid maar bestrijkt ook deels programma 07 Volksgezondheid en milieu.

Wat hebben we bereikt?
Bedragen zijn in de begroting verwerkt.

Wat is (nog) niet gelukt?
-

Energieplan

[Kadernota nr. 7.4 a]

Wat stond er in de programmabegroting?

In de Friese Energiestrategie staat dat op het friese platteland op dorpsniveau de systeemopties inzichtelijk en uitgevoerd moeten worden. In onze gemeente zijn er een aantal energiecoöperaties zeer actief om energie te besparen en zelf energie op te wekken. Ook zijn er innovatieve plannen om energieneutraliteit te bereiken. Als gemeente ondersteunen we hierbij.
Gemeenten dienen uiterlijk 2021 een transitievisie warmte opgesteld te hebben. Een warmteanalyse per wijk/dorp, keuzes t.a.v. energiebronnen en initiatieven beoordelen en begeleiden en projecten te starten (gasloze wijken, transformatie bestaande wijken etc.)
Ons maatschappelijk vastgoed moet ook verduurzaamd tot we in 2040 geheel energieneutraal zijn.
In gemeentelijk coalitieakkoord is de doelstelling dat de gemeente in 2040 energieneutraal wordt. Er dient hiervoor een duurzaamheidsagenda opgesteld te worden. Tevens dient een platform duurzaamheid ingesteld te worden.

In Garyp kunnen we aan de slag om het eerste aardgasvrije dorp van Nederland te realiseren. Onze gemeente krijgt hiervoor een bijdrage van € 5,5 miljoen uit het rijksprogramma proeftuinen voor aardgasvrije bestaande wijken.

Wat hebben we bereikt?

In samenwerking met gemeente Achtkarspelen wordt in 2020 een transitievisie warmte opgesteld en voorgelegd aan de raad. Zie hiervoor ook de de onderwerpen 'transitievisie warmte' en 'het opstellen van de duurzaamheidsagenda'. Het Energieplan wordt meegenomen in de duurzaamheidsagenda en is dus hier als apart actiepunt afgedaan.

Wat is (nog) niet gelukt?

Transitievisie warmte wordt als onderdeel van de duurzaamheidsagenda in 2020 aan de raad voorgelegd.

Besluit VTH - overdracht taken aan FUMO

[Kadernota nr. 7.4 b]

Wat stond er in de programmabegroting?

Op 1 juli 2017 is het Besluit VTH in werking getreden. Deze AMvB handelt over welke WABO-taak door de FUMO moeten worden uitgevoerd. Wat inmiddels duidelijk is, is dat meer werk naar de FUMO moet worden uitbesteed dan nu het geval is.
Een interne werkgroep heeft diverse scenario's uitgewerkt. Op basis hiervan hebben wij in het voorjaar van 2018 de omvang van de taak en de gevolgen vastgesteld. Dit was verwerkt in de Kadernota 2019 ev.
Voorlopig stellen wij ons op het standpunt dat de extra taak als gevolg van het in werking treden van het Besluit per 1 januari 2020 wordt overgedragen aan de FUMO, met uitzondering van het extra milieutoezicht. Dit wordt per 1 januari 2019 overgedragen.
Dit betekent dat er in 2019 dan € 11.000 aan meerkosten optreedt en verolgens voor 2020 en 2021 van € 128.000 per jaar. Vanaf 2022 verwachten wij deze meerkosten terug te kunnen brengen naar circa € 99.000 per jaar.
De provincie vindt, als Interbestuurlijk toezichthouder dat overdracht per januari 2020 te laat is. Op provinciaal bestuurlijk niveau zal worden overlegd over de overdracht van taken.

Wat hebben we bereikt?

De taken ivm het besluit VTH zijn per 1 januari 2020 daadwerkelijk overgedragen aan de FUMO. Het milieu toezicht is per 2019 al overgedragen. De bijdrage aan de FUMO nam hierdoor in 2019 met € 50.000 toe ipv de begrote € 11.000. Het verschil wordt verklaard door lagere efficiency (meer uren per taak) en een hoger uurtarief bij FUMO dan eerder voorzien.
Positief is dat de interne besparing al in 2019 is gerealiseerd door reorganisatie van het Team Vergunningen, Toezicht, Handhaving en Veiligheid (VTHV). Hierdoor is een direct ingaande structurele bezuiniging gerealiseerd van ca. € 38.000 per jaar. Eerder voorziene frictiekosten (verplichting tot loondoorbetaling) blijven hierdoor in 2020 en 2021 uit.
Per saldo was de ontwikkeling in 2019: € 12.000 negatief. De tegenvaller in de hogere FUMO bijdrage werd deels opgevangen door de meevaller in de sneller gerealiseerde bezuiniging. Het meerjarig financieel effect van deze maatregel is echter negatiever en is meegenomen in de meerjarenbegroting.

Wat is (nog) niet gelukt?

-

Overige ontwikkelingen

BTW verrekening Veiligheidsregio

De veiligheidsregio geeft jaarlijks door wat eventueel door de gemeenten verrekend kan worden aan Btw met het Btw-compensatiefonds. Omdat dit jaarlijks kan fluctueren worden daarmee in de begroting geen rekening gehouden. Voor 2019 op rekeningbasis een voordeel van € 10.000.

Onderbesteding Lokaalgezondheidsbeleid

In 2019 is een groot deel van het budget niet benut. Enerzijds wordt dit veroorzaakt doordat minder is uitgegeven aan gezondheidszorg voor vergunninghouders, waarbij het aanbod een niet te beïnvloeden factor is en zich moeilijk laat ramen. De gezondheidsvoorlichting wordt gegeven aan vergunninghouders die zich in de gemeente vestigen. Dit is op basis van de wettelijke taakstelling die de gemeenten vanuit het Rijk ontvangen met betrekking tot het aantal te huisvesten vergunninghouders en het aantal immigranten die zich zelfstandig in de gemeente vestigen en buiten deze taakstelling vallen. Vooraf is niet duidelijk om hoeveel personen het gaat, er wordt op basis van voorgaande jaren een inschatting gemaakt en
Anderzijds is de intensivering van de prenatale zorg vertraagd. In 2019 zijn de voorbereidingen gestart voor een intensivering van Prenatale voorlichting in de gemeente Tytsjerksteradiel. Deze voorbereidende fase vroeg meer tijd dan gedacht omdat de partijen elkaar moesten leren kennen en vanwege personele wisseling. Vanaf 2020 zal er praktisch uitvoering worden gegeven aan de intensivering.
Voor de jaarrekening een voordeel van € 67.000.

Startnotitie gemeentelijk energieplan

Duurzaamheid: in de Kadernota 2019 is € 65.000 gevraagd voor een startnotitie voor gemeentelijk energieplan. Het proces is in 2019 opgestart maar loopt in belangrijke mate door naar 2020. Daarom blijft er ruim € 45.000 incidentele middelen over.

Ongediertebestrijding

Op rekeningbasis zijn minder kosten voor ongediertebestrijding gemaakt. Voor de jaarrekening een voordeel van € 7.000.

Bijdrage FUMO

De bijdrage aan de Regionale Uitvoeringsdienst FUMO viel € 8.000 lager uit (2,5% van de totale bijdrage). Het budget is vastgesteld op basis van de Kadernota FUMO waarbij de definitieve begroting FUMO iets gunstiger uitviel.

Gronddepot bouwstoffenbesluit

Er is minder grond verkocht vanuit het depot dan waarmee op begrotingsbasis rekening was gehouden. Voor de jaarrekening een nadeel van € 21.000.

Beleidsindicatoren BBV

Met de beleidsindicatoren wordt een inkijkje gegeven in de (beoogde) effecten van het gemeentelijk beleid. Indicatoren zijn geen doel op zichzelf. Veel belangrijker dan de waarde van de indicator is het verhaal achter het cijfer. Dat kan gebruikt worden om te sturen op maatschappelijke effecten.

Taakveld 07. Volksgezondheid en Milieu

De icoontjes betreffen resp. de ontwikkeling (O) t.o.v. de laatste meting en de prognose (P) o.b.v. de historie

ongunstig ▼ neutraal ▬ gunstig ▲ nog geen (nieuwe) gegevens ▬

Indicator	Eenheid	Metingen en refertejaar				
meting ten tijde van		jaarrekening 2019			begr.	rek.
		O	P		2020	2018
Hernieuwbare elektriciteit						
Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.						
Tytsjerksteradiel	%	10,1	▲	[2018]	8,5	8,5
Nederland	%	0,0	▬	[2018]	13,5	13,5
Omvang huishoudelijk restafval						
Niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval.						
Tytsjerksteradiel	kg	170,0	▼	[2018]	159,0	159,0
Nederland	kg	172,0	▲	[2018]	174,0	174,0

Verbonden Partijen

Hieronder ziet u, voor zover van toepassing, het overzicht van de verbonden partijen aan dit programma. Een Verbonden Partij is een *privaatrechtelijke* of *publiekrechtelijke* organisatie waarin de gemeente een *bestuurlijk en financieel belang* heeft. Een verdere specificatie vindt u in de **paragraaf Verbonden Partijen**.

Gemeenschappelijke regeling

Naam verbonden partij	Vestigingsplaats
FUMO (Fryske Utfieringsorganisaasje Miljeu en Omjouwing)	Grou

Vennootschap / Coöperatie

Naam verbonden partij	Vestigingsplaats
OMRIN NV (N.V. Afvalsturing Friesland)	Leeuwarden

Daarnaast kennen we nog overige samenwerkingsvormen, zoals de centrumregeling. Deze vorm kent geen eigen rechtspersoonlijkheid en is formeel gezien geen gemeenschappelijke regeling. En dus geen verbonden partij. Maar gelet op het belang van samenwerkings-verbanden kiezen we ervoor om deze, voor zover van toepassing, wel te presenteren.

Wat heeft het gekost (x € 1.000)

In de programma's verantwoorden we alleen de kosten die *direct* te maken hebben met de taken en activiteiten in het programma. Alle andere, *indirecte kosten*, zijn kosten van

- ondersteunende afdelingen (zoals activiteiten van personeelszaken, facilitaire zaken, financiën)
- ondersteunende medewerkers op de taakvelden (zoals activiteiten van leidinggevenden, secretariaat).

De indirecte kosten worden verantwoord in het programma Overhead. Dit is verplicht.

Lasten	*Begroting primitief*	Begroting definitief	Rekening	Verschil
Volksgezondheid	*1.275*	1.349	1.275	73
Riolering	*1.792*	1.897	1.886	11
Afval	*2.699*	2.765	2.840	- 75
Milieubeheer	*705*	946	1.177	- 231
Begraafplaatsen en crematoria	*11*	10	6	3
Totaal lasten	***6.483***	**6.967**	**7.185**	**- 218**
Baten	***Begroting primitief***	**Begroting definitief**	**Rekening**	**Verschil**
Volksgezondheid	-	-	8	8
Riolering	*2.872*	2.967	2.834	- 133
Afval	*3.009*	3.008	3.018	10
Milieubeheer	*31*	31	305	274
Begraafplaatsen en crematoria	*17*	17	14	- 2
Totaal baten	***5.928***	**6.023**	**6.179**	**156**
Saldo	***- 554***	**- 944**	**- 1.005**	**- 62**

Analyse verschillen rekening - begroting

In onderstaande tabel worden de belangrijkste verschillen tussen rekening en begroting toegelicht.

Per programma

Verklaring resultaat	€	- 62
negatieve bedragen = nadelig, postieve bedragen = voordelig		
Reguliere voor- of nadelen		- 62
Lasten	**- 41**	
- Diverse ontwikkelingen	9	
- Lagere kosten ongediertebesrtijding	7	
- Lagere bijdrage FUMO	8	
- Verrekening BTW Veilgheidsregio	10	
- Onderbesteding Duurzaamheid	45	
- Afval	- 65	
- Riolering	- 122	
- Onderbesteding lokaal gezondheidsbeleid	67	
Baten	**- 21**	
- Minder grondverkopen uit gronddepôt	- 21	

8. Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Inleiding

Bij dit programma horen de volgende taakvelden

8.1 Ruimtelijke ordening

8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)

8.3 Wonen en bouwen

Inhoudelijk

De W-vragen

In de programmabegroting 2019 hebben we verteld wat we van plan waren in 2019. Alle onderwerpen waren afkomstig uit de Kadernota 2018 (jaren 2019-2022). Hieronder vertellen we per onderwerp

- wat we van plan waren
- wat we hebben bereikt
- wat er (nog) niet is gelukt

Energie(k)loket

[Kadernota nr. 7.4 c]

Wat stond er in de programmabegroting?

Het Energie(k)loket in de huidige vorm handhaven we tot 1 juli 2019. De kosten hiervan (formatie) worden via de begrotingsrapportages inzichtelijk gemaakt. De komende periode benutten we om te onderzoeken of en zo ja hoe het Energie(k)loket in de Duurzaamheidsagenda past. Daarbij wordt ook de mogelijkheid van samenwerking met de gemeente Achtkarspelen onderzocht.

Wat hebben we bereikt?

Het energieloket werkt ondertussen voor beide gemeenten en is ingebed in de organisatiestructuur. In het najaar is met verkregen RRE rijksgelden een actie opgestart die in 2020 door het energieloket voor beide gemeenten wordt uitgevoerd.

Wat is (nog) niet gelukt?

-

Cultuurhistorisch aspect in bestemmingsplannen

[Kadernota nr. 8.1 b]

Wat stond er in de programmabegroting?

In de kadernota gaven we aan een beleidskader te gaan ontwikkelen voor de in de inventarisatie van cultuurhistorische panden als 'waardevol' bestempelde panden. Het betreft een totaal aantal van 150 panden in de gemeente. Vanwege prioriteitstelling voor zowel de ambtelijke organisatie, het bestuurlijke traject als de grote druk op de begroting voor 2019, kiezen we voor een temporisering van de beleidsontwikkeling naar het jaar 2020.
Initiële beleidsontwikkeling op dit gebied vraagt bij benadering een bedrag van € 35.000 voor externe advisering. Voor het vervolg in lijn van de wens van de raad nemen wij een (voorlopig) bedrag op in de begroting vanaf het jaar 2021, voor advieskosten voor eigenaren van gemeentelijke monumenten die willen verbouwen. Uitgaande van 5 aanvragen per jaar worden deze structurele kosten geraamd op € 5.000,- per jaar.

Wat hebben we bereikt?
Gekozen is voor temporisering. Het beleidskader zal in 2020 ontwikkeld worden.

Wat is (nog) niet gelukt?
In verband met personele mutaties zal het beleidskader in he najaar van 2020 worden opgepakt.

Leges omgevingsvergunningen - bouwen

[Kadernota nr. 8.3 a]

Wat stond er in de programmabegroting?
De verwachte inkomsten uit leges zijn verlaagd in lijn met realisatie 2017. Daarbij houden we wel rekening met het 'aantrekken' van de markt en een daarop gebaseerde inschatting van de ook in komende jaren te verwachten legesinkomsten (nadelig structureel € 150.000).

Wat hebben we bereikt?
De realisatie van de leges Omgevingsvergunningen lag in 2019 met € 453.000 fors hoger dan begroot. Zoals eerder gemeld in de bestuursrapportage is dit terug te voeren op drie incidenteel grote bouwprojecten (bouw AZC / sporthal Westermar / realisatie 42 huurwoningen WoonFriesland) goed voor ruim € 175.000 aan bouwleges. De onderliggende structurele bouwleges zijn dan met € 288.000 goed in lijn met de meerjarenbegroting ten bedrage van € 278.000 . Daarnaast is bekend dat de voorraad bouwgrond voor nieuwbouw woningen in Tytsjerksteradiel beperkt is, zeker nu is afgezien van de ontwikkeling van het project De Warren. Daarom wordt het bedrag aan leges Omgevingsvergunningen ondanks deze positieve ontwikkeling in de begroting 2020 en verder niet aangepast.

Wat is (nog) niet gelukt?
-

Overige ontwikkelingen

Gebiedsontwikkeling Midden en Zuid

Voor het project Gebiedsontwikkeling Midden en Zuid (deelproject De Centrale As) zijn in 2019 geen uitgaven gedaan. De afspraken met de provincie zijn dat pas aan het eind van het project de afrekening vanuit de provincie met onze gemeente plaatsvindt. Dit is gepland voor 2020.
Voor de jaarrekening binnen dit programma een voordeel van € 1.188.000, maar binnen programma 0 een nadeel omdat de geplande dekking vanuit de Algemene Reserve niet nodig is. Per saldo heeft dit geen effect op het rekeningresultaat. De reservering schuift door naar 2020.
Op grond van het BBV hoort de verwerking van mutaties op de reserves thuis binnen programma 0 en moeten de daarmee corresponderende lasten of baten verantwoord binnen het programma waar deze activiteit onder valt.

Project Bûtenfljild

Voor het project Bûtenfljild zijn in 2019 geen uitgaven gedaan. Voor de jaarrekening binnen dit programma een voordeel, maar binnen programma 0 een nadeel omdat de geplande dekking vanuit de Algemene Reserve niet nodig is. Per saldo heeft dit geen effect op het rekeningresultaat. De reservering schuift door naar 2020.
Op grond van het BBV hoort de verwerking van mutaties op de reserves thuis binnen programma 0 en moeten de daarmee corresponderende lasten of baten verantwoord binnen het programma waar deze activiteit onder valt.

Implementatie omgevingswet

Er zijn in 2019 nagenoeg geen externe kosten gemaakt voor de implementatie omgevingswet, omdat het project later dan verwacht is opgestart. Voor de jaarrekening levert dit een voordeel op van € 50.000

Bouwgrondexploitatie

Lopende complexen

Het jaar 2019 was voor de bouwgrondexploitatie van de woningbouw opnieuw een goed jaar. In totaal zijn er 50 kavels verkocht terwijl rekening was gehouden met een verkoop van 39 kavels. In het kader van de jaarrekening 2019 heeft een beoordeling plaatsgevonden van mogelijke afwikkeling van complexen, winstneming, beoordeling van de benodigde verlies voorziening en de voorziening afgewikkelde complexen.

Samengevat heeft de actualisatie van de bouwgrondexploitatie van de woningbouw in het kader van de jaarrekening 2019 per saldo een positief effect op de exploitatie van € 885.000. Hiervan heeft een voordeel van € 771.000 betrekking op winstneming in de lopende complexen, waarvan het grootste deel van de winst in complex Hurdegaryp it Sûd is gerealiseerd (€ 376.000). Daarnaast is er op complex Hurdegaryp locatie Wynia een verliesvoorziening opgenomen van € 57.000.

Afgewikkelde complexen

In 2019 heeft nog een tweetal verkopen plaatsgevonden met betrekking tot reeds afgewikkelde complexen. Dit betreft de verkoop van een kavel in Sumar en een kavel in Oentsjerk (locatie Zittema). Deze verkopen leveren in totaal na aftrek van de gemaakte kosten een incidentele bate op van € 113.000.

Vrijval voorziening afgewikkelde complexen
Binnen de voorziening afgewikkelde complexen kon een bedrag van € 125.000 met betrekking tot Burgum-West vrijvallen, omdat de meeste werkzaamheden voor dit complex zijn afgerond. Voor de jaarrekening een incidentele bate.

Voor verdere details verwijzen we naar de paragraaf grondbeleid en de balans.

Leges omgevingsvergunningen
Door herstel van de conjunctuur en een aantal incidenteel grote bouwprojecten in Burgum zijn de bouwleges hoger dan gebudgetteerd. De eerdere bijraming in september 2019 was bewust voorzichtig vastgesteld op de realisatie tot dat moment. Dit in verband met de grote onzekerheid in de bouwsector in verband met et veranderde stikstofbeleid. Het effect in het laatste kwartaal 2019 is uiteindelijk meegevallen. Voor de jaarrekening levert dit uiteindelijk een voordeel op van € 107.000.

Beleidsindicatoren BBV

Met de beleidsindicatoren wordt een inkijkje gegeven in de (beoogde) effecten van het gemeentelijk beleid. Indicatoren zijn geen doel op zichzelf. Veel belangrijker dan de waarde van de indicator is het verhaal achter het cijfer. Dat kan gebruikt worden om te sturen op maatschappelijke effecten.

Taakveld 08. Volkshuisv., RO en Sted. Vern. (Vhrosv)

De icoontjes betreffen resp. de ontwikkeling (O) t.o.v. de laatste meting en de prognose (P) o.b.v. de historie

ongunstig ▼ neutraal ▬ gunstig ▲ nog geen (nieuwe) gegevens ▬

Indicator	Eenheid	Metingen en refertejaar					
meting ten tijde van		jaarrekening 2019				begr.	rek.
		O		P		2020	2018
Demografische druk							
De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar.							
Tytsjerksteradiel	%	85,3	▼	▬	[2019]	85,5	85,5
Nederland	%	69,8	▼	▬	[2019]	69,6	69,6
Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden							
Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuisouden betaalt aan woonlasten.							
Tytsjerksteradiel	euro	678,0	▬	▬	[2019]	678,0	678,0
Nederland	euro	669,0	▬	▬	[2019]	669,0	669,0
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden							
Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuisouden betaalt aan woonlasten.							
Tytsjerksteradiel	euro	753,0	▬	▬	[2019]	753,0	753,0
Nederland	euro	739,0	▬	▬	[2019]	739,0	739,0
Gemiddelde WOZ-waarde							
De gemiddelde WOZ waarde van woningen.							
Tytsjerksteradiel	euro	201,0	▲	▲	[2019]	192,0	192,0
Nederland	euro	248,0	▲	▲	[2019]	230,0	230,0
De gemiddelde WOZ waarde van woningen.							
Nieuw gebouwde woningen							
Nieuw gebouwde woningen, exclusief overige toevoegingen, zoals transformaties.							
Tytsjerksteradiel	aantal	9,8	▲	▲	[2018]	4,3	4,3
Nederland	aantal	8,6	▲	▲	[2018]	7,2	7,2

Wat heeft het gekost (x € 1.000)

In de programma's verantwoorden we alleen de kosten die *direct* te maken hebben met de taken en activiteiten in het programma. Alle andere, *indirecte kosten*, zijn kosten van

- ondersteunende afdelingen (zoals activiteiten van personeelszaken, facilitaire zaken, financiën)
- ondersteunende medewerkers op de taakvelden (zoals activiteiten van leidinggevenden, secretariaat).

De indirecte kosten worden verantwoord in het programma Overhead. Dit is verplicht.

Lasten	*Begroting primitief*	Begroting definitief	Rekening	Verschil
Ruimtelijke ordening	*1.533*	2.599	1.323	1.276
Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	*142*	150	252	- 101
Wonen en bouwen	*1.017*	858	882	- 24
Totaal lasten	***2.692***	**3.607**	**2.456**	**1.151**
Baten	***Begroting primitief***	**Begroting definitief**	**Rekening**	**Verschil**
Ruimtelijke ordening	*15*	15	11	- 5
Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	-	-	986	986
Wonen en bouwen	*285*	364	517	154
Totaal baten	***300***	**379**	**1.514**	**1.135**
Saldo	***- 2.392***	**- 3.228**	**- 942**	**2.286**

Analyse verschillen rekening - begroting

In onderstaande tabel worden de belangrijkste verschillen tussen rekening en begroting toegelicht.

Per programma

Verklaring resultaat	€	2.286
negatieve bedragen = nadelig, postieve bedragen = voordelig		
Reguliere voor- of nadelen		2.286
Lasten	**1.230**	
- Diverse ontwikkelingen	17	
- Verliesvoorziening complex Hurdegsaryp locatie Wijnia	- 57	
- Onderbesteding budget Omgevingswet	50	
- Geen uitgaven project Bûtenfjild (zie ook Pr. 0)	32	
- Geen uitgaven Gebiedsontwikkeling Miidden en Zuid (zie ook Pr 0)	1.188	
Baten	**1.056**	
- Hogere leges omgevingsvergunningen	107	
- Vrijval voorziening afgewikkelde complexen inzake Burgum West	125	
- Verkopen afgewikkelde complexen Sumar en Oentsjerk (locatie Zittema)	113	
- Winstneming diverse complexen woningbouw	711	

Overhead

Inleiding

Bij dit programma hoort taakveld

0.4 Overhead

Inhoudelijk

De W-vragen

In de programmabegroting 2019 hebben we verteld wat we van plan waren in 2019. Alle onderwerpen waren afkomstig uit de Kadernota 2018 (jaren 2019-2022). Hieronder vertellen we per onderwerp

- wat we van plan waren
- wat we hebben bereikt
- wat er (nog) niet is gelukt

Telefonische bereikbaarheid (WM Publieksdiensten)

[Kadernota nr. 0.04 a]

Wat stond er in de programmabegroting?

Tot en met 2018 was € 20.000 per jaar beschikbaar gesteld voor verbeteren van de telefonische bereikbaarheid.
Via de kadernota is voorgesteld om op basis van de evaluatie dit nu structureel te regelen. Het extra budget wordt gebruikt om een flexibele schil te creëren. Dit is uitgewerkt in een samenwerkings-overeenkomst met het uitzendbureau, het Sociaal Domein van onze gemeente en het team Publieksdiensten. Deze drie partijen zorgen ervoor dat werkzoekenden in het call centrum van de gemeente een plek kunnen krijgen. Eerst op basis van werkervaring, later met een tijdelijk dienstverband vanuit de gemeente. Hierna neemt het uitzendbureau de flexwerkers over met als doel de medewerkers in te zetten in meerdere gemeenten dan alleen Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel.
Het effect op de telefonische bereikbaarheid is dankzij de werking van de flexibele schil draagt bij aan het behalen van het ten doel gestelde bereikbaarheidspercentage van 95%.
De extra inzet van € 20.000 per jaar voor deze flexibele schil is nu structureel verwerkt.

Wat hebben we bereikt?

De telefonische bereikbaarheid is opnieuw gestegen. In 2018 was deze 95,1% In 2019 is dit gestegen naar 96,4%

Wat is (nog) niet gelukt?

Werkzoekenden kunnen niet langer worden ingezet. Enerzijds door ontbreken van geschikt aanbod, anderzijds omdat het mantelcontract met de externe partij niet kon worden verlengd.

Ontwikkelingen n.a.v. evaluatie en vervolg Samenwerking WM8KTD [Kadernota nr. 0.04 e]

Wat stond er in de programmabegroting?

In het voorjaar zijn belangrijke stappen gezet in de samenwerking met onze partnergemeente Achtkarspelen. Onder het motto ‘samen tenzij’ pakken we samen meer zaken op. Het biedt in de opgaven die we hebben kansen. In 2019 gaan we verder met de verbetering van de organisatie. Deze inspanningen moeten in 2019 leiden tot een betere dienstverlening naar onze burgers toe, meer grip op de budgetten met name binnen Sociaal Domein, processen op orde, het huishoudboekje op orde en verbeterde medewerkerstevredenheid. Een en ander zodanig dat dit in 2020 wordt beloond met een goedkeurende accountantsverklaring over het jaar 2019.

Wat hebben we bereikt?

Eind 2019 is, volgens afspraak tussen de bestuurder en de OR van 8KTD, de tussenevaluatie opgestart van het door AEF opgestelde rapport “Kiezen voor succes”. Opdracht aan AEF in 2018 was, te komen tot aanbevelingen voor verbetering en doorontwikkeling van de samenwerking 8KTD. Het overall beeld is dat we goed op koers liggen. De bestuurlijke afstemming is sterk verbeterd, en er is nog maar één MT, die de organisatieonderdelen aanstuurt. De rolhelderheid is hiermee sterk verbeterd. Verscheidene processen zijn al geharmoniseerd, en met de mensen uit de organisatie zijn één visie en missie opgesteld voor 8KTD. Mooi beeld is dat de nieuwe situatie van samen-werken op verschillende plekken al “normaal” is. Daarnaast zijn er nog een aantal aanbevelingen voor verdere verbetering van de samenwerking.

Op het gebied van dienstverlening zijn diverse trainingen en inspiratiesessies georganiseerd. Ook is er een meerjarenplan opgesteld om de dienstverlening te verbeteren, aansluitend bij de wensen van de beide besturen en de visie en missie van 8KTD. In de jaren 2020-2022 wordt hier actiegericht aan gewerkt. Financieel gezien raakt de bedrijfsvoering van de organisatie steeds meer in control en is de kwaliteit van de beheerorganisatie het afgelopen jaar verbeterd.

Wat is (nog) niet gelukt?

De aanbevelingen uit de tussenevaluatie “kiezen voor succes” bieden goede aangrijpingspunten voor verdere verbetering van de samenwerking. In het voorjaar van 2020 zal het MT een definitief advies uitbrengen op deze aanbevelingen en dit advies vervolgens in uitvoering brengen.
Daarnaast zal in navolging van de motie een vervolgevaluatie in gang zetten met als doel om zicht te krijgen op de opbrengsten van de samenwerking.

Uitvoeren 3d-meting, basisregistraties

[Kadernota nr. 0.04 l]

Wat stond er in de programmabegroting?

Begin 2019 gaan we de 3d-metingen uitvoeren als aangekondigd in de kadernota. Een extern bureau is hierin gespecialiseerd. Voor een groot deel van de woningen (met uitzondering van hoogbouw) worden door middel van 3d-metingen berekeningen gemaakt, die in combinatie met de geactualiseerde basisregistraties, zullen leiden tot de noodzakelijke gebruiksoppervlakte. Het werken op basis van gebruiksoppervlakte is vanaf 2022 wettelijk verplicht en daaraan voorgaand zijn enkele jaren voorbereiding noodzakelijk. In 2018 zijn/worden voorbereidende activiteiten uitgevoerd en in 2019 worden de 3d-metingen uitgevoerd en worden waarden in de basisregistraties verwerkt. In 2020 vindt de verdere verwerking en optimalisatie plaats van het werken op basis van gebruiksoppervlakte. in 2021 wordt voor het eerst gewaardeerd op basis van gebruiksoppervlakte, om klaar te zijn op de wettelijke verplichting.
Voor de uit te voeren incidentele 3d-meting in 2019 is een budget meegenomen in deze begroting van € 25.000.

Wat hebben we bereikt?

In 2019 is de 3D-tool Way2Go aangeschaft, waarmee via 3D modellen inhouden en gebruiksoppervlakten zijn berekend. Het blijkt dat door analyse van deze gegevens een flinke kwaliteitsimpuls gegeven kan worden aan de vastlegging ervan in de basisregistraties. De controle per object is intensief en vergt meer tijd dan vooraf was ingeschat. Eind 2019 was ongeveer 13% gecontroleerd en vastgelegd. Tot nu toe werken eigen medewerkers aan dit project, naast hun reguliere werkzaamheden (WOZ en BAG). Daarom wordt in 2020 extra capaciteit ingezet voor het controleren en vastleggen van de gebruiksoppervlakten. In 2020 wordt intensief gewerkt aan de verdere verwerking en vastlegging van gbo's voor woningen.

Wat is (nog) niet gelukt?

Voor sommige categorieën woningen is 3D-meting niet afdoende voor een juiste gbo-berekening. Het is nodig om voor deze categorieën van woningen de meting te verrichten vanaf de bouwtekeningen. Om deze bouwtekeningen ter beschikking te stellen van de medewerkers, is het nodig om op korte termijn een werkproces in te richten voor het digitaliseren van deze bouwtekeningen. De oplossing ligt in het beschikbaar krijgen van (tijdelijke) personele capaciteitl. Het team basisregistraties zal een lijst geven van de adressen van woningen waarvoor de bouwtekeningen gelicht zullen moeten worden uit het analoge archief.
Omdat blijkt uit de voortgang van de controlewerkzaamheden en de vastlegging ervan in de basisregistraties minder snel verloopt dan verwacht, wordt er in 2020 extra capaciteit ingezet. Doel is om de werkzaamheden april 2021 af te ronden, zodat de herwaardering WOZ gestart kan worden op gbo in de periode mei tot december 2021.

Landelijke Aanpak Adreskwaliteit

[Kadernota nr. 0.04 m]

Wat stond er in de programmabegroting?

In de kadernota is aangegeven dat we ons als bronhouder van de BasisRegistratie Personen verantwoordelijk achten voor een goede kwaliteit van de adressen die nodig is voor het voorkomen van adresfraude. Niet alleen voor eigen gebruik, maar ook voor gebruik door de afnemers. Vanwege de hiervoor noodzakelijke extra inzet van personeel, ten behoeve van dossieronderzoek (circa 120 per jaar) is nu € 14.000 per jaar extra ruimte meegenomen in deze begroting.

Wat hebben we bereikt?

Er is apparatuur aangeschaft waarbij de identiteit beter kan worden vastgesteld van de inwoner. In 2020 wordt de nieuwe werkwijze uitgevoerd.

Wat is (nog) niet gelukt?

We wilden aansluiten bij de Landelijke Aanpak, maar in de praktijk bleek dat deze dossiers nagenoeg overeenkwamen met het lokale beeld. Als de Landelijke Aanpak ook voor ons soort gemeenten van toegevoegde waarde is, wordt beoogd weer aan te sluiten.

Invoering I-documenten (sociaal domein)

[Kadernota nr. 0.04 n]

Wat stond er in de programmabegroting?

In 2018 is een project gestart om de post- en archiefstromen in het sociaal domein, die nu nog analoog (op papier) zijn, te digitaliseren. Hiertoe wordt iDocumenten geïmplementeerd. Met de invoering van iDocumenten wordt een grote kwaliteitsslag geslagen in het beheersen van post- en archiefstromen. Documenten kan tevens zaakgericht werken ondersteunen. De module iDocumenten brengt extra beheerstaken met zich mee waarvoor de beschikbare capaciteit bij de applicatiebeheerders sociaal domein niet toereikend is. Daarom is voor het verhogen van formatieve ruimte voor applicatiebeheer sociaal domein nu € 15.000 p/jaar meegenomen in de begroting (idem voor Achtkarspelen).

Wat hebben we bereikt?

iDocumenten is binnen het Sociaal Domein inmiddels voor Jeugd en WMO volledig geimplementeerd.

Wat is (nog) niet gelukt?

Het 'Participatie-deel' is nog niet geïmplementeerd. Deze opdracht is voor 2020 opgenomen in de uitvoeringsagenda van informatiemanagement. In eerste instantie wordt gekeken naar de geleerde lessen bij de implementatie van iDocumenten Jeugd en WMO. Op basis daarvan wordt vervolgens de implementatie Partcipatie vormgegeven in 2020.

Documentatie en informatievoorziening (DIV) [Kadernota nr. 0.04 o]

Wat stond er in de programmabegroting?

De herleidbaarheid en de vindbaarheid van zowel de papieren gegevens als de digitale gegevens in onze organisatie is zorgelijk. Er komt veel informatie, over meerdere kanalen binnen en het wordt op vele manieren bewaard. Om de binnengekomen informatie juist en volledig op te slaan, is in de kadernota aangegeven dat er extra personele capaciteit nodig is. Ook stappen we over naar een andere ICT-architectuur. Die architectuur moet betrouwbaar zijn en voorzien in: volledigheid, vindbaarheid, rechtmatigheid, herleidbaarheid en privacy. Bij goed geordende en goed ontsloten informatie is ook de dienstverlening gebaat. Burgers zullen zelf toegang krijgen tot hun informatie en ook de organisatie kan in bredere kring de burger hiermee van dienst zijn. Om dit te bereiken is extra personele capaciteit vereist; hiervoor is in deze begroting structureel € 60.000 per jaar opgenomen (idem voor Achtkarspelen).

Wat hebben we bereikt?

Er is een kwaliteitsysteem DIV ingericht met zelfevaluaties (op basis van KPI's)over wat de stand is van ons document- en archiefbeheer. In 2019 zijn veel onderdelen opgepakt, zoals het overbrengen van tijdblokken naar het statisch archief, calamiteitenplan, aantrekken van een eigen gemeentearchivaris / senior adviseur DIV, het oprichten van een Strategisch Informatie Overleg. Achterstanden in de analoge en digitale archivering zijn deels ingehaald, er is een concept vervangingshandboek opgesteld en we werken toe naar een meer adviserende rol van DIV in plaats van uitsluitend beheersmatig.

Wat is (nog) niet gelukt?

De vervanging van een nieuw (smal) zaakgericht systeem voor een aantal processen, dat aansluit bij de gekozen oplossingsrichting van archivering in vakapplicaties. In 2020 streven de werkgroepen rondom Meldingen Openbare Ruimte en Vervanging COSA naar de inkoop en implementatie van een nieuw systeem.

Arbowet; verplichtingen uit wetswijziging (formatie) [Kadernota nr. 0.04 p]

Wat stond er in de programmabegroting?

De Arbowet wijzigt en daarom moeten wij binnen de drie organisaties een aantal wijzigingen doorvoeren (= wettelijk verplicht). In de eerste plaats moet er een preventiemedewerker worden aangesteld. De kosten hiervan bedragen per gemeente € 27.500). Daarnaast is de werkgever verplicht om alle medewerkers toegang te geven tot een arbeidsgezondheidskundig onderzoek. Hoeveel medewerkers er daadwerkelijk aan gaan deelnemen is vooraf niet in te schatten. We gaan voorlopig uit van een deelnamepercentage van 75%, waarbij eens per drie jaar een werknemer de mogelijkheid heeft om mee te doen aan dit onderzoek. De kosten hiervan bedragen per gemeente € 10.500. Tenslotte zal er met enige regemaat een RI&E moeten worden uitgevoerd. De meest recente stamt uit 2014 en daarom staat er in 2019 opnieuw een RI&E gepland. Vor 2019 bedragen de kosten per gemeente € 7.500.

Wat hebben we bereikt?
In februari 2019 is de preventiemedewerker aangesteld. De preventiemedewerker heeft ervaring met het vak en veel kennis van de arbeidsomstandighedenwet.
De preventiemedewerker heeft zich in 2019 gefocust op het uitvoeren van de RI&E's op de verschillende locaties waar onze medewerkers hun werk uitvoeren. Deze zijn voor een groot deel uitgevoerd en getoetst, en vormen daarmee een startpunt voor de te nemen maatregelen die uit de RI&E's blijken. Doordat onze preventiemedewerker zelf de uitvoering van de RI&E's heeft gedaan is bespaard op de kosten voor de toetsing, de loonkosten zijn door een uitbreiding van uren wel gestegen, maar deze zijn binnen het budget opgevangen. De externe toetsing van de RI&E's viel eveneens binnen het budget.

Wat is (nog) niet gelukt?
De arbeidsgezondheidskundige onderzoeken, ook wel bekend als PMO (periodiek medisch onderzoek) zijn in 2019 niet uitgevoerd, deze staan gepland voor na de zomer 2020. Er wordt op dit moment gekeken naar een partij om deze uit te voeren.

Team advies&control - financiën extra formatie

[Kadernota nr. 0.04 q]

Wat stond er in de programmabegroting?
Binnen het team advies en control/financiën vergt een aantal ontwikkelingen een structurele uitbreiding van de capaciteit. De samenwerking brengt een derde Planning en Control cyclus met zich mee en daardoor is een goede coördinatie van de verschillende cycli noodzakelijk. Tegelijkertijd wordt gewerkt aan een kwaliteitsslag van het team en verbetering van de werkverdeling- en processen. Daarbij wordt bovendien gewerkt aan een actieve informatievoorziening ter ondersteuning aan adviseurs, leidinggevenden en budgethouders, om in te zetten voor budgetbeheer en voor het opstellen van planning en control documenten. Om deze redenen is een uitbreiding van het team met 2 fte noodzakelijk. Hiervoor zijn als vervolg op de kadernota, In deze begroting de extra middelen ad € 60.000 per jaar opgenomen (idem Achtkarspelen).

Wat hebben we bereikt?
De formatie van Financiën is met 2 fte uitgebreid en ingevuld.

Wat is (nog) niet gelukt?
-

Team advies&control - communicatie - extra formatie

[Kadernota nr. 0.04 r]

Wat stond er in de programmabegroting?

Uitbreiding formatie Communicatie binnen team Advies & Control van de Werkmaatschappij.
Communicatie maakt een goede relatie tussen overheid en inwoners mogelijk. Het domein Communicatie heeft dan ook een zeer belangrijke taak in de organisatie(s). De gemeente en haar inwoners zijn in toenemende mate afhankelijk van elkaar. De inwoners hebben de gemeente nodig om zaken te regelen, maar steeds vaker heeft de gemeente ook de inwoners nodig, bijvoorbeeld om plannen te realiseren. Nog niet zo heel lang geleden beperkte overheidscommunicatie zich tot voorlichting, tegenwoordig is overheidscommunicatie veel meer dan het overbrengen van een boodschap. Het gaat over luisteren, in gesprek zijn met elkaar, belangen afwegen en samenwerken.

Communicatie wil haar taken nauwkeurig uitvoeren. Proactief adviseren over communicatie richting inwoners en medewerkers van beide gemeenten. Communicatie wil tijdig betrokken worden bij projecten, werkzaamheden en activiteiten, vanaf de start informatie ontvangen en waar nodig betrokken zijn bij de planvorming. Samen met de organisaties zorgen dat op alle fronten een heldere boodschap klinkt, dat is het doel.

Extra aandachtspunt is de ondersteuning van de beide colleges. Communicatie wil de huidige manier professionaliseren en structureel aan tafel met de wethouders en aanschuiven bij hun portefeuilleoverleg. Elke wethouder heeft behoefte aan zijn/haar eigen communicatieadviseur en daarmee een vast aanspreekpunt. Ook hier is proactief adviseren over communicatie en het in een vroeg stadium betrokken worden bij representatie, projecten, werkzaamheden en activiteiten het doel.

Om dit waar te kunnen maken is de huidige bezetting (3,7 fte) te krap. De afgelopen jaren is gebleken dat het bedienen van drie besturen en organisaties in combinatie met onder meer de groei van het Sociaal Domein, de kanteling, de gemeentelijke samenwerking en de nog altijd doorzettende groei van social media redelijkerwijs niet op het gewenste niveau mogelijk is met de huidige bezetting. De te krappe formatie gaat ten koste gaat van kwaliteit, snelheid, flexibiliteit, fysieke bezetting op de twee locaties en de doorontwikkeling van het team. Er is geen enkele aanleiding om aan te nemen dat het beroep dat op Communicatie in de toekomst kleiner zal worden (door bijvoorbeeld inperking van bestuurlijke ambities). Integendeel, de colleges en raden zullen zeker met nieuwe ideeën en wensen komen die het waard zijn om met ambitie en enthousiasme (en voldoende tijd) te worden opgepakt.

De conclusie is dat we nu per week voor de drie organisaties 1,5 fte te weinig beschikbaar hebben voor communicatie en dat dit tekort oplopende is. Voor beide gemeenten is 0,75 fte in de begroting opgevoerd.

Wat hebben we bereikt?

Formatie is ingevuld. Het team is druk bezig om grip te krijgen op de workload door planning en afstemming.

Wat is (nog) niet gelukt?
Het doel voor 2020 is om nog beter grip te krijgen op de opdrachten en de rollen van onze adviseurs richting bestuur en organisatie.

HRM digitale recruitmenttool

[Kadernota nr. 0.04 u]

Wat stond er in de programmabegroting?
Onze (organisatie)context is complex en volop in beweging. We hebben te maken met verschillende trends en ontwikkelingen op de arbeidsmarkt. Vergrijzing en ontgroening, lastig, op sommige taakgebieden zelfs onmogelijk om personeel te vinden, stijgen van pensioenleeftijd, veranderende arbeidsmarkt etc. Tot voor kort was een junior medewerker beschikbaar die zich bezighield met ondersteuning bij werving en selectie. Deze was tijdelijk opgenomen in de formatie. Het gat dat deze medewerker achterlaat zou veel arbeidsintensieve werkzaamheden betekenen in de sfeer van werving en selectie die bij gebrek aan de juniorfunctie ten koste zou gaan van adviestaken etc., tijd die er niet is. De digitale HR-recruitmenttool kan met geringe inspanning deze functie als het ware 'overnemen'. De tool zorgt ervoor dat zeer efficiënt (qua tijdsbesteding) en gericht (qua doelgroepbenadering, brievenselectie, overzichtproductie, contact met sollicitanten) gewerkt kan worden in het wervings- en selectieproces.

Wat hebben we bereikt?
De tool via Werken In Friesland is een prima oplossing gebleken.

Wat is (nog) niet gelukt?
-

Personeelskosten: budget voor vervanging bij langdurige ziekte, zwangerschaps- en ouderschapsverlof

[Kadernota nr. 0.04 w]

Wat stond er in de programmabegroting?
In 2017 is bij de DO's besloten bij (langdurige) ziekte en zwangerschap 100% vervanging toe te staan. Hiervoor zijn budgetten vastgesteld die naar nu blijken niet voldoende zijn. Bij de Werkmaatschappij is tot op heden geen budget gereserveerd. In de kadernota is daarom bij de Werkmaatschappij een budget opgenomen, welke gelijkwaardig over beide DO's verdeeld is. Het opgevoerde bedrag van € 100.000 zal niet voldoende zijn om de behoefte aan ruimte voor vervangingen volledig te dekken. In het totaal voor de drie organisaties betekent het wel een verdubbeling van de reservering voor dit doel.

Wat hebben we bereikt?
In 2019 is een deel van het benodigde budget toegekend en bij de behandeling van de begroting 2020 zijn structureel extra middelen toegekend (optellend tot circa 2% van de totale loonsom).

Wat is (nog) niet gelukt?
-

Wijziging lage BTW-tarief van 6 naar 9 %

[Kadernota nr. 0.08 a]

Wat stond er in de programmabegroting?

Met ingang van 2019 wordt op basis van het regeerakkoord het laag BTW-tarief van 6% verhoogd naar 9%. De verhoging van het laag-tarief heeft gevolgen voor twee onderdelen van de gemeentebegroting te weten “Basisonderwijs Onderwijshuisvesting” en “Vervoer van Leerlingen” . De desbetreffende posten zijn in programma 4 aangepast. Het financiële effet voor dee begroting bedraagt € 13.000.

Wat hebben we bereikt?

Ingaande 2019 is het laagtarief btw structureel verhoogd van 6% naar 9%. Deze verhoging is structureel doorgevoerd.

Wat is (nog) niet gelukt?

N.v.t.

Overige ontwikkelingen

Lagere bijdrage WM8KTD

In programma 0 is toegelicht dat onze bijdrage aan de WM*KTD in totaal € 503.000 lager is dan begroot. Hiervan is op basis van de verplichte verdeling over taakvelden conform het BBV € 424.000 verantwoord onder programma, waarvan dan weer € 192.000 als voordeel binnen het onderdeel overhead is verantwoord.

Voorziening onderhoud gemeentehuis

In 2019 was een extra dotatie aan de voorziening voor het onderhoud van het gemeentehuis nodig van € 79.000. De structureel in de begroting opgenomen dotatie was gebaseerd op het oude beheerplan. Op basis van het actuele beheerplan bleek dat er extra geld nodig was. voor de jaarrekening 2019 een nadeel van € 79.000. Het is de bedoeling om vanaf 2020 de beheerplannen nauwgezet door te nemen, zodat deze realistisch aansluiten op de uitvoerbaarheid en de daarbij benodigde financiële middelen.

Lager kosten juridisch advisering

In 2019 is minder gebruik gemaakt van juridische ondersteuning ten opzichte van eerdere jaren. Voor de jaarrekening betekent dit een voordeel van € 45.000.

Beleidsindicatoren BBV

Met de beleidsindicatoren wordt een inkijkje gegeven in de (beoogde) effecten van het gemeentelijk beleid. Indicatoren zijn geen doel op zichzelf. Veel belangrijker dan de waarde van de indicator is het verhaal achter het cijfer. Dat kan gebruikt worden om te sturen op maatschappelijke effecten.

Taakveld 00. Bestuur en ondersteuning

De icoontjes betreffen resp. de ontwikkeling (O) t.o.v. de laatste meting en de prognose (P) o.b.v. de historie

ongunstig ▼ neutraal ▬ gunstig ▲ nog geen (nieuwe) gegevens ▬

Indicator	Eenheid	Metingen en refertejaar					
meting ten tijde van		jaarrekening 2019				begr.	rek.
			O	P		2020	2018
Overhead							
Percentage overhead t.o.v. de totale lasten							
Tytsjerksteradiel	euro	10,4	▬	▬	[2019]	10,6	10,6
Nederland	euro	onbekend			onbekend	onbekend	onbekend

Wat heeft het gekost (x € 1.000)

In de programma's verantwoorden we alleen de kosten die *direct* te maken hebben met de taken en activiteiten in het programma. Alle andere, *indirecte kosten*, zijn kosten van

- ondersteunende afdelingen (zoals activiteiten van personeelszaken, facilitaire zaken, financiën)
- ondersteunende medewerkers op de taakvelden (zoals activiteiten van leidinggevenden, secretariaat).

De indirecte kosten worden verantwoord in het programma Overhead. Dit is verplicht.

Lasten	*Begroting primitief*	Begroting definitief	Rekening	Verschil
Overhead	*8.094*	8.562	8.354	207
Totaal lasten	***8.094***	**8.562**	**8.354**	**207**
Baten	***Begroting primitief***	**Begroting definitief**	**Rekening**	**Verschil**
Overhead	*195*	396	291	- 105
Totaal baten	***195***	**396**	**291**	**- 105**
Saldo	***- 7.900***	**- 8.166**	**- 8.063**	**103**

Analyse verschillen rekening - begroting

In onderstaande tabel worden de belangrijkste verschillen tussen rekening en begroting toegelicht.

Verklaring resultaat	€	103
negatieve bedragen = nadelig, positieve bedragen = voordelig		
0.4 Overhead		**103**
Structureel		103
Lasten	**103**	
- Lagere bijdrage aan WM8KTD	192	
- Lagere kosten juridische advisering	45	
- Extra dotatie voorziening gemeentehuis	-79	
- Diversen	-55	

3.2 Paragrafen

A - Lokale heffingen

Inleiding

Een deel van de inkomsten van onze gemeente bestaat uit lokale heffingen en belastingen . We geven hieronder een samenvatting zodat inzicht ontstaat in de lokale lastendruk. Dit is van belang om een goede afweging te kunnen maken tussen enerzijds beleid en anderzijds inkomsten. Ook laten we zien welk beleid de gemeente in 2019 heeft gevoerd op het gebied van de lokale heffingen en de kwijtschelding daarvan.

De lokale heffingen vormen een belangrijke inkomstenbron voor de gemeente. De heffingen worden voor het grootste deel opgebracht door burgers.

Lokale heffingen *(bedragen x € 1.000)*	Begroting 2019	Rekening 2019	Verschil
Onroerende zaakbelasting	7.730	7.679	-51
Afvalstoffenheffing	2.405	2.420	15
Rioolheffing	2.049	2.068	19
Precariobelasting	2.026	7.976	5.950
Reinigingsrechten	547	590	43
Bouwleges	358	418	60
Toeristenbelasting	284	360	76
Reclamebelasting	46	43	-3
Leges burgerzaken	259	259	
Begrafenisrechten	13	14	1
Marktgeld en staangeld kermissen	10	2	-8
Leges historisch onderzoek	2		-2
Totaal heffingen	**15.729**	**21.829**	**6.100**

Uitgangspunten leges- en tarievenbeleid

Voor de jaarrekening gebruiken we de uitgangspunten van de programmabegroting 2019. Deze vindt u in de paragraaf Lokale heffingen van de begroting.

Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing wordt geheven van alle huishoudens als dekking in de kosten van het ophalen van het huishoudelijk afval (een wettelijk verplichte taak). Het is een algemene heffing. Dat wil zeggen, dat elke huishouding afvalstoffenheffing betaalt, ook al zou men beweren dat men niet gebruik maakt van de dienstverlening van de gemeente.

Over het totaal van die kosten wordt overhead toegerekend. De kosten van taakveld overhead worden uitgedrukt in een percentage van de totale begroting en dat is het omslagpercentage voor het toe te rekenen bedrag aan overhead. Om praktische redenen is ervoor gekozen om het

overheadbedrag zoals dat is berekend bij de begroting mee te nemen in de berekening van de kostendekkendheid van de jaarrekening.

Onderstaande tabel geeft de tarieven voor de afvalstoffenheffing voor 2019 weer zoals deze zijn vastgesteld door de raad op 1 november 2018.

Tarieven afvalstoffenheffing	2019	2018	Mutatie t.o.v. 2018
Eenpersoonshuishouden	€ 139,80	€ 133,20	4,95%
Meerpersoonshuishouden	€ 199,80	€ 190,20	5,05%

Rioolheffing

De rioolheffing wordt geheven over alle gebouwen als dekking voor de kosten voor het onderhouden en in stand houden van het gemeentelijk rioolstelsel en voor de zorg van afvoer van grond- en hemelwater.

De gemeente mag voor een groot deel zelf de hoogte van de rioolheffing bepalen. We gaan daarbij uit van het volgende:

- Heffing op basis van vaste tarieven bij gebruiker en eigenaar.
- Voor gebruikers maken we verschil tussen eenpersoons- en meerpersoonshuishoudens in de verhouding 70:100.
- De opbrengsten van de rioolheffing moet de kosten dekken maar mag niet hoger zijn dan 100%. Waarbij het uitgangspunt van het geldende verbreed gemeentelijk riolerings- plan (vGRP) is, dat dit langjarig geldt.
- Er is een basisheffing voor alle percelen.

De kosten die worden toegerekend aan de rioolheffing komen van een aantal taakvelden, waarbij taakveld riolering het centrale taakveld is. Van dit taakveld wordt nagenoeg 100% van de kosten toegerekend. Daarnaast worden kosten toegerekend van taakveld wegen, het gaat om een deel van de kosten van straatreiniging, onderhoud duikers en tractiemiddelen.
Verder wordt een deel van de kosten van de werkplaats toegerend.
Over het totaal van die kosten wordt overhead toegerekend. De kosten van taakveld overhead worden uitgedrukt in een percentage van de totale begroting en dat is het omslagpercentage voor het toe te rekenen bedrag aan overhead. Om praktische redenen is ervoor gekozen om het overheadbedrag zoals dat is berekend bij de begroting mee te nemen in de berekening van de kostendekkendheid van de jaarrekening.

Bij de opbrengsten is er naast de rioolheffing noch sprake van vergoedingen voor individuele diensten, zoals het aanleggen van huisaansluitingen of het legen van beerputten.

Op basis van bovengenoemde uitgangspunten bedroegen de kosten in 2019 € 1.985.361. De opbrengsten waren € 2.082.695. Daardoor bedroeg de kostendekkendheid in 2019 105%.
Het verschil tussen de opbrengsten en de kosten hebben we gestort in de Voorziening riolering. Daardoor kunnen we dit gebruiken voor de taak waarvoor het is bestemd.

Onderstaande tabel geeft de tarieven voor de rioolheffing voor 2019 weer zoals deze zijn vastgesteld door de raad op 1 november 2018.

Tarieven rioolheffing *(x € 1.000)*	2019	2018	Mutatie t.o.v. 2018
Niet aangesloten percelen	46,80	58,80	-20,41%
Eigenaar/bewoner			
Eenpersoonshuishouden	134,40	168,60	-20,28%
Meerpersoonshuishouden	150,00	188,40	-20,38%
Huurder			
Eenpersoonshuishouden	84,60	106,20	-20,34%
Meerpersoonshuishouden	100,20	126,60	-20,85%
Bedrijven	176,40	222,00	-20,54%

Reclamebelasting

Op 19 december 2013 heeft de raad besloten tot het invoeren van een reclamebelasting. De opbrengsten worden gestort in een ondernemersfonds. Daarmee kunnen ondernemers in het centrum promotionele activiteiten organiseren en inspelen op de ontwikkelingen van het Nieuwe Winkelen en de leegstandsproblematiek.

De reclamebelasting rekent een vast bedrag van € 75 per object en een flexibel bedrag van €1,90 per € 1.000 van de WOZ-waarde (niet-woningen). De WOZ-waarde kan elk jaar veranderen. Om toch een financieel stabiel fonds te houden kan het flexibele bedrag ook elk jaar aangepast worden.

De werkelijke opbrengst reclamebelasting bedroeg in 2019 € 43.000. Dit is gestort in de Voorziening ondernemersfonds. Uit de voorziening is in 2019 een voorschotbijdrage aan de Stichting Ondernemersfonds Burgum uitgekeerd van € 36.000. In de voorziening zit nu € 47.000.

Precariobelasting

We kennen een verordening voor de heffing en invordering van precariobelasting. De raad heeft deze op 9 oktober 2014 vastgesteld.

Dat betekent dat er aanslagen zijn opgelegd aan Tennet, Liander en Stedin. Liander heeft eerder formeel bezwaar aangetekend tegen de opgelegde aanslagen. Dit heeft geleid tot een rechtzaak.

Het was onzeker of de opgelegde aanslag terecht was. Daarom hadden we de ontvangen precariobelasting van Liander in een voorziening gestort. De ontvangen precariobelasting van Tennet en Stedin zijn daarentegen in de reserve precariobelasting gestort.

Eind 2019 is er een uitspraak ontvangen van het Hof in onze precariozaak met Liander. Het Hof bevestigt hiermee de uitspraak van de rechtbank, die ons eerder in het gelijk stelde. Dit is in het voordeel van onze gemeente, waardoor de opgelegde aanslag (grondslag) volledig overeind blijft. De uitspraak is inmiddels definitief en heeft voor onze gemeente positieve financiële consequenties, die in de jaarrekening van 2019 zijn verantwoord.

Daarom is er naast de reguliere inkomsten uit precariobelasting dit jaar sprake van een eenmalige meevaller van € 5.950.000. Dit betreft de ontvangen precariobelasting van Liander over de periode 2014 t/m 2018. In verband met de uitspraak van het Hof komt deze voorziening volledig vrij te vallen in de exploitatie 2019.

De heffing van precariobelasting is eindig. Voor 2020 en 2021 kunnen we nog precariobelasting innen. Daarna is dit als gevolg van landelijke afspraken niet meer mogelijk.

Kwijtschelding

Voor mensen met de laagste inkomens bestaat de mogelijkheid van een gehele of gedeeltelijke kwijtschelding van de geheven belasting. Dan moeten ze wel voldoen aan de voorwaarden van Invorderingswet is voldaan.

Kwijtschelding	2019	2018
Aantal toegewezen aanvragen	483	480
Aantal afgewezen aanvragen	131	92
Totaal aantal aanvragen	**614**	**572**
Automatische kwijtschelding	303	298
Toekenning op aanvraag (volledig)	171	165
Toekenning op aanvraag (gedeeltelijk)	9	17
Totaal aantal kwijtscheldingen	**483**	**480**
Kwijtgescholden belastingbedragen	**118.000**	**126.000**

B - Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

We zijn verplicht om in een paragraaf het weerstandsvermogen en de risicobeheersing op te nemen.

Het weerstandsvermogen maakt duidelijk in hoeverre de gemeente financieel in staat is om onvoorziene gebeurtenissen op te vangen. Weerstandsvermogen onderscheiden we in twee delen

- weerstandscapaciteit
- risicobeheersing

Met weerstandscapaciteit bedoelen we alle middelen en mogelijkheden waarmee de gemeente onvoorziene kosten op kan vangen. Dat geldt bijvoorbeeld voor alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en maar die gevolgen kunnen hebben op de financiële positie van de gemeente.

Deze paragraaf geeft een beeld van de weerstandscapaciteit en de risico's en het beleid dat daarbij hoort. Ook presenteren we een aantal verplichte kengetallen. Deze vertellen iets over de financiële positie van onze gemeente.

Verloop reserves en voorzieningen in begrotingsperiode

Het saldo van de jaarrekening beschouwen we als *incidentele weerstandscapaciteit*. De reserves zien we als *structurele weerstandscapaciteit*.

De raad beslist over de inzet van de Algemene Reserve. De Bestemmingsreserves zijn nadrukkelijk voor specifieke doelen bestemd. De stand van de algemene reserve bedraagt, na verwerking van het rekeningresultaat, eind 2019 € 16,9 miljoen.

Eigen vermogen (reserves) *(x € 1.000)*	Boekwaarde per 1-1-2019	Vermeer-deringen	Vermin-deringen	Boekwaarde per 31-12-2019
• Algemene reserve	15.450	4.278	7.316	12.412
• Bestemmingsreserve	6.712	6.583	2.841	10.454
• Resultaat na bestemming	6.970-	11.492	-	4.522
TOTAAL	**15.192**	**22.353**	**10.157**	**27.388**

Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit zegt hoe de gemeente eenmalige tegenvallers op kan vangen. Feitelijk is dit de optelsom van het *vrij te gebruiken* deel van de reserves en de *stille* reserves.

- Het vrij te gebruiken deel van de reserves is dat deel waarvan nog geen bestemming is vastgelegd. In onze gemeente is dit de Algemene Reserve.
- De stille reserves zijn bezittingen die op de balans lager zijn gewaardeerd dan de marktwaarde én op korte termijn verkoopbaar zijn. Voor zover op dit moment bekend, heeft onze gemeente geen stille reserves.

Daarnaast hebben we in de exploitatie een aantal stelposten opgenomen voor onvoorziene eenmalige uitgaven.

Structurele weerstandscapaciteit

Met structurele weerstandscapaciteit worden de middelen bedoeld die permanent ingezet kunnen worden om tegenvallers in het jaar op te vangen zonder dat dit gevolgen heeft voor de uitvoering van bestaande taken.
Bij ons gaat het dan om het *begrotingsoverschot* en de *onbenutte belastingcapaciteit*. De onbenutte belastingcapaciteit geeft aan in hoeverre we de mogelijkheid hebben om vooral de OZB-tarieven te verhogen.

Structurele weerstandscapaciteit *(x € 1.000)*	prim.begr.	begr. na wijziging	rekening
Begrotingsoverschot	-1.008	-4.001	4.522
Onbenutte belastingcapaciteit (OZB)	-	-	-
Onbenutte belastingcapaciteit (ASH)	-	-	-
Onbenutte belastingcapaciteit (Rioolrecht)	-	-	-
TOTAAL	**-1.008**	**-4.001**	**4.522**

Risico's

Niet ieder risico heeft direct gevolgen voor de weerstandscapaciteit. We spreken van een risico als het gaat om

- relatief grote bestaande of toekomstige verplichtingen
- met een buitengewoon karakter
- waarbij de omvang en de kans onmogelijk is in te schatten
- en die niet kan worden afgedekt door een voorziening, verzekering of andere beheersmaatregel.

Risico's waarvan de financiële tegenvaller lager dan € 100.000 wordt geschat beschouwen we als onderdeel van de reguliere bedrijfsvoering. Daarboven worden ze in de paragraaf weerstandsvermogen.

Gewone risico's, het overschrijden van de begroting, betekent niet automatisch dat er een beroep wordt gedaan op de weerstandscapaciteit. Het gaat dan bijvoorbeeld om open-einde regelingen, aantallen bijstandsgerechtigden en bijstelling van rijksbudgetten. Maar ook om vertragingen in processen, het niet realiseren van beleidsdoelstellingen, risico's met betrekking tot arbo en veiligheid, faillissement van aannemers en het aantreffen van bodemvervuiling bij aankoop van grond. Dergelijke afwijkingen melden we via de bestuursrapportages.

Verzekering van risico's

Een deel van de risico's kan worden afgedekt door het afsluiten van verzekeringen. Dat betekent een afweging tussen de kans op schade en de kosten daarvan enerzijds en de verzekeringspremie anderzijds. We bekijken van tijd tot tijd of er bijstelling nodig is.

COVID-19 (Corona) virus

De gehanteerde grondslagen voor waardering en resultaatbepaling van de jaarrekening 2019 zijn gebaseerd op de continuïteitsveronderstelling van de gemeenten en de werkmaatschappij 8KTD. Echter in de regio Wuhan in China startte in december 2019 een uitbraak van het COVID-19 virus. Medio februari 2020 is dit virus in heel Europa (waaronder ook Nederland) doorgedrongen. Om het virus zo goed mogelijk te bestrijden heeft het Kabinet in de afgelopen tijd diverse maatregelen getroffen, waaronder het verbieden van bijeenkomsten van (grote) groepen mensen, diverse reisverboden en de sluiting van eet- en drinkgelegenheden en sport- en fitnessclubs, scholen en kinderdagverblijven. Vergaande maatregelen zijn op dit moment niet uitgesloten. Dit heeft een aanzienlijke impact op de economie en werkgelegenheid in zowel binnenland als het buitenland. De uiteindelijke gevolgen hiervan zijn op dit moment nog niet te overzien.
Ook voor onze gemeenten en de werkmaatschappij 8KTD heeft de uitbraak van het COVID-19 virus, op het moment van het opmaken van de jaarrekening, directe organisatorische gevolgen c.q. onzekerheden. Deze organisatorische gevolgen c.q. onzekerheden bestaan uit:

- Alle medewerkers werken zoveel als mogelijk vanuit huis en zijn voor onderlinge afstemming aangewezen op telefonie of digitale oplossingen;
- We onderzoeken welke ondersteuning mogelijk is om inwoners en bedrijven binnen de gemeenten die in (financiële) moeilijkheden zijn gekomen te ondersteunen. Dit heeft impact op onze werkzaamheden die we op dit moment nog niet volledig kunnen overzien.

Naast de bovenstaande organisatorische gevolgen heeft dit direct dan wel indirect ook financiële gevolgen c.q. onzekerheden voor onze gemeenten. Het Corona virus heeft conform de uitspraak van de commissie BBV geen directe financiële gevolgen voor de jaarrekening 2019. Echter vanaf het boekjaar 2020 kunnen de volgende financiële gevolgen van toepassing zijn voor onze gemeenten en de werkmaatschappij 8KTD , voor zover wij kunnen overzien op het moment van het opmaken van de jaarrekening:

- Kasstromen, zo hebben de gemeenten uitstel van betaling voor de gemeentelijke belastingen verleend aan alle ondernemers tot 31 juli 2020. Zo nodig kunnen ondernemers verdere uitstel van betaling krijgen. De uitgestelde betaaltermijn geldt voor alle ondernemers met een inschrijving in de Kamer van Koophandel. Het risico op oninbaarheid van vorderingen zal toenemen;
- Doorschuiven van diverse beleidsactiviteiten, waardoor zaken later gerealiseerd worden dan gedacht;
- Inkomstenderving van gesubsidieerde instellingen en verbonden partijen, is het weerstandsvermogen van die partijen voldoende dit te kunnen opvangen;
- Landelijk ingestelde regelingen zoals de "Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers" of een toename aan zelfstandigen die een beroep doen op het Besluit bijstandverlening zelfstandigen.
- Er wordt opnieuw een economische recessie verwacht. Dit zal leiden tot een grotere werkloosheid die zich door kan vertalen naar een groter beroep op bijstand. Normaliter worden gemeenten hiervoor zo nodig gecompenseerd door het Rijk (t-2) al dan niet met maatwerk (voorfinanciering o.i.d). Een economische recessie kan daarnaast impact hebben op bijvoorbeeld onze grondexploitaties als gevolg van vertraging in de uitgifte;
- Het kabinet gaat in overleg met de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) over de mogelijkheid om (voorlopige) lokale aanslagen aan ondernemers stop te zetten en al

opgelegde aanslagen aan bedrijven in te trekken. Het gaat hierbij in het bijzonder om de toeristenbelasting.

De uiteindelijke financiële impact van bovenstaande zaken is op dit moment niet redelijkerwijs in te schatten.

Wij verwachten qua liquiditeit geen problemen omdat wij zonder problemen bij de Bank voor Nederlandse Gemeenten geld kunnen lenen. Gezien de huidige situatie op de geld- en kapitaalmarkt zijn daaraan geen of nauwelijks rentekosten aan verbonden.

De uitbraak van het COVID-19 virus heeft zoals al vermeld geen invloed op de cijfers over het boekjaar 2019. De gemeentebesturen hebben passende maatregelen genomen c.q. zorgen ervoor dat passende maatregelen worden genomen om de continuïteit van de bedrijfsactiviteiten te waarborgen. De jaarrekening is dan ook opgemaakt uitgaande van de veronderstelling van continuïteit van de bedrijfsactiviteiten voor zowel gemeenten als werkmaatschappij 8KTD.

Risico's ten laste van de weerstandscapaciteit

In de programmabegroting hebben wij een aantal risico's beschreven. Hieronder vertellen we per onderwerp in hoeverre het risico zich heeft voorgedaan, wat de invloed is op het weerstandsvermogen en of het risico zich ook ná 2019 zal voordoen.

In de programmabegroting 2019 zijn een aantal risico's beschreven.

Hieronder wordt per onderwerp aangegeven in hoeverre het risico zich heeft voorgedaan, wat de invloed is op het weerstandsvermogen en of het risico zich voortzet ná 2019.

Onderwerp	Sociaal Domein
Risico bewaarheid (J/N)	N
Beschrijven optreden risico bij 'J'	n.v.t.
Onttrokken aan reserve	€ 0
Gestort in reserve	€ 0
Continuering risico na 2019 (J/N)	J
Zo ja, beschrijf de gevolgen van de continuering van het risico in 2020	Door de aanhoudende tekorten bij de uitvoering van de Jeugdwet is de gemeente (opnieuw) genoodzaakt de tekorten terug te dringen. Het risico dat er op andere beleidsonderdelen ook verschraling gaat optreden is hierdoor aanwezig. Een gevolg hiervan zou kunnen zijn een toename van klachten van de inwoners.

Onderwerp	Bouwgrondexploitatie
Risico bewaarheid (J/N)	N
Beschrijven optreden risico bij 'J'	n.v.t.
Onttrokken aan reserve	€ 0
Gestort in reserve	€ 0
Continuering risico na 2019 (J/N)	J
Zo ja, beschrijf de gevolgen van de continuering van het risico in 2020	Het hebben van een bouwgrondexploitatie brengt financiële risico's met zich mee. In de paragraaf Grondbeleid worden de financiële risico's van de bouwgrondexploitatie toegelicht. Door het jaarlijks opstellen van geactualiseerde berekeningen op basis van de meest recente ontwikkelingen kunnen wij de raad tijdig informeren via de reguliere P&C-cyclus.

Onderwerp	Algemene uitkering
Risico bewaarheid (J/N)	N
Beschrijven optreden risico bij 'J'	n.v.t.
Onttrokken aan reserve	€ 0
Gestort in reserve	€ 0
Continuering risico na 2019 (J/N)	J
Zo ja, beschrijf de gevolgen van de continuering van het risico in 2020	Voor het meerjarenperspectief wordt in de circulaires van het Rijk onvoldoende aangegeven waar de gemeenten rekening mee kunnen houden. In die zin blijft de algemene uitkering als belangrijkste inkomstenbron voor de gemeente een risico. Berichtgeving betreffende ontwikkelingen algemene uitkering uit het gemeentefonds nauwlettend volgen. Zodra meer zekerheid wordt geboden zullen wij een nieuwe berekening confronteren met de berekende algemene uitkering in de begroting. Eventuele verschillen inbrengen via reguliere planning- en controlcyclus en daar waar nodig de raad vooraf informeren.

Onderwerp	Borgstelling geldleningen aan woningbouwcorporaties
Risico bewaarheid (J/N)	N
Beschrijven optreden risico bij 'J'	n.v.t.
Onttrokken aan reserve	€ 0
Gestort in reserve	€ 0
Continuering risico na 2019 (J/N)	J
Zo ja, beschrijf de gevolgen van de continuering van het risico in 2020	Onze gemeente staat per 31-12-2019 borg voor een bedrag van 93,5 miljoen voor geldleningen verstrekt aan woningcorporaties. Van dit bedrag heeft 82,1 miljoen betrekking op woningcorporatie WoonFriesland. Het totale bedrag aan borgstellingen is overgedragen aan het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) waarbij de gemeente samen met het rijk als tertiaire achtervanger optreedt. Dit betekent in de praktijk, dat de corporatie in eerste instantie wordt aangesproken (primair), daarna het WSW (secundair) en dan pas de gemeente en het rijk, elk voor 50%. Het betreft een relatief gering risico.

Onderwerp	Regenwatersystemen
Risico bewaarheid (J/N)	N
Beschrijven optreden risico bij 'J'	n.v.t.
Onttrokken aan reserve	€ 0
Gestort in reserve	€ 0
Continuering risico na 2019 (J/N)	J
Zo ja, beschrijf de gevolgen van de continuering van het risico in 2020	Er loopt een juridische procedure rondom regenwatersystemen, die gedurende een aantal jaren verkocht zijn bij gemeentelijke kavels. Wij zijn in afwachting van de uitkomsten van de juridische procedure. Indien wij in het ongelijk worden gesteld zullen er forse kosten moeten worden gemaakt.

Kengetallen

Kengetallen zijn verplicht en ze vertellen iets over de financiële gezondheid van de gemeente. Hieronder worden ze weergeven vanaf 2017.

LEGENDA

t.o.v. vorige meting		prognose mjb 2020 – 2022	
ongunstig	▼	ongunstig	▼
neutraal	▬	neutraal	▬
gunstig	▲	gunstig	▲
nog geen gegevens	▬	geen/onvoldoende gegevens	▬

Kengetal	Jaarrekening 2017	Jaarrekening 2018	Jaarrekening 2019	Begroting 2019
Belastingcapaciteit	109,40	100,35	101,37	108,63
t.o.v. begroting 2019	▼			
prognose o.b.v. historie	▼			
Grondexploitatie	4,40	3,45	4,78	4,78
t.o.v. begroting 2019				
prognose o.b.v. historie				
Netto schuldquote	47,69	37,64	28,90	45,16
t.o.v. begroting 2019	▲			
prognose o.b.v. historie	▬			
Netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	32,22	33,72	25,19	41,03
t.o.v. begroting 2019	▲			
prognose o.b.v. historie	▼			
Solvabiliteitsrisico	24,45	19,69	34,62	22,80
t.o.v. begroting 2019	▲			
prognose o.b.v. historie	▼			
Structurele exploitatieruimte	-3,20	-4,44	-0,84	-0,84
t.o.v. begroting 2019				
prognose o.b.v. historie				

Toelichting

Belastingcapaciteit	Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin bij het voordoen van een financiële tegenvaller dit in het volgende begrotingsjaar kan worden opgevangen dan wel of er ruimte is voor nieuw beleid. Daarbij wordt ervan uitgegaan dat de ruimte die de gemeente heeft om de belastingen te verhogen is gerelateerd aan de totale woonlasten. En die ruimte wordt dan bepaald door de vergelijking met de gemiddelde woonlasten in Nederland (in het vorige jaar).
Grondexploitatie	Dit kengetal geeft aan hoe de waarde van de grond in exploitatie zich verhoudt ten opzichte van de totale baten, exclusief reservemutaties, in het begrotingsjaar. Op grond van de notitie grondexploitatie van de commissie BBV zijn de ruwe gronden per 1-1-2016 gerubriceerd onder de materiële vaste activa. Hierdoor is het kengetal met een flinke sprong gedaald.
Netto schuldquote	De netto schuldquote geeft het niveau weer van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Verbeteren van de schuldquote kan door de schulden te verlagen, de bezittingen te vergroten en/of de inkomsten te verhogen.
Netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	De netto schuldquote geeft het niveau weer van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Verbeteren van de schuldquote kan door de schulden te verlagen, de bezittingen te vergroten en/of de inkomsten te verhogen. Om inzicht te krijgen in hoeverre sprake is van doorlenen, wordt de netto schuldquote ook exclusief doorgeleende gelden weergegeven. Verbeteren van de schuldquote kan door de schulden te verlagen, de bezittingen te vergroten en/of de inkomsten te verhogen.
Solvabiliteitsrisico	Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is om aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger het getal, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente. De uitkomst is afhankelijk van de wijze waarop bezittingen in de gemeente worden gewaardeerd. Dat verschilt nogal per gemeente. Verbeteren van de solvabiliteit kan door het eigen vermogen te vergroten (bijvoorbeeld door het verkopen van de aandelen) en door het vreemd vermogen te verkleinen (bijvoorbeeld door minder te lenen).
Structurele exploitatieruimte	Dit kengetal kijkt naar de structurele baten en de structurele lasten ten opzichte van de totale baten. Een positief getal geeft aan dat de structurele baten voldoende zijn om de structurele lasten te dekken. Dit cijfer kan verbeteren door meer structurele baten of minder structurele lasten op te voeren.

C - Onderhoud kapitaalgoederen

Tytsjerksteradiel heeft een flink aantal vierkante kilometers aan openbare ruimte in beheer. Er wordt gewoond, gewerkt en gerecreëerd. Daarvoor zijn goederen in de vorm van wegen, riolering, water, groen, verlichting, gebouwen enz. nodig. We noemen dat kapitaalgoederen. De kwaliteit van de kapitaalgoederen en het onderhoud ervan is bepalend voor het voorzieningenniveau en daarmee ook voor de (jaarlijkse) lasten. In deze paragraaf gaan wij hier verder op in.

Voor kapitaalgoederen zijn goederen waarvoor investeringen nodig zijn. En die daarna regelmatig onderhoud vergen. Vaak is de blik gericht nieuwe investeringen. Maar onderhoud van de bestaande kapitaalgoederen is minsten zo belangrijk. Belangrijk voor de huidige gebruikers maar ook om deze in stand te houden voor toekomstige generaties. Het onderhoud is beslaat vaak vijftien procent van de begroting.

D - Financiering

Financiering, ook wel treasury genoemd, betekent het beheren van het geld binnen de gemeente. Zo moeten er steeds tijdig financiële middelen aanwezig zijn om de rekeningen te kunnen betalen. Bij tekorten moet de gemeente bijlenen, overschotten moeten we tijdelijk bij de staat beleggen.

Het Rijk heeft regels opgesteld over hoe gemeenten hun geld moeten beheren. Deze regels staan in de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido). Deze wet bepaalt ook, dat gemeenten een treasurystatuut moeten hebben. Daarin staat hoe wij geld mogen lenen of uitlenen.

Treasurybeleid

De wet stelt verplichtingen op het gebied van treasury. We hebben daarnaast ook zelf verplichtingen vastgelegd in het Treasurystatuut. De wet Fido stelt dit verplicht. Er staat in waarvoor we verantwoordelijk zijn:

- de treasuryfunctie
- de uitvoering van de treasury
- het risicobeheer

Het statuut is in 2019 niet gewijzigd en de treasuryfunctie is binnen de regels van het statuut uitgevoerd.

Schatkistbankieren

Vanaf december 2013 zijn gemeenten verplicht hun eventuele overtollige tegoeden aan te houden in de Nederlandse schatkist. Dit zogenaamde “schatkistbankieren” zorgt voor verlaging van de Nederlandse EMU-schuld. Om efficiencyredenen mogen we een relatief gering bedrag aan overtollige middelen buiten de schatkist te houden. Dit bedrag, het drempelbedrag, is voor onze gemeente in 2019 € 583.000. Het gemiddelde tegoed van de gemeente over een kwartaal mag niet hoger zijn dan deze drempel.

Onderstaande tabel toont het gemiddelde tegoed over de vier kwartalen:

Schatkistbankieren *(x € 1.000)*	**Stand per 31-12-2019**
• Kwartaal 1	302
• Kwartaal 2	345
• Kwartaal 3	327
• Kwartaal 4	291
Gemiddeld	**316**

Renterisico

Grote schommelingen in de stand van de rente voor financieringen kunnen er voor zorgen dat de rente die de gemeente aan de bank betaalt ook sterk schommelt. Daarom bepaalt de wet Fido (financiering decentrale overheden) dat gemeenten aan de kasgeldlimiet en de renterisiconorm moeten voldoen.

Kasgeldlimiet

Om tijdelijke tekorten op de lopende rekening aan te vullen trekt de gemeente kortlopende geldleningen aan. Het voordeel van dit type leningen is dat het rentepercentage zeer laag is. Dit mag tot aan een bepaald maximum, de kasgeldlimiet.
Deze limiet beperkt dus het renterisico op financieringen voor de korte termijn.

Kasgeldlimiet *(x € 1.000)*	**2019**
• begrotingstotaal per 1 januari	77.695
• het door de minister vastgestelde percentage	8,5%
Kasgeldlimiet	**6.604**

Uit de tabel blijkt dat de gemeente in 2019 maximaal € 6,6 miljoen aan kortlopende geldleningen mocht aantrekken. Dat doen we in de vorm van kasgeldleningen bij de Bank Nederlandse Gemeenten. In alle vier kwartalen van 2019 heeft de gemeente de kasgeldlimiet niet overschreden.

Renterisiconorm

De renterisiconorm beperkt het renterisico op financieringen voor de lange termijn. Het totaal van de aflossingen en het bedrag waarop een renteherziening van toepassing mag in elk jaar niet meer dan 20% van het begrotingstotaal. Hieronder staat de norm voor 2019.

Renterisiconorm *(x € 1.000)*	**Begroting 2019**
• begrotingstotaal per 1 januari	77.695
• vastgesteld percentage (wet FIDO)	20,0%
• renterisiconorm (1 / 2 x 100)	15.539
• aflossingen	1.674
• **ruimte onder renterisiconorm**	**13.865**

Uit de tabel hierboven blijkt dat we in 2019 de renterisiconorm niet hebben overschreden.

Leningen

Voor de volledigheid is hieronder relevant cijfermateriaal opgenomen met betrekking tot uitgezette en opgenomen langlopende leningen.

Opgenomen langlopende leningen

Tabel 2 : Overzicht opgenomen langlopende leningen (excl. woningbouw)

Schuld per 1-1-2019	Schuld per 31-12-2019	Rentepercentage
113.445	113.445	0,00
1.560.000	1.440.000	3,86
2.240.000	2.080.000	4,46
1.800.000	1.680.000	4,85
7.200.000	6.720.000	4,95
2.400.000	2.240.000	5,00
2.560.000	2.400.000	4,77
2.160.000	2.040.000	4,70
2.280.000	2.160.000	3,20
2.000.000	1.900.000	3,02
2.100.000	2.000.000	2,73
26.413.445	**24.773.445**	

Uitgezette leningen gemeenteambtenaren

Het saldo aan uitgezette hypotheken bedraagt op:

- 31-12-2018 : € 2.994.822
- 31-12-2019 : € 2.602.299

Renteschema

We zijn verplicht om een renteschema op te nemen. Dit schema biedt een cijfermatig inzicht in de rentelasten en hoe we dat toerekenen. Voor 2019 ziet het er als volgt uit.

Renteschema rekeningjaar 2019 (bedragen x € 1.000)		
Externe rentelasten lange financiering	1.141	
Externe rentelasten korte financiering	11-	
Externe rentebaten (WoonFriesland)	2-	
Externe rentebaten hypotheken	45-	
Externe rentebaten korte financiering	-	
Saldo externe rentelasten		**1.083**
	-	
Rente toe te rekenen aan de bouwgrondexploitatie	94-	
Rente toe te rekenen wegens projectfinanciering	2-	
Rentebaten van doorverstrekte leningen projectfinanciering	2	
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		**94-**
TOTAAL aan taakvelden toe te rekenen externe rente		**989**
	-	
Rente eigen vermogen	-	
Rente over voorzieningen (gewaardeerd tegen contante waarde)	-	
Aan taakvelden (incl. taakveld overhead) toe te rekenen rente		**-**
Boekwaarde vaste activa per 01-01-2019 (excl. bouwgrond)	55.194	
Boekwaarde leningen woningbouw per 01-01-2019	69	
Boekwaarde voor berekening omslagpercentage per 01-01-2019	**55.125**	
	-	
Omslagpercentage	1,792%	
Omslagpercentage afgerond	1.750%	
	-	
WERKELIJK aan taakvelden toegerekende rente		**965**
	-	
Renteresultaat op taakveld treasury		**24**

Het renteresultaat is een administratief resultaat. het gaat om het verschil tussen het *saldo van de externe rentelasten* en de *aan de programma's toegerekende rentelasten*. Dit renteresultaat heeft géén invloed op het begrotings- en/of rekeningsaldo.

E - Bedrijfsvoering

Onze bedrijfsvoering is gericht op de interne dienstverlening, die nodig is voor de uitvoering van de programma's. In deze paragraaf informeren wij u over de onderwerpen, die in 2019 hebben bijgedragen aan de kwaliteit van de bedrijfsvoering of die speciale aandacht hebben gekregen.

F - Verbonden partijen

Bij de realisatie van beleidsvoornemens moeten we vaak bepaalde relaties met derden aangaan. Soms groeien dergelijke relaties uit tot een zodanige vorm dat de gemeente zeggenschap en financiële belangen in die derde partij heeft gekregen. In dat geval is er sprake van een Verbonden Partij.
Verbindingen met derde partijen zijn een manier om een bepaalde publieke taak uit te voeren. In dit hoofdstuk geven we inzicht in de beleidsmatige en financiële betrokkenheid van de onze gemeente bij verbonden partijen.

Algemene uitgangspunten

Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk- en financieel belang heeft. Van een *bestuurlijk belang* is sprake als de gemeente zeggenschap heeft door deel uit te maken van het bestuur of via stemrecht. We spreken van een *financieel belang* als aan de verbonden partij een bedrag ter beschikking is gesteld, dat we niet terugkrijgen op het moment dat de verbonden partij failliet gaat. Ook is er sprake van een financieel belang als een onderpand is gegeven, waarvoor aansprakelijkheid bestaat als de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

Hieronder wordt opgesomd waarin wij een financieel en bestuurlijk belang hebben.

Gemeenschappelijke regeling

Naam	Sociale Werkvoorziening Fryslân
alle bedragen x € 1.000	*(zie ook programma 6. Sociaal domein)*
vestigingsplaats	Drachten
openbaar belang	De wettelijke taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden met betrekking tot de Wet Sociale Werkvoorziening zijn door de deelnemende gemeenten ondergebracht in een gemeenschappelijke regeling (SW Fryslân). Deze gemeenschappelijke regeling heeft geen eigen uitvoeringsorganisatie, maar heeft de taken uitbesteed aan de NV Caparis. De deelnemende gemeenten zijn rechtstreeks aandeelhouder van de NV. Onze gemeente heeft hierin een belang van 7,08%. Per 1 januari 2015 treedt de Participatiewet in werking. Met de inwerkingtreding van deze wet, komt de Wet sociale werkvoorziening te vervallen. De ambtelijke begeleidingscommissie is bezig met de voorbereidingen ten aanzien van de afbouw SW. Gemeenten zijn verplicht om beleid te maken voor het realiseren van beschut werk en deze lokale invulling in een verordening vast te leggen. Het Rijk gaat de inzet van de voorziening beschut werk ook monitoren. Er zal daarom concrete besluitvorming door de GR SW Fryslân moeten plaatsvinden over de afbouw van de bestaande SW en de invulling van de Participatiewet.

visie op de verbonden partij	Uitvoering van de wettelijke taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden die voortvloeien uit de Wet Sociale Werkvoorziening.
beleidsvoornemens	Afspraken maken omtrent herstructurering.

Cijfers opgenomen in onze	jaarrekening 2018	begroting 2020	rekening 2019
financieel belang gemeente €	€ 0	onbekend	€ 0
financieel belang gemeente %	0,0	onbekend	0,0
toelichting	Cijfers uit conceptjaarrekening 2019, versie 13 februari 2020.		
bestuurlijk belang	3 leden in Algemeen Bestuur en 1 lid in het Dagelijks Bestuur.		
risicoprofiel	[Middel]		

Kerncijfers verbonden partij

Eigen vermogen			
begin	€ 625	€ 585	€ 600
einde	€ 600	€ 545	€ 458
Vreemd vermogen			
begin	€ 6.394	€ 5.196	€ 5.661
einde	€ 5.661	€ 4.369	€ 5.161
Verwacht financieel resultaat			
begroot	onbekend	€ 0	€ -85
werkelijk	€ -25	onbekend	€ -142

Bron *Definitieve jaarrekening 2017*

Toelichting In de loop van 2019 is de herstructurering afgerond en per 1 januari 2020 is de gemeente geen aandeelhouder (mede-eigenaar) meer van het bedrijf N.v. Caparis.

Naam	Veiligheidsregio Fryslân
alle bedragen x € 1.000	*(zie ook programma 1. Veiligheid)*
vestigingsplaats	Leeuwarden
openbaar belang	.Behartigen preventieve taken op het gebied van de volksgezondheid en infectieziektenbestrijding; ·Zo doelmatig mogelijk georganiseerde en gecoördineerde brandbestrijding, alsmede hulpverlening bij ongevallen en rampen bewerkstelligen.
visie op de verbonden partij	Met ingang van 1 januari 2007 zijn de gemeenschappelijke regelingen GGD Fryslân en Brandweer Fryslân opgeheven en zijn beide organisaties ondergebracht in de nieuwe gemeenschappelijke regeling Hulpverleningsdienst Fryslân. Het betreft de wettelijke taken op gebied van gezondheid en brandweer die zijn ondergebracht in een gemeenschappelijke regeling De Veiligheidsregio Fryslân.

beleidsvoornemens	De GGD Fryslân heeft de volgende beleidsvoornemens: - Uitvoerende taken gezondheidsbescherming en infectieziektebestrijding; - Bewaken van de publieke gezondheid bij rampen en crises; - Toezicht houden op kinderopvang, WMO en technische hygiënezorg; - Monitoring, signalering en advies. Beleidsvoornemens brandweer en crisisbeheersing - Vergroten veiligheidsbewustzijn van burgers; - Samen aantoonbaar paraat; - Samen aantoonbaar vakbekwaam De bedrijfsvoering was de laatste jaren niet meer op orde om alle taken zonder risico's te kunnen uitvoeren. Er wordt de komende jaren een inhaalslag gemaakt om de organisatie weer optimaal te laten functioneren.

Cijfers opgenomen in onze	jaarrekening 2018	begroting 2020	rekening 2019
financieel belang gemeente €	€ 0	€ 0	€ 0
financieel belang gemeente %	0,0	0,0	0,0
toelichting			
bestuurlijk belang	1 lid in het Algemeen Bestuur; 1 lid Dagelijks Betuur		
risicoprofiel	[Hoog]		

Kerncijfers verbonden partij

Eigen vermogen			
begin	€ 3.042	€ 5.266	€ 5.266
einde	€ 5.266	€ 5.266	€ 3.615
Vreemd vermogen			
begin	€ 55.525	€ 58.560	€ 58.560
einde	€ 58.560	€ 58.560	€ 69.718
Verwacht financieel resultaat			
begroot	€ 0	€ 0	onbekend
werkelijk	€ 1.873	onbekend	€ -524

Bron *Jaarrekening 2019 Veiligheidsregio*

Toelichting -

Naam	FUMO (Fryske Utfieringsorganisaasje Miljeu en Omjouwing)
alle bedragen x € 1.000	*(zie ook programma 7. Volksgezondheid en milieu)*
vestigingsplaats	Grou
openbaar belang	Toezicht houden en vergunning verlening.

visie op de verbonden partij	De Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO) is een gemeenschappelijke regeling van provincie, gemeenten en waterschap in Friesland. De gemeente heeft een deel van haar milieutaken op het gebied van vergunning verlening en toezicht houden verplicht aan deze organisatie uitbesteed. Het betreft de uitvoering van wettelijke taken.
beleidsvoornemens	De FUMO is gestart in 2014. In 2017 is er met alle deelnemers een ontwikkelprogramma gestart onder de naam FUMO 2.0 met als doel om de organisatie te verbeteren zodanig dat zij haar volledige taak binnen het toegekende budget gaat uitvoeren. In 2019 zijn goede ontwikkelingen gemaakt tav productiviteit, verbetering informatievoorziening en herstel van eigen vermogen. Het implementatie besluit VTH is in 2019 afgerond waarmee vanaf 2020 gemeenten alle wettelijke taken hebben overgebracht naar FUMO. Dit zorgt voor uitbreiding van taken, mensen en middelen naar FUMO vanaf 2020.

Cijfers opgenomen in onze	jaarrekening 2018	begroting 2020	rekening 2019
financieel belang gemeente €	€ 0	€ 0	€ 0
financieel belang gemeente %	0,0	0,0	0,0
toelichting			
bestuurlijk belang	1 lid in Algemeen Bestuur		
risicoprofiel	[Middel]		

Kerncijfers verbonden partij

Eigen vermogen			
begin	€ 6	€ 647	€ 647
einde	€ 647	€ 647	€ 1.467
Vreemd vermogen			
begin	€ 3.883	€ 4.245	€ 4.245
einde	€ 4.245	€ 4.245	€ 4.792
Verwacht financieel resultaat			
begroot	€ 0	€ 0	€ 0
werkelijk	€ 448	onbekend	€ 493

Bron *concept jaarrekening 2019*

Toelichting -

Naam	Recreatieschap Marrekrite
alle bedragen x € 1.000	*(zie ook programma 5. Sport, cultuur en recreatie)*
vestigingsplaats	Grou

openbaar belang	Beheer van de toeristische voorzieningen op water en land in de provincie.
visie op de verbonden partij	Recreatieschap Marrekrite is er om de toeristische basisinfrastructuur op water en land in Fryslân in stand te houden en verder te ontwikkelen. De ontsluiting van toeristische routes is van cruciaal belang voor het faciliteren van recreanten en gasten.
beleidsvoornemens	Marrekrite is bezig met een grote vervangingsopgave. Een flink deel van de voorzieningen wordt de komende jaren duurzaam vervangen middels steigers van gerecycled kunststof en damwanden in beton. Daarmee blijft Marrekrite duurzaam investeren in haar recreatieve voorzieningen.

Cijfers opgenomen in onze	jaarrekening 2018	begroting 2020	rekening 2019
financieel belang gemeente €	onbekend	onbekend	onbekend
financieel belang gemeente %	onbekend	0,0	onbekend
toelichting			
bestuurlijk belang	1 lid in het algemeen bestuur		
risicoprofiel	[Middel]		

Kerncijfers verbonden partij

Eigen vermogen			
begin	€ 4.012	€ 4.137	€ 4.137
einde	€ 4.137	€ 4.137	€ 4.750
Vreemd vermogen			
begin	€ 1.521	€ 1.380	€ 1.380
einde	€ 1.380	€ 1.380	€ 480
Verwacht financieel resultaat			
begroot	€ 0	€ 0	€ 0
werkelijk	€ 341	onbekend	onbekend

Bron *Jaarrekening 2019*

Toelichting -

Naam	Werkmaatschappij Achtkarspelen-Tytsjerksteradiel
alle bedragen x € 1.000	*(zie ook programma 0. Bestuur en ondersteuning)*
vestigingsplaats	Buitenpost / Burgum
openbaar belang	De Werkmaatschappij 8KTD is een samenwerkingsverband op basis van een gemeenschappelijke regeling tussen de gemeenten Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel, waarbij gezamenlijk taken op het terrein van dienstverlening en bedrijfsvoering worden uitgevoerd, die leiden tot een behoud van de kwaliteit van de dienstverlening aan onze inwoners.
visie op de verbonden partij	-

beleidsvoornemens	Hiervoor wordt verwezen naar het jaarverslag 2019 van Werkmaatschappij 8KTD.

Cijfers opgenomen in onze	jaarrekening 2018	begroting 2020	rekening 2019
financieel belang gemeente €	€ 13.047	€ 14.364	€ 15.750
financieel belang gemeente %	48,0	48,0	50,0

toelichting

De jaarrekening over 2019 sluit uiteindelijk met een saldo van € 0, doordat de gemeente Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel volledig bijdragen in de gemaakte kosten in de WM8KTD.

Het gerealiseerd totaal van bijdragen van beide gemeenten bedroeg 31.600. De verdeling in bijdrage voor beide gemeenten is als volgt:

- Achtkarspelen € 15.849
- Tytsjerksteradiel € 15.750

bestuurlijk belang	Het Dagelijks Bestuur bestaat uit de voorzitters van beide colleges en één wethouder per gemeente. Het Algemeen Bestuur bestaat uit de leden van de twee colleges van burgemeester en wethouders van beide gemeenten.
risicoprofiel	[Laag]

Kerncijfers verbonden partij

Eigen vermogen			
begin	€ 0	€ 0	€ 0
einde	€ 0	€ 0	€ 0
Vreemd vermogen			
begin	€ 10.340	€ 7.812	€ 7.812
einde	€ 7.812	€ 7.812	€ 4.340
Verwacht financieel resultaat			
begroot	€ 0	€ 0	€ 0
werkelijk	€ 0	€ 0	€ 0

Bron *jaarrekening 2019 Werkmaatschappij 8KTD*

Toelichting -

Gemeenschappelijke regeling (licht)

Naam	Mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân		
alle bedragen x € 1.000	*(zie ook programma 6. Sociaal domein)*		
vestigingsplaats	Dokkum		
openbaar belang	De gemeente heeft als belang dat er voor haar inwoners een dusdanig stelsel van vervoer is, dat het burgers mogelijk wordt gemaakt om deel te nemen aan alle mogelijk vormen van het maatschappelijk leven.		
visie op de verbonden partij	Op 19 april 2016 is gekozen voor een nieuwe werkwijze rond het vervoer in Noordoost Friesland. Gemeenten en provincie willen meer regie op het vervoer. Leefbaarheid door bereikbaarheid.		
beleidsvoornemens	De nieuwe manier van vervoer wordt georganiseerd via het regiemodel. Het voornemen is om dit regiemodel te blijven doorontwikkelen om de grootst mogelijke efficiëncy en effectiviteit te bereiken tegen aanvaardbare kosten. Hiertoe zijn inmiddels een set kengetallen ontwikkeld die inzicht geven in hoeverre de organisatei slaagt in de door haar zelf gestelde doelen.		
Cijfers opgenomen in onze	**jaarrekening 2018**	**begroting 2020**	**rekening 2019**
financieel belang gemeente €	€ 979	onbekend	€ 1.193
financieel belang gemeente %	22,0	onbekend	21,0
toelichting	De afspraak is gemaakt, dat de deelnemers staan voor de tekorten en overschotten. De GR hoeft daardoor niet een vermogenspositie op te bouwen De cijfers zijn gebaseerd op de conceptjaarrekening 2019, versie maart 2020.		
bestuurlijk belang	Het bestuur van de GR wordt gevormd door een vertegenwoordiger uit de deelnemende partijen.		
risicoprofiel	[Middel]		
Kerncijfers verbonden partij			
Eigen vermogen			
begin	€ 0	onbekend	€ 0
einde	€ 0	onbekend	€ 0
Vreemd vermogen			
begin	€ 0	onbekend	€ 0
einde	€ 0	onbekend	€ 0
Verwacht financieel resultaat			
begroot	€ 0	onbekend	€ 0
werkelijk	€ 0	onbekend	€ 0
Bron	*onbekend*		

Toelichting	Voor de gemeente Tytsjerksteradiel wordt ook het leerlingenvervoer verzorgd voor het bewegingsonderwijs.

Vennootschap / Coöperatie

Naam	OMRIN NV (N.V. Afvalsturing Friesland)
alle bedragen x € 1.000	*(zie ook programma 7. Volksgezondheid en milieu)*
vestigingsplaats	Leeuwarden
openbaar belang	Verwerking van afval.
visie op de verbonden partij	OMRIN is een toonaangevende publieke partij actief in de gehele afvalketen van inzameling tot en met verwerking, inclusief advisering en afzet van deelstromen en het beheer van de openbare ruimte. Hierbij zijn duurzaamheid en zo laag mogelijke maatschappelijke kosten leidende principes. OMRIN is van en voor de overheid; commerciële activiteiten dienen ter ondersteuning van publieke taken".
beleidsvoornemens	?

Cijfers opgenomen in onze	jaarrekening 2018	begroting 2020	rekening 2019
financieel belang gemeente €	€ 54.000	onbekend	€ 54.000
financieel belang gemeente %	3,1	3,1	3,1
toelichting			
bestuurlijk belang			
risicoprofiel	[Laag]		
Kerncijfers verbonden partij			
Eigen vermogen			
begin	€ 48.680	onbekend	€ 50.585
einde	€ 50.585	onbekend	€ 57.000
Vreemd vermogen			
begin	€ 160.130	onbekend	€ 102.203
einde	€ 102.203	onbekend	€ 88.817
Verwacht financieel resultaat			
begroot	€ 2.537	€ 3.344	€ 2.749
werkelijk	€ 2.026	onbekend	€ 6.536

Bron	*Jaarverslagen cq begrotingen van Afvalsturing Friesland NV van de betreffende jaren*

Toelichting	Na het opmaken van de jaarrekening werd ook OMRIN in maart 2020 geconfronteerd met de gevolgen van de coronacrisis. Dit heeft ertoe geleid dat OMRIN het vaststellen van de jaarrekening heeft uitgesteld, omdat er eerst een statutenwijziging door de AVA moest worden vastgesteld, waarbij de winstuitkering niet meer automatisch gaat (als uitvloeisel van de solvabiliteit), maar een apart besluit in de AVA wordt.

Naam	Vitens
alle bedragen x € 1.000	*(zie ook programma 0. Bestuur en ondersteuning)*
vestigingsplaats	Zwolle
openbaar belang	Zakelijke en particuliere klanten voorzien van schoon en veilig drinkwater.
visie op de verbonden partij	Gezien de bijzondere positie van drinkwater via een beperkt aantal aandelen toegang tot de algemene veragerdering van aandeelhouders te verwerven (Raadsbesluit 22-2-2007).
beleidsvoornemens	Continueren aandeelhouderschap.

Cijfers opgenomen in onze	jaarrekening 2018	begroting 2020	rekening 2019
financieel belang gemeente €	€ 11	€ 11	€ 11
financieel belang gemeente %	0,0	0,0	0,0
toelichting	Jaarrekening 2019 is nog niet beschikbaar. Daarom kunnen bepaalde financiële gegevens nog niet worden ingevuld. Percentage deelneming van onze gemeente in gewode aandelen is 0,003%. Te gering om in standaardformat van twee decimalen bij deelneming te vermelden.		
bestuurlijk belang	De gemeente is aandeelhouder.		
risicoprofiel	[Laag]		

Kerncijfers verbonden partij

Eigen vermogen			
begin	€ 533.700	€ 534	€ 537.100
einde	€ 537.100	€ 533	onbekend
Vreemd vermogen			
begin	€ 1.194.400	€ 1.193	€ 1.240.000
einde	€ 1.240.000	€ 1.234	onbekend
Verwacht financieel resultaat			
begroot	€ 20.500	€ 21	onbekend
werkelijk	onbekend	€ 0	onbekend

Bron	*onbekend*
Toelichting	-

Naam	BNG Bank NV		
alle bedragen x € 1.000	*(zie ook programma 0. Bestuur en ondersteuning)*		
vestigingsplaats	Den Haag		
openbaar belang	De BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.		
visie op de verbonden partij	Zakenpartner voor bancaire dienstverlening.		
beleidsvoornemens	Continueren aandeelhouderschap en gebruik maken van de bancaire dienstverlening.		
Cijfers opgenomen in onze	**jaarrekening 2018**	**begroting 2020**	**rekening 2019**
financieel belang gemeente €	€ 122.000	€ 122	€ 122.000
financieel belang gemeente %	0,1	0,1	0,1
toelichting			
bestuurlijk belang	De gemeente is aandeelhouder.		
risicoprofiel	[Laag]		
Kerncijfers verbonden partij			
Eigen vermogen			
begin	€ 4.687.000	€ 4.991	€ 4.991.000
einde	€ 4.991.000	€ 4.843	€ 4.887.000
Vreemd vermogen			
begin	€ 135.041.000	€ 132.518	€ 132.518.000
einde	€ 132.518.000	€ 153.728	€ 144.802.000
Verwacht financieel resultaat			
begroot	onbekend	€ 337.000	€ 0
werkelijk	€ 337.000	onbekend	€ 163.000
Bron	*onbekend*		
Toelichting	-		

Overige samenwerkingsvormen

Daarnaast kennen we nog overige samenwerkingsvormen, zoals de centrumregeling. Deze vorm kent geen eigen rechtspersoonlijkheid en is formeel gezien geen gemeenschappelijke regeling. En dus geen verbonden partij. Maar gelet op het belang van samenwerkings-verbanden kiezen we ervoor om deze, voor zover van toepassing, wel te presenteren.

Centrumregeling

Naam	Sociaal Domein Fryslân		
alle bedragen x € 1.000	*(zie ook programma 6. Sociaal domein)*		
vestigingsplaats	Leeuwarden		
openbaar belang	In het samenwerkingsverband gaat het om de uitvoering van de wettelijke taken op het gebied van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning, Jeugdwet en Participatiewet. Door voor samenwerking te kiezen wordt getracht om de (zorgvragende) inwoners van de provincie op de meest klantvriendelijke en efficiënte wijze te helpen.		
visie op de verbonden partij	Friese gemeenten werken binnen het platform dat SDF biedt, samen aan provinciaal beleid voor een krachtig sociaal domein Fryslân. Door de samenwerking is het mogelijk om één uniforme beleidslijn, werkwijze en centrale inkoop te organiseren in het sociaal domein.		
beleidsvoornemens	Verder doorontwikkeling transformatie op de drie samenwerkingsonderdelen Wmo, jeugd en participatie. Doorontwikkeling multidisciplinaire aanpak van onderdelen binnen de beleidsvelden en doorontwikkeling fries zorglandschap		
Cijfers opgenomen in onze	**jaarrekening 2018**	**begroting 2020**	**rekening 2019**
financieel belang gemeente €	€ 114	onbekend	€ 117
financieel belang gemeente %	5,0	onbekend	5,0
toelichting	In de regeling is opgenomen dat voor- of nadelige resultaten worden verrekend met de deelnemers.		
bestuurlijk belang			
risicoprofiel	[Hoog]		
Kerncijfers verbonden partij			
Eigen vermogen			
begin	onbekend	onbekend	€ 0
einde	onbekend	onbekend	€ 0
Vreemd vermogen			
begin	onbekend	onbekend	€ 0
einde	onbekend	onbekend	€ 0
Verwacht financieel resultaat			
begroot	onbekend	onbekend	€ 0
werkelijk	onbekend	onbekend	€ 0
Bron	*onbekend*		
Toelichting	-		

G - Grondbeleid

Inleiding

In het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) staat waaraan de inrichting en verantwoording van onder meer begroting en rekening moet voldoen.

Er staan ook regels in over het grondbeleid. Het grondbeleid moeten we inzichtelijk maken vanwege

- het grote financiële belang en de risico's daarvan
- de relatie met de verschillende programma's omdat het grondbeleid tot extra baten of lasten kan leiden

Het grondbeleid moet het uitvoeren van programma's ondersteunen. Het is de taak van de raad om dit te controleren.

Visie op grondbeleid

Grond is schaars en dus is de ruimte beperkt. Het gebruiken van ruimte door de één heeft direct consequenties voor het ruimtegebrek van de ander. Daarom heeft de overheid een taak met betrekking tot het gebruik van de ruimte. Ook de gemeente komt hier in beeld, via het grondbeleid. Dit is vastgelegd in de notitie Grondbeleid (mei 2015). Via het grondbeleid houden we ons bijvoorbeeld bezig met

- Volkshuisvesting (betaalbare woningen en woningen voor ouderen/senioren)
- Economische zaken (behoud van werkgelegenheid)
- Milieu (zorg voor de bodemkwaliteit en waterkwaliteit)
- Financiën (winsten in bepaalde grondexploitaties gebruiken voor ontwikkelingen, die weliswaar verlies opleveren maar wel wenselijk of noodzakelijk zijn)

Ons grondbeleid zal steeds meer faciliterend zijn. Er zullen in principe geen nieuwe (planmatige) dorpsuitbreidingen meer volgen. Dit staat allemaal in de nieuwe Woonvisie 2019-2024.

Wat is een bouwgrondexploitatie?

Een bouwgrondexploitatie is een berekening die inzicht geeft in de geldstroom van het verwerven, ontwikkelen en het uitgeven van bouwrijpe grond voor ontwikkeling van de beschikbare ruimte.
De *kosten* in de exploitatie zijn alle kosten die te maken hebben met de omzetting van ruwe grond naar bouwrijpe grond. De *opbrengsten* bestaan uit de verkoop van bouwrijpe grond, subsidies en andere bijdragen. In de berekening houden we rekening met toekomstige kosten- en opbrengstenstijgingen en wat dit betekent voor de rentekosten en -baten.

Resultaat bouwgrondexploitatie

In de begroting is geen resultaat van de bouwgrondexploitatie opgenomen. Het werkelijk gerealiseerde resultaat bedraagt € 1.299.000, waarvan € 885.000 betrekking heeft op de woningbouwlocaties en € 414.000 betrekking heeft op de bedrijventereinen.

Lopende complexen

In het onderstaande overzicht is het verloop van de in exploitatie zijnde complexen opgenomen. Met de betrekking tot de woningbouwcomplexen is een winst genomen ten bedrage van €711.000 en een verlies van €57.000. Met betrekking tot de bedrijventerreinen is een winst genomen van €198.000 en een verlies van € 13.000.

Afgewikkelde complexen

Voor wat betreft de afgewikkelde complexen voor de woningbouw zijn er in Sumar en Oentsjerk een tweetal kavels verkocht. Dit levert een incidentele bate op voor de jaarrekening van € 113.000.

Voor wat betreft de afgewikkelde complexen voor de bedrijventerreinen is er in Sumar een kavel verkocht. Dit levert een incidentele bate op voor de jaarrekening van € 78.000.

Overige incidentele baten of lasten

In 2019 heeft de verkoop en overdracht van gronden voor het nieuwe AZC aan het COA plaatsgevonden. Na aftrek van boekwaarden en gemaakte kosten is er sprake van een boekwinst van € 150.000. Voor de jaarrekening een incidentele bate.

Binnen de voorziening afgewikkelde complexen kon een bedrag van € 125.000 met betrekking tot Burgum-West vrijvallen, omdat de meeste werkzaamheden voor dit complex zijn afgerond. Voor de jaarrekening een incidentele bate.

Financieel overzicht van de diverse complexen

Hieronder schetsen we het financiële verloop in 2019 voor de diverse complexen.

Bouwgronden in exploitatie	Boekwaarden 1 januari 2019	Vermeerderingen	Verminderingen	Winst Verlies	Boekwaarden 31 december 2019	Voorziening verlieslatend complex	Balanswaarde 31 december 2019
nr.: Woningbouw							
22 Garyp Sanhichte	103.141,30	3.430,04	210.898,34	12.000,00	(92.327,00)	-	(92.327,00)
32 Hurdegaryp It Súd II (fase 1&2)	(214.079,61)	324.309,74	960.844,07	376.000,00	(474.613,94)	-	(474.613,94)
33 Ryptsjerk De Opslach-noord	91.166,93	4.193,92	314.613,70	42.000,00	(177.252,85)	-	(177.252,85)
40 Suwâld (3e fase)	208.634,05	6.832,98	269.920,00	12.000,00	(42.452,97)	-	(42.452,97)
43 Munein 3e fase	360.340,28	10.721,22	308,48	19.000,00	389.753,02	-	389.753,02
44 Oentsjerk Kaetsjemuoiwei	308.930,75	21.163,99	462.313,14	100.000,00	(32.218,40)	-	(32.218,40)
48 Tytsjerk	83.987,88	3.538,59	198.503,36	150.000,00	39.023,11	-	39.023,11
50 Sumar 2e fase	157.939,07	4.627,61	-	-	162.566,68	-	162.566,68
51 Hurdegaryp Locatie Wynia	334.972,42	175.740,04	-	-	510.712,46	(57.355,00)	453.357,46
	1.435.033,07	**554.558,14**	**2.417.401,09**	**711.000,00**	**283.190,12**	**(57.355,00)**	**225.835,12**
nr.: Bedrijventerreinen							
63 Oentsjerk Sanjesfjild	703.107,72	22.079,55	-	-	725.187,27	-	725.187,27
75 Burgum West bedrijventerrein	476.781,49	18.976,31	345.207,06	-	150.550,74	(84.000,00)	66.550,74
79 Garyp Noord bedrijventerrein	760.939,99	22.295,54	-	-	783.235,53	(173.765,00)	609.470,53
80 Centrumplan Gytsjerk	(143.517,90)	(3.736,83)	963,64	198.000,00	49.781,63	-	49.781,63
	1.797.311,30	**59.614,56**	**346.170,70**	**198.000,00**	**1.708.755,16**	**(257.765,00)**	**1.450.990,16**
	3.232.344,37	**614.172,70**	**2.763.571,79**	**909.000,00**	**1.991.945,28**	**(315.120,00)**	**1.676.825,28**

Wat verwachten we?

De bouwgrondexploitatie en het grondbeleid kunnen rekenen op veel aandacht. Dat is logisch vanwege de maatschappelijke en financiële risico's en de invloed hiervan op de beleids(on)mogelijkheden van de gemeente. Het is daarom erg belangrijk om de risico's duidelijk te hebben.

De raad moet kunnen controleren. Daarom is een tabel opgenomen waarin niet alleen de stand van zaken van de bouwgrondexploitatie voor dit moment is opgenomen maar waarin ook de prognose staat.

Bouwgronden in exploitatie	Boekwaarden 31 december 2019	Nog te maken kosten	Verwachte opbrengst	Indicatie winst in €		Nog te verkopen in m2		kavels	Looptijd t/m jaar	Prognose uitgifte t/m 2023	2024 e.v.	Verwachting sc 1	sc 2	sc 3
nr.: Woningbouw														
22 Garyp Sanhichte	€ (92.327)	€ 192.853	€ (164.700)	€ (64.174)	winst	1.120	m2	4	2022	4	-	☺	☺	☺
32 Hurdegaryp It Súd II (fase 1&2)	€ (474.614)	€ 688.461	€ (281.700)	€ (67.853)	winst	1.878	m2	4	2021	32	(28)	☺	☺	☺
33 Ryptsjerk De Opslach-noord	€ (177.253)	€ 138.796	€ -	€ (38.457)	winst	997	m2	2	2022	2	-	☺	☺	☺
40 Suwâld (3e fase)	€ (42.453)	€ 118.457	€ (88.160)	€ (12.156)	winst	608	m2	1	2021	1	-	☺	☺	☺
43 Munein 3e fase	€ 389.753	€ 118.326	€ (547.955)	€ (39.876)	winst	3.975	m2	9	2025	8	1	☺	☺	☺
44 Oentsjerk Kaetsjemuoiwei	€ (32.218)	€ 160.263	€ (177.750)	€ (49.705)	winst	1.185	m2	2	2023	2	-	☺	☺	☺
48 Tytsjerk	€ 39.023	€ 152.018	€ (221.760)	€ (30.719)	winst	1.232	m2	2	2023	2	-	☺	☺	☺
50 Sumar 2e fase	€ 162.567	€ 315.711	€ (534.325)	€ (56.047)	winst	3.685	m2	8	2024	8	-	☺	☺	😐
51 Hurdegaryp Locatie Wynia	€ 510.712	€ 143.407	€ (596.765)	€ 57.354	verlies	4.081	m2	14	2023	14	-	😐	☺	☺
	€ 283.190	**€ 2.028.292**	**€ (2.613.115)**	**€ (301.633)**	**winst**	**18.761**	**m2**							
nr.: Bedrijventerreinen														
63 Oentsjerk Sanjesfjild	€ 725.187	€ 1.056.962	€ (1.958.300)	€ (176.151)	winst	28.690	m2	17	2024	17	-	☺	☺	☺
75 Burgum West bedrijventerrein	€ 150.551	€ 214.008	€ (282.915)	€ 81.644	verlies	6.287	m2	3	2023	3	-	☹	☹	☹
79 Garyp Noord bedrijventerrein	€ 783.236	€ 1.469.292	€ (2.079.000)	€ 173.527	verlies	34.650	m2	6	2028	3	3	😐	😐	☹
80 Centrumplan Gytsjerk	€ 49.782	€ 489.387	€ (719.600)	€ (180.431)	winst	3.226	m2	10	2022	10	-	☺	☺	☺
	€ 1.708.755	**€ 3.229.649**	**€ (5.039.815)**	**€ (101.411)**	**winst**	**72.853**	**m2**							
	€ 1.991.945	**€ 5.257.941**	**€ (7.652.930)**	**€ (403.044)**	**winst**	**91.614**	**m2**							
Verliesvoorziening	**€ (315.120)**													
Boekwaarde balans 31-12-2019	**€ 1.676.825**													

Legenda:

☺ = winstprognose

☹ = verliesprognose

😐 = kostendekkend

sc 1 scenario 1; huidige verwachting
sc 2 scenario 2, vertraging verkopen met drie jaar
sc 3 scenario 3; vertraging verkopen met vijf jaar

Wat zijn de risico's?

We willen de risico's inzichtelijk hebben en waar mogelijk kunnen opvangen. Daarvoor hebben we een verliesvoorziening. Daarom hebben wij verschillende scenario's rondom de grondexploitatie beoordeeld. Op basis hiervan is destijds ten laste van de jaarrekening 2014 een verliesvoorziening getroffen. De verliesvoorziening bedraagt op dit moment € 315.000 en is toereikend om eventuele toekomstige verliezen binnen de diverse complexen te kunnen opvangen.

nr:	Verliesvoorziening complexen	Boekjaar 2019 Boekwaarde 1 januari	Vermeerderingen	Verminderingen	Boekwaarde 31 december
51	Hurdegaryp locatie Wynia	-	57.355,00	-	57.355,00
73	Jistrum bedrijventerrein	-	-	-	-
75	Burgum West bedrijventerrein	84.000,00	-	-	84.000,00
79	Garyp Noord bedrijventerrein	160.765,00	13.000,00	-	173.765,00
		244.765,00	**70.355,00**	**-**	**315.120,00**

Soms worden nog kosten gemaakt voor complexen die al afgewikkeld zijn. Het gaat dan bijvoorbeeld om herstraten en herinrichting van het openbaar groen. Daarvoor is een voorziening getroffen. De Voorziening afgewikkelde complexen bedraagt op dit moment € 282.000. Dat is genoeg om de nog te maken kosten te kunnen opvangen.

Nr.	Voorzieningen afgew. complexen	Jaar 2019 Boekwaarde 1 januari	Vermeerderingen	Verminderingen	Boekwaarde 31 december
16	Sumar 1e fase	22.550,00	-	-	22.550,00
62	Sumar bedrijventerrein	22.053,75	-	-	22.053,75
77	Noardburgum bedrijventerrein	11.000,00	-	-	11.000,00
5	Burgum West	240.349,42	-	150.349,42	90.000,00
23	Eastermar	64.229,60	-	8.675,39	55.554,21
28	Hurdegaryp Rietlandsvaart	39.837,29	-	-	39.837,29
81	Hurdegaryp Schalmei	16.050,77	-	-	16.050,77
73	Jistrum bedrijventerrein	25.000,00	-	-	25.000,00
		441.070,83	**-**	**159.024,81**	**282.046,02**

4 JAARREKENING

4.1 Balans

Balans per 31 december 2019 (x € 1.000)

ACTIVA	31-12-2019		31-12-2018	
VASTE ACTIVA				
Immateriële vaste activa		-		-
Materiële vaste activa				
Investeringen met een economisch nut	42.644		40.177	
Investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	10.374		9.307	
Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	5.240		5.350	
Totaal materiële vaste activa		**58.258**		**54.834**
Financiële vaste activa				
Kapitaalverstrekkingen aan:				
- deelnemingen	331		331	
Leningen aan:				
- woningcorporaties	35		69	
Overige langlopende leningen	2.602		2.994	
Totaal financiële vaste activa		**2.968**		**3.394**
TOTAAL VASTE ACTIVA		**61.226**		**58.228**
VLOTTENDE ACTIVA				
Voorraden				
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	1.677		2.988	
Vooruitbetalingen	3		3	
Totaal voorraden		**1.680**		**2.991**
Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar				
Vorderingen op openbare lichamen	6.468		3.472	
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd < 1 jaar	1.215		212	
Overige vorderingen	2.880		2.984	
Totaal uitzettingen rentetypische looptijd >= 1 jaar		**10.563**		**6.668**
Liquide middelen				
Kas-, bank- en girosaldo	882		789	
Totaal liquide middelen		**882**		**789**

Overlopende activa				
Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde	2.558		633	
bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen				
Totaal overlopende activa		**2.558**		**633**
TOTAAL VLOTTENDE ACTIVA		**15.683**		**11.081**
TOTAAL		**76.909**		**69.309**

PASSIVA	31-12-2019		31-12-2018	
VASTE PASSIVA				
Eigen vermogen				
Algemene reserve	12.412		15.450	
Bestemmingsreserve	10.454		6.712	
Resultaat na bestemming	4.522		6.970-	
Totaal eigen vermogen		**27.388**		**15.192**
Voorzieningen				
Voorzieningen	8.144		13.827	
Financiële vaste passiva		**8.144**		**13.827**
Vaste schulden met een rentetypische looptijd				
>= 1 jaar				
Onderhandse leningen van:				
- binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen	35		69	
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	24.660		26.300	
- overige binnenlandse sectoren	113		113	
- waarborgsommen	14		14	
Totaal vaste schulden met een rentetypische looptijd		**24.822**		**26.496**
>= 1 jaar				
TOTAAL VASTE PASSIVA		**60.354**		**55.515**
VLOTTENDE PASSIVA				
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd				
< 1 jaar				
Kasgeldleningen aangegaan bij openbare lichamen	3.000		3.500	
Overige schulden	6.821		6.997	
Totaal netto vlottende schulden met een renteypische		**9.821**		**10.497**
looptijd < 1 jaar				
Overlopende passiva				
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen, m.u.v. jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume arbeidskosten	6.734		3.297	
De van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren				
Totaal overlopende passiva		**6.734**		**3.297**

TOTAAL VLOTTENDE PASSIVA	**16.555**	**13.794**
TOTAAL	**76.909**	**69.309**
Gewaarborgde leningen (specificatie borg- en garantstellingen: zie toelichting op de balans)	93.501	93.580

4.2 Baten en lasten

Programma	*Begroting voor wijziging*			Begroting na wijziging			Rekening		
(x € 1.000)	*lasten*	*baten*	***saldo***	lasten	baten	**saldo**	lasten	baten	**saldo**
0. Bestuur en ondersteuning	*3.485*	*566*	***- 2.919***	3.730	648	**- 3.082**	4.556	673	**- 3.883**
1. Veiligheid	*2.406*	*31*	***- 2.374***	2.167	30	**- 2.137**	2.104	26	**- 2.078**
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	*3.840*	*286*	***- 3.554***	4.326	309	**- 4.018**	4.573	879	**- 3.694**
3. Economie	*639*	*298*	***- 341***	585	448	**- 137**	526	792	**266**
4. Onderwijs	*4.282*	*654*	***- 3.628***	4.682	1.104	**- 3.578**	4.265	763	**- 3.503**
5. Sport, cultuur en recreatie	*6.286*	*1.160*	***- 5.126***	6.787	1.203	**- 5.584**	6.801	1.326	**- 5.475**
6. Sociaal domein	*37.488*	*9.266*	***- 28.222***	40.080	10.088	**- 29.992**	41.114	10.937	**- 30.177**
7. Volksgezondheid en milieu	*6.483*	*5.928*	***- 554***	6.967	6.023	**- 944**	7.185	6.179	**- 1.005**
8. Vrosh	*2.692*	*300*	***- 2.392***	3.607	379	**- 3.228**	2.456	1.514	**- 942**
Overhead	*8.094*	*195*	***- 7.900***	8.562	396	**- 8.166**	8.354	291	**- 8.063**
Algemene dekkingsmiddelen									
OZB woningen	*217*	*5.455*	***5.238***	212	5.455	**5.243**	209	5.471	**5.262**
OZB niet-woningen	*140*	*2.275*	***2.135***	159	2.275	**2.116**	159	2.208	**2.049**
Belastingen overig	*32*	*2.570*	***2.538***	32	2.096	**2.064**	63	8.038	**7.976**
Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	-	*48.529*	***48.529***	-	49.261	**49.261**	-	55.712	**55.712**
Overige baten en lasten	*2.612*	*11*	***- 2.600***	2.003	15	**- 1.988**	536	150	**- 386**
Dividend	-	*86*	***86***	-	143	**143**	-	143	**143**
subtotaal	*78.703*	77.611	**- 1.092**	83.905	79.873	**- 4.031**	82.906	95.102	**12.196**
Mutaties reserves	-	*84*	***84***	2.146	2.176	**30**	8.394	720	**- 7.674**
TOTAAL	*78.703*	*77.695*	***- 1.008***	86.050	82.049	**- 4.001**	91.300	95.822	**4.522**

Taakvelden per programma

Verdeling taakvelden over de programma's

(bedragen x € 1.000)		begroting			rekening			saldo		
		lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
Progr. 0. Bestuur en ondersteuning		**8.287**	**62.069**	**53.782**	**13.922**	**73.115**	**59.193**	**- 5.634**	**11.046**	**5.411**
0.1	Bestuur	1.881	-	- 1.881	2.142	13	- 2.130	- 262	13	- 249
0.10	Mutaties reserves	2.146	2.176	30	8.394	720	- 7.674	- 6.248	- 1.456	- 7.704
0.2	Burgerzaken	1.293	394	- 900	1.279	397	- 882	14	4	18
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	460	187	- 273	457	190	- 267	3	3	6
0.5	Treasury	102	211	108	683	217	- 467	- 581	6	- 575
0.61	OZB woningen	212	5.455	5.243	209	5.471	5.262	3	16	19
0.62	OZB niet-woningen	159	2.275	2.116	159	2.208	2.049	-	- 67	- 67
0.64	Belastingen overig	32	2.096	2.064	63	8.038	7.976	- 31	5.942	5.911
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	-	49.261	49.261	-	55.712	55.712	-	6.451	6.451
0.8	Overige baten en lasten	2.003	15	- 1.988	536	150	- 386	1.467	135	1.602
Progr. 1. Veiligheid		**2.167**	**30**	**- 2.137**	**2.104**	**26**	**- 2.078**	**63**	**- 4**	**59**
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	1.682	- 1	- 1.683	1.670	- 1	- 1.671	12	-	12
1.2	Openbare orde en veiligheid	485	31	- 453	434	28	- 406	51	- 4	47
Progr. 2. Verkeer, vervoer en waterstaat		**4.326**	**309**	**- 4.018**	**4.573**	**879**	**- 3.694**	**- 247**	**571**	**324**
2.1	Verkeer en vervoer	3.893	179	- 3.714	4.070	717	- 3.353	- 177	538	361
2.3	Recreatieve havens	285	101	- 184	331	120	- 211	- 46	19	- 27
2.4	Economische havens en waterwegen	148	29	- 119	171	42	- 129	- 24	13	- 10
Progr. 3. Economie		**585**	**448**	**- 137**	**526**	**792**	**266**	**59**	**344**	**403**
3.1	Economische ontwikkeling	180	-	- 180	114	-	- 114	66	-	66
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-	150	150	13	427	414	- 13	277	264
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	238	13	- 225	230	4	- 226	8	- 9	- 1
3.4	Economische promotie	167	285	118	169	360	191	- 1	75	74
Progr. 4. Onderwijs		**4.682**	**1.104**	**- 3.578**	**4.265**	**763**	**- 3.503**	**417**	**- 342**	**75**
4.1	Openbaar basisonderwijs	434	425	- 9	502	494	- 9	- 68	69	-
4.2	Onderwijshuisvesting	2.294	81	- 2.213	2.265	67	- 2.197	29	- 14	15
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	1.954	598	- 1.356	1.498	202	- 1.297	456	- 397	59

Progr. 5. Sport, cultuur en recreatie		**6.787**	**1.203**	**- 5.584**	**6.801**	**1.326**	**- 5.475**	**- 14**	**123**	**109**
5.1	Sportbeleid en activering	191	51	- 140	160	60	- 99	31	9	40
5.2	Sportaccommodaties	2.911	848	- 2.064	2.904	963	- 1.941	8	116	123
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	455	57	- 397	467	57	- 409	- 12	-	- 12
5.4	Musea	46	-	- 46	45	-	- 45	1	-	1
5.5	Cultureel erfgoed	38	14	- 24	40	11	- 29	- 2	- 3	- 6
5.6	Media	688	-	- 688	687	-	- 687	1	-	1
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.459	233	- 2.226	2.499	235	- 2.264	- 40	2	- 38
Progr. 6. Sociaal domein		**40.080**	**10.088**	**- 29.992**	**41.114**	**10.937**	**- 30.177**	**- 1.034**	**849**	**- 185**
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	2.957	151	- 2.805	2.929	157	- 2.771	28	6	34
6.2	Wijkteams	3.191	-	- 3.191	3.030	-	- 3.030	160	-	160
6.3	Inkomensregelingen	11.256	8.488	- 2.768	11.366	8.783	- 2.583	- 110	295	185
6.4	Begeleide participatie	4.076	1.147	- 2.929	4.056	1.147	- 2.909	20	-	20
6.5	Arbeidsparticipatie	1.408	-	- 1.408	1.293	3	- 1.289	115	3	118
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.298	8	- 1.290	1.441	206	- 1.235	- 144	199	55
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	7.338	204	- 7.134	7.559	328	- 7.231	- 221	124	- 97
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	6.973	-	- 6.973	7.896	176	- 7.720	- 923	176	- 747
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	250	-	- 250	181	-	- 181	69	-	69
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	1.334	89	- 1.245	1.363	136	- 1.227	- 29	47	18
Progr. 7. Volksgezondheid en milieu		**6.967**	**6.023**	**- 944**	**7.185**	**6.179**	**- 1.005**	**- 218**	**156**	**- 62**
7.1	Volksgezondheid	1.349	-	- 1.349	1.275	8	- 1.267	73	8	81
7.2	Riolering	1.897	2.967	1.070	1.886	2.834	948	11	- 133	- 122
7.3	Afval	2.765	3.008	243	2.840	3.018	179	- 75	10	- 65
7.4	Milieubeheer	946	31	- 915	1.177	305	- 872	- 231	274	43
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	10	17	7	6	14	8	3	- 2	1
Progr. 8. Vrosh		**3.607**	**379**	**- 3.228**	**2.456**	**1.514**	**- 942**	**1.151**	**1.135**	**2.286**
8.1	Ruimtelijke ordening	2.599	15	- 2.583	1.323	11	- 1.312	1.276	- 5	1.271
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	150	-	- 150	252	986	734	- 101	986	884
8.3	Wonen en bouwen	858	364	- 494	882	517	- 364	- 24	154	130
Overhead		**8.562**	**396**	**- 8.166**	**8.354**	**291**	**- 8.063**	**207**	**- 105**	**103**
		8.562	396	- 8.166	8.354	291	- 8.063	207	- 105	103
TOTALEN		**86.050**	**82.049**	**- 4.001**	**91.300**	**95.822**	**4.522**	**- 5.249**	**13.773**	**8.523**

4.3 Grondslagen financiële verslaglegging

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

- De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Daarbij geldt dat activa en passiva worden opgenomen tegen nominale waarde.
- De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op de balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.
- Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate verantwoord in het jaar waarin zij betaalbaar zijn gesteld.
- Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Sommige lasten worden echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt. Daarbij moet gedacht worden aan componenten als vakantiegeld.

Immateriële vaste activa

Immateriële vaste activa worden gewaardeerd op basis van de verkrijgings- of vervaardigings-prijs. Eventuele van derden verkregen specifieke investeringsbijdragen worden hierop in mindering gebracht.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa zijn opgenomen tegen verkrijgingsprijs (= inkoopprijs plus bijkomende kosten minus bijdragen van derden). Het nettobedrag van de investering wordt door middel van afschrijvingen ten laste van de exploitatie gebracht. De afschrijvingen worden op basis van de verwachte levensduur, lineair of annuïtair berekend. Per soort van activa bestaan hiervoor vaste afspraken.

- De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs dan wel de vervaardigingsprijs, verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht. In die gevallen wordt op het saldo afgeschreven.
- Slijtende investeringen worden vanaf het moment van gereedkomen of ingebruikneming afgeschreven gedurende de verwachte gebruiksduur. Eventuele restwaarden worden buiten beschouwing gelaten. Op grond met economisch nut, dus buiten de openbare ruimte, wordt niet afgeschreven. De afschrijving van de geactiveerde kosten vangt met ingang van 2005 aan op het moment dat het betreffende actief gereed dan wel in gebruik genomen is.
- Op activa die voor 2004 al bestonden zijn in het verleden soms extra afschrijvingen gedaan zonder dat daar een economische noodzaak voor was. Ook zijn in voorkomende gevallen reserves op dergelijke investeringen afgeboekt. Het verkrijgen van lagere toekomstige lasten lag aan deze handelwijze ten grondslag.
- De nog niet in exploitatie genomen bouwgronden zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs vermeerderd met de vóór 2016 bijgeschreven rente. Als de taxatiewaarde van deze gronden

lager is dan de boekwaarde dan worden deze gronden uiterlijk 2019 afgewaardeerd tot die taxatiewaarde.

Financiële vaste activa
De financiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of lagere marktwaarde.

Vlottende activa
De voorraden op de balans bestaan uit onderhanden werken binnen de grondexploitatie en de magazijnvoorraad van gemeentewerken. De waardering van de magazijnvoorraad van gemeentewerken gebeurt tegen de laatst bekende inkoopprijzen.

De voorraad gronden is gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs (= vervaardigingkosten plus exploitatiekosten minus opbrengst verkopen). Het jaarlijkse resultaat op de verkochte gronden wordt bepaald door het gemiddelde resultaat per m² bouwterrein per complex te relateren aan de daadwerkelijk verkochte m² bouwterrein. De jaarlijkse winst op verkochte gronden wordt gestort in de algemene reserve.

Overige activa
De waardering van de overige activa vindt plaats tegen nominale waarde.

Reserves en voorzieningen
De waardering van reserves en voorzieningen wordt gevormd door het wettelijk kader van de Wet op de jaarrekening en het Besluit Begroting en Verantwoording 2004 (BBV). In deze voorschriften wordt een scherp onderscheid gemaakt tussen reserves en voorzieningen. Daarnaast zijn er gemeentelijke kaders, waarvan de hoofdlijnen zijn vastgesteld in de notitie reserves en voorzieningenbeleid. Deze notitie is door de raad op 16 december 2010 vastgesteld.

Reserves zijn vermogensbestanddelen, die als eigen vermogen zijn aan te merken en waar geen verplichting uit het verleden op ligt. De raad is daardoor vrij om aan de reserves een bestemming te geven. Reserves kunnen worden onderverdeeld in:

a. Algemene reserves (aangehouden t.b.v. de jaarlijkse renteopbrengst);
b. Bestemmingsreserves die dienen om ongewenste schommelingen op te vangen in de tarieven die aan derden in rekening worden gebracht, maar die niet specifiek besteed hoeven te worden;
c. Overige bestemmingsreserves (aangehouden t.b.v. een vastgelegde bestemming).

Reserves worden gevormd na de bepaling van het resultaat. Ze worden ingesteld bij de verdeling van het resultaat. De vorming van reserves heeft daardoor geen invloed op de hoogte van het resultaat, tenzij de raad hier afspraken over heeft vastgelegd. Bij de reserves moet ten minste eenmaal per jaar worden aangegeven, welke verplichtingen er al zijn aangegaan ten laste van de reserve en in welk jaar zij waarschijnlijk tot uitgaven zullen leiden.

De belangrijkste uitgangspunten met betrekking tot het vormen van reserves zijn:

- beperking van het aantal reserves;
- structurele uitgaven moeten altijd een structurele dekking hebben;

- incidentele uitgaven kunnen gedurende één of een paar jaren ten laste van de reserve worden gebracht via de exploitatierekening;
- alle rente wordt als bate verantwoord op de gewone dienst.

Voorzieningen worden gevormd wegens:

a. verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, maar redelijkerwijs te schatten;
b. op de balansdatum bestaande risico's van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten;
c. kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.

Tot de voorzieningen worden ook gerekend van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden. Voorzieningen worden niet gevormd voor de zogenaamde jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume.

Voorzieningen worden gevormd voordat het resultaat wordt bepaald. De instelling van een voorziening verlaagt het resultaat. Het bepalen van de noodzakelijke omvang van de voorzieningen is niet vrijblijvend. De bevoegdheid tot vorming van voorzieningen ligt daarom bij het college van burgemeester en wethouders.

Voorziening APPA pensioenen

De voorziening APPA pensioenen is gebaseerd op een actuariële berekening. Hierbij wordt een inschatting gemaakt van de toekomstige ontwikkelingen van de verplichting. Bij de actuariële berekening zijn onderstaande grondslagen gehanteerd:

Toekomstige pensioenen

- de peildatum voor het deelnemersbestand uit onze opbouwadministratie is 31 december 2019
- berekeningen zijn gemaakt aan de hand van wettelijke factoren voor individuele waardeoverdracht in 2020
- de gehanteerde rente voor actieve deelnemers is 0,666% (rente afgeleid van de RTS 31 december 2019 voor verplichtingen met een looptijd van 25 jaar)
- pensioenrichtleeftijd is 68 jaar
- contante waarde voor het nabestaandenpensioen is eveneens opgenomen.

Reeds ingegane pensioenen

- de peildatum voor het deelnemersbestand uit onze opbouwadministratie is 31 december 2019
- de gehanteerde rente voor gepensioneerden is 0,214% (rente afgeleid van de RTS 31 december 2019 voor verplichtingen met een looptijd van 10 jaar)
- pensioengerechtigde leeftijd is gelijk aan AOW-leeftijd
- waarde voor het nabestaandenpensioen is, waar nodig, eveneens opgenomen

Overige passiva

De waardering van de overige passiva vindt plaats tegen nominale waarde.

Algemeen

Alle bedragen zijn afgerond op duizenden euro's.

Gerealiseerd resultaat

Het gerealiseerd resultaat over het verslagjaar volgt uit de programmarekening en is afzonderlijk als passiefpost op de balans opgenomen. Bestemming van dit saldo vindt plaats nadat de rekening is vastgesteld.

4.4 Toelichting balans

Activa

Vaste activa

Vaste activa zijn bezittingen die *langer dan een jaar* in bezit blijven.

Vaste activa kunnen bestaan uit

- immateriële vaste activa
- materiële vaste activa
- financiële vaste activa

Het verloop van hiervan in het boekjaar is als volgt.

Vaste activa *(x € 1.000)*	Boek-waarde per 1-1-2019	Investe-ringen	Desinves-teringen	Afschrij-vingen	Bijdragen derden	Aflossing/ afwaar-dering	Boek-waarde per 31-12-2019
• Immateriële vaste activa	–	–	–	–	–	–	–
• Materiële vaste activa	54.834	8.372	1.034	3.190	351	373	58.258
• Financiële vaste activa	3.395	–	–	–	–	427	2.968
Totaal	**58.229**	**8.372**	**1.034**	**3.190**	**351**	**800**	**61.226**

Immateriële vaste activa

Immateriële activa zijn vaste activa die *niet tastbaar* zijn. Het gaat om bezittingen die wel een rol spelen in het financiële proces, maar nooit in het fysieke bedrijfsproces. Immateriële activa kunnen alleen dan op de balans opgevoerd worden, wanneer *objectief* bepaald kan worden welke waarde ze hebben.
Onze gemeente heeft op dit moment geen immateriële vaste activa.

Materiële vaste activa

Bezettingen die niet in één keer ten laste van het resultaat mogen worden gebracht maar waarop moet worden afgeschreven. Voorbeelden hiervan zijn grond en gebouwen, machines en installaties, transportmiddelen en computers.

	Materiële vaste activa *(x € 1.000)*	Boek-waarde per 1-1-2019	Investe-ringen	Desinves-teringen	Afschrij-vingen	Afwaar-deringen	Bijdragen derden	Boek-waarde per 31-12-2019
a1	Gronden en terreinen	2.764	-	-	58	-	-	2.706
a2	Strategische gronden	4.124	-	1.001	-	-	-	3.123
b	Woonruimten	352	-	-	4	-	-	348
c	Bedrijfsgebouwen	26.363	4.718	-	1.482	170	290	29.139
d	Grond-, weg- en water-bouwkundige werken	15.754	1.238	33	758	-	83	16.118
e	Vervoermiddelen	727	1.150	-	175	-	-	1.702
f	Machines, apparaten en installaties	2.841	1.200	-	418	65	-	3.558
g	Overige materiële activa	1.909	66	-	295	116	-	1.564
h	In erfpacht	-	-	-	-	-	-	-
	Totaal	**54.834**	**8.372**	**1.034**	**3.190**	**351**	**373**	**58.258**

In 2019 is een groot aantal investeringen gedaan, waaronder de aanschaf van twee reinigingsauto's, de verbouw van de raadzaal en publiekshal, de herbouw van de sporthal Nije Westermar en het vervangen van rioleringen. In de kolom desinvesteringen worden de verkochte gemeentelijke eigendommen vermeld. In 2019 is het AZC terrein in Burgum verkocht. Bij afwaarderingen worden de boekwaarden verlaagd indien er sprake is van verlies van functionaliteit of vervroegde vervanging. Dit betreft onder andere software Centric, gemaakte voorbereidingskosten bouw ontmoetingscentrum Gytsjerk en installaties publiekshal en raadzaal. De bijdragen van derden hebben betrekking op schade-uitkeringen van de verzekering en een bijdrage van WoonFriesland in de aanleg riolering Burg. Steenhuisenlaan. Een volledige specificatie is beschikbaar op de financiële administratie.

Overzicht investering > € 100.000

Herbouw sporthal Westermar	€ 3.835.000
Technische installaties publiekshal	€ 511.000
Vervangen riolering Noordersingel	€ 402.000
Aanschaf twee reinigingsauto's	€ 632.000
Verbouw ontmoetingsschool It Bynt	€305.000
Verbouw publiekshal	€ 282.000
Verbouw raadzaal	€ 199.000
Voorbereidingskosten AZC-school	€ 245.000
Aanleg riolering (DWA en RWA) sportpark Burgum	€ 104.000
Bestelbus met kraan	€100.000
Communicatie en besturingssysteem rioolgemalen	€ 191.000

In de tabel hieronder worden de investering per soort ingedeeld.

Economisch en maatschappelijk nut

Investeringen hebben een economisch nut als ze verhandelbaar zijn en/of ze bijdragen aan het genereren van middelen. Bijvoorbeeld riolering (rioolheffing) en zwembaden (entreegelden). Investeringen met een economisch nut moeten worden geactiveerd.

Investeringen met een maatschappelijk nut zijn investeringen in de openbare ruimte die geen economisch nut maar uitsluitend een maatschappelijk nut hebben. In onze situatie voornamelijk betonwegen, lichtmasten, oeverbescherming en bruggen.

Tot 2017 was het niet verplicht om investeringen met een maatschappelijk nut te activeren. Vanaf 2017 zijn de regels gewijzigd en is activering verplicht. In het verloopoverzicht is een splitsing gemaakt van investeringen t/m 2016 (oude systematiek) en investeringen vanaf 2017 (nieuwe systematiek) conform de eisen van het BBV.

Het verloop hiervan is als volgt.

Economisch en mij. nut *(x € 1.000)*	Boek-waarde per 1-1-2019	Investe-ringen	Desinves-teringen	Afschrij-vingen	Afwaar-deringen	Bijdragen derden	Boek-waarde per 31-12-2019
• Economisch nut	40.178	6.493	1.001	2.384	351	290	42.645
• Economisch nut met tarief	9.307	1.702	-	552	-	83	10.374
• Maatschappelijk nut t/m 2016	4.312	-	33	223	-	-	4.056
• Maatschappelijk nut vanaf 2017	1.038	177	-	31	-	-	1.184
Totaal	**54.834**	**8.372**	**1.034**	**3.190**	**351**	**373**	**58.258**

In 2019 is in totaal € 351.000 aan extra afschrijvingen (afwaarderingen) verricht conform de bepalingen uit het BBV. Het betreft voorbereidingskosten bouw ontmoetingscentrum Gytsjerk in verband met het niet doorgaan van het project, software Centrix , installaties publiekshal en raadzaal, vervroegde vervanging vloerbedekking publiekshal en een deel van de stemhokjes. Een specificatie is beschikbaar op de financiële administratie.

De afschrijvingstermijnen variëren gemiddeld tussen de 10 jaar (auto's) en 40 jaar (betonwegen).

Het afschrijvingsbeleid is in april 2005 vastgesteld door het college van B&W en ter kennisname aangeboden aan de raad. Doelstelling van het afschrijvingsbeleid is het realiseren van een gelijkmatig verloop van de kapitaallasten in de administratie. Voor alle investeringen geldt dat de afschrijving is gebaseerd op de historische kostprijs. Dit is het bedrag waarvoor het actief is aangeschaft, of waarvoor de investering is gerealiseerd.

Activa kunnen lineair of op annuïteitenbasis worden afgeschreven. Voor (roerende) bedrijfsmiddelen met een relatief korte afschrijvingsduur (maximaal 10/15 jaar) wordt gekozen voor annuïtaire afschrijvingen. Juist bij korte looptijden is er een groot verschil tussen de kapitaallasten in het eerste en het laatste jaar. Wanneer er in die gevallen lineaire afschrijving zou worden toegepast, zou de exploitatie van de desbetreffende taak een onregelmatig beeld te zien geven. De andere activa worden lineair afgeschreven.

Overzicht investeringskredieten

Op grond van de financiële verordening bevat de jaarrekening een overzicht van de geraamde bedragen voor investeringen en de aanwending daarvan. Omwille van de overzichtelijkheid is dit overzicht weergegeven op programmaniveau.

Programma *(x € 1.000)*	Begrote uitgaven	Werkelijke uitgaven	Begrote inkomsten	Werkelijke inkomsten
0 Bestuur en ondersteuning	1.380	1.365	–	–
1 Veiligheid	–	–	–	–
2 Verkeer, vervoer en waterstaat	518	194	–	–
3 Economie	–	–	–	–
4 Onderwijs	1.082	550	–	–
5 Sport, cultuur en recreatie	10.334	4.332	3.812	290
6 Sociaal Domein	2.086	41	–	–
7 Volksgezondheid en milieu	2.428	1.712	348	83
8 Volkshuisvesting, RO en stedelijke vern.	681	146	31	1.001
Totaal	**18.509**	**8.340**	**4.191**	**1.374**

Een deel van het begrote krediet is overgeheveld naar 2020. Dit saldo bedroeg € 4,18 miljoen (uitgaven -/- baten).

Financiële vaste activa

Hierbij gaat het voornamelijk om deelnemingen in het kapitaal van verbonden partijen, of verstrekte leningen. Het verloop is als volgt:

Financiële vaste activa *(x € 1.000)*	Boekwaarde per 1-1-2019	Vermeer-deringen	Vermin-deringen	Aflos-singen	Boekwaarde per 31-12-2019
• Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	331	–	–	–	331
• Leningen aan woninbouwcorporaties	69	–	–	34	35
• Overige langlopende leningen	2.995	–	–	393	2.602
• Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd >= 1 jaar	–	–	–	–	–
TOTAAL	**3.395**	**–**	**–**	**427**	**2.968**

De term 'uitzetting met een rentetypische looptijd > 1 jaar' sluit aan op de wet Fido. De typering in looptijd van korter dan één jaar en langer dan één jaar heeft te maken met het onderscheid tussen vlottende uitzettingen (korter dan één jaar) en lange uitzettingen.

Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen betreffen aandelen van de gemeente in de Bank Nederlandse Gemeenten, Afvalsturing Friesland, Vitens N.V. en het ter beschikking stellen van werkkapitaal aan de Stichting Kredietbank Nederland.

De leningen aan woningbouwcorporaties bestaat uit een lening aan Stichting WoonFriesland. Dit betreft een doorfinanciering van door ons aangetrokken lening aan WoonFriesland. Per 31 december 2020 is deze lening afgelost. Aflossing 2019 (€ 34.000) en 2020 (€ 35.000).

'Overige langlopende leningen' hebben betrekking op het verstrekken van hypothecaire geldleningen aan personeel via de gemeente. De wet Fido (financiering decentrale overheden) is gewijzigd, waardoor met ingang van 1 januari 2009 de hypotheekverstrekking aan eigen personeel niet meer is toegestaan. De bestaande verstrekkingen van voor 1 januari 2009 blijven bij de gemeente.

Vlottende activa

Vlottende activa bestaan uit

- Voorraden
- Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar
- Liquide middelen

Het verloop van de vlottende activa in het boekjaar is als volgt.

Vlottende activa *(x € 1.000)*	Boek-waarde per 1-1-2019	Investe-ringen	Desinves-teringen	Afschrij-vingen	Bijdragen derden	Aflossing/ afwaar-dering	Boek-waarde per 31-12-2019
• Voorraden	2.991	614	1.925	-	-	-	1.680
• Uitzettingen < 1 jaar	6.668	3.895	-	-	-	-	10.563
• Liquide middelen	789	93	-	-	-	-	882
TOTAAL	**10.448**	**3.817**	**1.925**	**-**	**-**	**-**	**12.340**

Voorraden

Voorraden kunnen bestaan 'normale' voorraden maar ook uit onderhanden werk, zoals bouwgronden in exploitatie.

Voorraden *(x € 1.000)*	Boekwaarde per 1-1-2019	Vermeer-deringen	Vermin-deringen	Boekwaarde per 31-12-2019
• Bouwgronden in exploitatie	2.988	614	1.925	1.677
• Overige voorraden	3	-	-	3
TOTAAL	**2.991**	**614**	**1.925**	**1.680**

De voorraad gronden wordt gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs vermeerderd met vervaardigingskosten inclusief bijgeschreven exploitatiekosten verminderd met de opbrengst verkopen en bijdragen.

De winstafdracht aan de exploitatie voor 2019 bedraagt per saldo € 909.000.

De totale voorraad nog te verkopen m² bouwgrond bedraagt 91.614m², waarvan met betrekking tot woningbouw 18.761m² en met betrekking tot bedrijven 72.853m².

De waardering van de bouwgronden in exploitatie is gebaseerd op geactualiseerde berekeningen. De realisatie van deze berekeningen is sterk afhankelijk van toekomstige gebeurtenissen waaronder het realiseren van begrote verkopen. Hierdoor bestaat een onzekerheid ten aanzien van deze balanspost.

Bouwgronden in exploitatie *(x € 1.000)*	**Mutaties**
Boekwaarde per 01-01-2019	**2.988**
• Strategische gronden	-
• Kosten bouwrijp maken	-
• Storting in voorziening	-
• Overige vermeerderingen	614
• Winstafdracht	-
• Rentelasten	-
Subtotaal	**3.602**
• Grondverkopen	2.764
• Overige verminderingen	-
• Winst/Verliescompensatie	909-
• Verliesvoorziening	70
Boekwaarde per 31-12-2019	**1.677**
Nog te verkopen m2	*91.614*

De in exploitatie genomen gronden zijn de complexen binnen de bouwgrondexploitatie waar op dit moment daadwerkelijk woningen en/of bedrijfsvestigingen worden gerealiseerd. Het verloop daarvan in 2019 is als volgt:

Bouwgronden in exploitatie	Boekwaarden 1 januari 2019	Vermeerderingen	Verminderingen	Winst Verlies	Boekwaarden 31 december 2019	Voorziening verlieslatend complex	Balanswaarde 31 december 2019
nr.: Woningbouw							
22 Garyp Sanhichte	103.141,30	3.430,04	210.898,34	12.000,00	(92.327,00)	-	(92.327,00)
32 Hurdegaryp It Súd II (fase 1&2)	(214.079,61)	324.309,74	960.844,07	376.000,00	(474.613,94)	-	(474.613,94)
33 Ryptsjerk De Opslach-noord	91.166,93	4.193,92	314.613,70	42.000,00	(177.252,85)	-	(177.252,85)
40 Suwâld (3e fase)	208.634,05	6.832,98	269.920,00	12.000,00	(42.452,97)	-	(42.452,97)
43 Munein 3e fase	360.340,28	10.721,22	308,48	19.000,00	389.753,02	-	389.753,02
44 Oentsjerk Kaetsjemuoiwei	308.930,75	21.163,99	462.313,14	100.000,00	(32.218,40)	-	(32.218,40)
48 Tytsjerk	83.987,88	3.538,59	198.503,36	150.000,00	39.023,11	-	39.023,11
50 Sumar 2e fase	157.939,07	4.627,61	-	-	162.566,68	-	162.566,68
51 Hurdegaryp Locatie Wynia	334.972,42	175.740,04	-	-	510.712,46	(57.355,00)	453.357,46
	1.435.033,07	**554.558,14**	**2.417.401,09**	**711.000,00**	**283.190,12**	**(57.355,00)**	**225.835,12**
nr.: Bedrijventerreinen							
63 Oentsjerk Sanjesfjild	703.107,72	22.079,55	-	-	725.187,27	-	725.187,27
75 Burgum West bedrijventerrein	476.781,49	18.976,31	345.207,06	-	150.550,74	(84.000,00)	66.550,74
79 Garyp Noord bedrijventerrein	760.939,99	22.295,54	-	-	783.235,53	(173.765,00)	609.470,53
80 Centrumplan Gytsjerk	(143.517,90)	(3.736,83)	963,64	198.000,00	49.781,63	-	49.781,63
	1.797.311,30	**59.614,56**	**346.170,70**	**198.000,00**	**1.708.755,16**	**(257.765,00)**	**1.450.990,16**
	3.232.344,37	**614.172,70**	**2.763.571,79**	**909.000,00**	**1.991.945,28**	**(315.120,00)**	**1.676.825,28**

	Bouwgronden in exploitatie	Balanswaarde 31 december 2019	Nog te maken kosten	Verwachte opbrengst	Verwacht resultaat	
nr.:	**Woningbouw**					
22	Garyp Sanhichte	(92.327,00)	192.853,40	164.700,00	(64.173,60)	winst
32	Hurdegaryp It Súd II (fase 1&2)	(474.613,94)	688.461,30	281.700,00	(67.852,64)	winst
33	Ryptsjerk De Opslach-noord	(177.252,85)	138.795,52	-	(38.457,33)	winst
40	Suwâld (3e fase)	(42.452,97)	118.456,62	88.160,00	(12.156,35)	winst
43	Munein 3e fase	389.753,02	118.326,11	547.955,00	(39.875,87)	winst
44	Oentsjerk Kaetsjemuoiwei	(32.218,40)	160.263,32	177.750,00	(49.705,08)	winst
48	Tytsjerk	39.023,11	152.017,77	221.760,00	(30.719,12)	winst
50	Sumar 2e fase	162.566,68	315.711,19	534.325,00	(56.047,13)	winst
51	Hurdegaryp Locatie Wynia	510.712,46	143.406,81	596.765,00	57.354,27	verlies
		283.190,12	**2.028.292,03**	**2.613.115,00**	**(301.632,85)**	
nr.:	**Bedrijventerreinen**					
63	Oentsjerk Sanjesfjild	725.187,27	1.056.961,56	1.958.300,00	(176.151,17)	winst
75	Burgum West bedrijventerrein	150.550,74	214.008,18	282.915,00	81.643,92	verlies
79	Garyp Noord bedrijventerrein	783.235,53	1.469.291,85	2.079.000,00	173.527,38	verlies
80	Centrumplan Gytsjerk	49.781,63	489.387,35	719.600,00	(180.431,03)	winst
		1.708.755,16	**3.229.648,95**	**5.039.815,00**	**(101.410,89)**	
		1.991.945,28	**5.257.940,98**	**7.652.930,00**	**(403.043,74)**	
	Verliesvoorziening	**(315.120,00)**				
	Boekwaarde balans 31-12-2019	**1.676.825,28**				

Vorderingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar

Met uitzettingen worden vorderingen, zoals verstrekte leningen, bedoeld die een looptijd korter dan 1 jaar hebben.

Uitzettingen < 1 jaar *(x € 1.000)*	Boekwaarde per 1-1-2019	Boekwaarde per 31-12-2019
• Vorderingen op openbare lichamen	3.472	6.468
• Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd < 1 jaar	212 -	1.215 -
• Overige vorderingen	2.984	2.880
TOTAAL	**6.668**	**10.563**

De term 'uitzetting met een rentetypische looptijd < 1 jaar' sluit aan op de wet Fido. De typering in looptijd van korter dan één jaar en langer dan één jaar heeft te maken met het onderscheid tussen vlottende uitzettingen (korter dan één jaar) en lange uitzettingen. De afwikkeling ken een normaal verloop.

Liquide middelen

De specificatie hiervan is als volgt:

Liquide middelen *(x € 1.000)*	Boekwaarde per 1-1-2019	Boekwaarde per 31-12-2019
• Kas- banksaldi	789	882
TOTAAL	**789**	**882**

De bank- en girosaldi bestaan uit een positief/negatief (=debet/credit) saldo van € 3.044.051 en een negatief/positief (=credit/debet)saldo van € 2.162.480. Wij hebben naast onze hoofdrekening bij de BNG meerdere rekeningen bij diverse banken. Specificaties zijn aanwezig op de financiële administratie.

Overlopende activa

De specificatie van de overlopende activa is als volgt:

Overlopende activa *(x € 1.000)*	Stand per 31-12-2018	Stand per 31-12-2019
• De voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, nog te ontvangen van:		
- Europese overheidslichamen	-	-
- het Rijk	-	-
- overige Nederlandse overheidslichamen	-	295
• Overige nog te ontvangen bedragen	-	1.726
• Vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	633	537
TOTAAL	**633**	**2.558**

Schatkistbankieren

Met ingang van 2014 is voorgeschreven dat de gemeente inzicht geeft over de benutting van het drempelbedrag in het kader van het verplicht schatkistbankieren. In de paragraaf treasury van het jaarverslag wordt hier nader op ingegaan. De drempel voor 2019 bedraagt 0,75% van het begrotingstotaal, dat is 0,75% x € 77.695.000 = € 582.712.

Schatkistbankieren *(x € 1.000)*	Stand per 31-12-2019
• Kwartaal 1	302
• Kwartaal 2	345
• Kwartaal 3	327
• Kwartaal 4	291
Gemiddeld	**316**

Uit de tabel blijkt dat de drempel niet is overschreden.

Passiva

Vaste passiva

Hieronder volgt een toelichting op de vaste passiva. Dit zijn:

- Eigen vermogen
- Voorzieningen
- Vaste schulden met een rentetypische looptijd > = 1 jaar

Eigen vermogen

Passiva zijn de bronnen waarmee de gemeente gefinancierd wordt. Het bestaat uit vreemd vermogen (schulden of verplichtingen) plus het eigen vermogen.

We onderscheiden drie soorten:

- Eigen vermogen
- Voorzieningen
- Vaste schulden

Het verloop van hiervan in het boekjaar is als volgt.

Eigen vermogen (reserves) *(x € 1.000)*	**Boekwaarde per 1-1-2019**	**Vermeer-deringen**	**Vermin-deringen**	**Boekwaarde per 31-12-2019**
• Algemene reserve	15.450	4.278	7.316	12.412
• Bestemmingsreserve	6.712	6.583	2.841	10.454
• Resultaat na bestemming	6.970-	11.492	-	4.522
TOTAAL	**15.192**	**22.353**	**10.157**	**27.388**

Het verloop van de afzonderlijke reserves in 2019 wordt in onderstaand overzicht weergegeven:

Eigen vermogen (reserves) *(x € 1.000)*	**Boekwaarde per 1-1-2019**	**Vermeer-deringen**	**Vermin-deringen**	**Boekwaarde per 31-12-2019**
Algemene reserve	15.450	4.278	-7.316	12.412
Bestemmingsreserve				
Reserve plattelandsvernieuwing	24	-	-	24
Reserve Culturele Hoofdstad 2018	5	-	-5	0
Reserve pensioenen wethouders	1.768	-	-	1.768
Reserve Kansen in kernen	2.036	-	-309	1.727
Risicoreserve bouwgrondexploitatie	241	-	-	241
Reserve overlopende posten	134	452	-59	527
Reserve Precariobelasting	2.504	-	-2.504	0
Reserve Aardgasvrij Garyp	-	5.363	-	5.363
Reserve Decentralisatieuitkeringen c.a.	-	804	-	804
	6.712	6.619	-2.877	10.454
Resultaat na bestemming 2018	-6.970	6.970	-	-
Resultaat na bestemming 2019		4.522		4.522
Totaal Eigen Vermogen	**15.192**	**22.389**	**-10.193**	**27.388**

Resultaat na bestemming

Het resultaat van de jaarrekening 2019 wordt op basis van het voorgestelde raadsbesluit is in de algemene reserve gestort. Het resultaat van de jaarrekening 2019 is € 4.522.000.

De bestemmingsreserve precariobelasting van € 2.504.000 is conform raadsbesluit van 4 juli 2019 overgeheveld naar de algemene reserve.

De aanbevelingen en richtlijnen van het BBV zijn verscherpt. Dat betekent dat voor specifieke onderwerpen, waarvoor middelen via de algemene uitkering (gemeentefonds) worden ontvangen een bestemmingsreserve is ingesteld. Voor onder meer Aardgasvrij Garyp en een aantal andere onderwerpen is dit in 2019 gebeurd om zo de middelen voor het volgende begrotingsjaar of begrotingsjaren beschikbaar te houden. Dit mede op basis van het advies van onze accountant.

Voorzieningen

Een voorziening is een reserve 'potje' die in de toekomst kan worden aangewend voor het doel waarvoor het is bestemd. In de voorziening kunnen, meestal periodiek, bedragen worden gestort voor een bepaald doel. Dit kan bijvoorbeeld groot onderhoud aan een gebouw zijn. Een voorziening mag alleen worden gebruikt voor het doel waarvoor zij oorspronkelijk werd opgezet. Het bepalen van de omvang is niet vrijblijvend omdat dit invloed heeft op het resultaat. Als het doel van de voorziening niet (meer) kan worden bereikt dan moet het saldo alsnog ten gunste van het resultaat worden gebracht.

Voorzieningen *(x € 1.000)*	Boekwaarde per 1-1-2019	Vermeer-deringen	Vermin-deringen	Boekwaarde per 31-12-2019
• Verplichtingen en verliezen (BBV - art. 44a)	2.038	739	-	2.777
• Risicovoorzieningen (BBV - art. 44b)	6.405	9	6.124	290
• Onderhoudsvoorzieningen (BBV - art. 44c)	2.303	842	551	2.594
• Bijdragen toekomstige vervangingsinvesteringen (BBV - art. 44d)	-	-	-	-
• Van derden verkregen middelen (BBV - art. 44, lid 2)	2.719	149	798	2.070
• Voorzieningen Master Frankeskoalle (BBV - art. 44, lid 2)	361	52	-	413
Totaal voorzieningen	**13.826**	**1.791**	**7.473**	**8.144**

<u>Voorzieningen voor verplichtingen en verliezen</u>

Voorziening APPA

Op basis van de BBV moeten wij de pensioenverplichtingen aan wethouders in een voorziening aanhouden. Dit heeft te maken met de mogelijkheid dat een wethouder in de toekomst een verzoek kan doen tot waardeoverdracht van zijn opgebouwde pensioenrechten naar een nieuwe werkgever. De hoogte van de “Voorziening APPA” is gebaseerd op een actuariële berekening, die door een externe partij wordt verzorgd.

Voorziening schadeloosstelling
Deze voorziening betreft de schadeloosstelling van een aantal ondernemers in het winkelcentrum Gytsjerk. De schadeloosstelling is in eerdere jaren grotendeels afgewikkeld.

De vermeerderingen bestaan uit:
- storting in de voorziening APPA (€ 739.000)

Risicovoorzieningen

V*oorziening afwikkeling schades*
Indien wij door derden aansprakelijk worden gesteld voor geleden schade wordt dit in het algemeen door onze verzekeraar (Centraal Beheer) vergoed. Wel is er een eigen risico van € 2.500. Voor schades, die onder het eigen risico vallen, of het deel van de schadevergoeding vallende onder het eigen risico is er sinds 1995 een voorziening gevormd.

Voorziening afgewikkelde complexen bouwgrondexploitatie
Binnen deze voorziening gaat het om complexen, die in principe volledig zijn afgewikkeld, maar waar nog kosten zouden kunnen worden gemaakt voortvloeiende uit onder meer een allerlaatste oplevering, of een laatste aanpassing aan de infrastructuur.

In 2019 zijn diverse werkzaamheden uitgevoerd. Voor voormalig complex Burgum West bleek minder nodig dan in de voorziening opgenomen. Dit deel is vrijgevallen ten gunste van de exploitatie.

Voorziening precariobelasting
Sinds 2014 heffen wij als gemeente precariobelasting. Liander heeft destijds bezwaar aangetekend tegen de heffing. Daarom was de ontvangen precariobelasting voorlopig in een voorziening ondergebracht. Inmiddels is een uitspraak gedaan. De voorziening valt vrij ten gunste van de exploitatie 2019

De verminderingen bestaan ondermeer uit:
- gemaakte kosten afgewikkelde complexen (€ 34.000)
- vrijval deel complex Burgum West (125.000)
- vrijval van de voorziening precariobelasting (€ 5.951.000)

Onderhoudsvoorzieningen

Voorziening onderhoud gemeentehuis
Het doel van deze voorziening is het financieren en dekken van planmatig onderhoud aan het gemeentehuis.

Voorziening sportvelden
Het doel van deze voorziening is het financieren en dekken van planmatig onderhoud aan sportvelden.

Voorziening inrichting rondom sportterreinen
Het doel van deze voorziening is het financieren en dekken van planmatig onderhoud aan rondom sportterreinen.

Voorziening onderhoud wegen
Bij de voorziening onderhoud wegen gaat het om een gelijkmatige verdeling van de kosten van groot onderhoud van wegen over een aantal begrotingsjaren, waarmee een (forse) schommeling van de lasten binnen de verschillende begrotingsjaren van het meerjarenperspectief wordt voorkomen. Doordat door omstandigheden (o.a. weer) het niet altijd mogelijk is geweest om het geplande onderhoud aan wegen in een jaar uit te voeren wordt hiervoor in 2019 € 174.000 in de voorziening gestort.

Voorziening onderhoud lichtmasten
Vanaf 2008 betaalt elke gemeente de werkelijke kosten van beheer en onderhoud van lichtmasten in de eigen gemeente. Als gevolg hiervan fluctueren de jaarlijkse kosten voor onderhoud en is bij de jaarrekening 2008 besloten een voorziening in te stellen voor het beheer en onderhoud. In het najaar van 2009 is het beleidsplan Openbare Verlichting 2010-2015 opgesteld en op basis hiervan is bepaald om alleen de kosten van technisch onderhoud en schades via de voorziening te laten lopen. Andere kosten zoals het administratieve beheer kennen een jaarlijks gelijkmatig patroon en hoeven daarom niet via de voorziening te lopen.

Voorziening baggeren
Op grond van de BBV-voorschriften mag het reguliere baggerwerk niet meer worden geactiveerd. Daarom is om een gelijkmatige verdeling van de kosten van het baggeren over een aantal begrotingsjaren te krijgen, een voorziening ingesteld. Hiermee wordt een (forse) schommeling van de lasten binnen de verschillende begrotingsjaren van het meerjarenperspectief voorkomen.

Voorziening taxaties opstallen en inventaris
Het doel van deze voorziening was het financieren en dekken van tussentijdse taxaties van opstallen en inventaris. Er is geen reden om deze voorziening langer aan te houden. Het saldo van deze voorziening is ten gunste van het resultaat van de jaarrekening 2019 gebracht.

Voorziening onderhoud bruggen
Groot onderhoud (van de beweegbare bruggen) mag op grond van het BBV niet geactiveerd worden. Er is gekozen voor een (onderhouds-) voorziening. Daarmee wordt een gelijkmatige verdeling van de kosten over de verschillende begrotingsjaren gerealiseerd.

Voorziening dorpshuizen
Het doel van deze voorziening is het financieren en dekken van planmatig onderhoud aan dorpshuizen.

Voorziening onderhoud sportgebouwen
Het doel van deze voorziening is het financieren en dekken van planmatig onderhoud aan sportgebouwen.

Voorziening onderhoud welzijnsgebouwen
Het doel van deze voorziening is het financieren en dekken van planmatig onderhoud aan welzijnsgebouwen.

Voorziening havens
Het doel van deze voorziening is het financieren en dekken van planmatig onderhoud aan havens.

Voorziening woningen en garageboxen
Het doel van deze voorziening is het financieren en dekken van planmatig onderhoud aan woningen en garageboxen.

Voorziening gebouwen buitendienst
Het doel van deze voorziening is het financieren en dekken van planmatig onderhoud aan gebouwen buitendienst.

De vermeerderingen bestaan ondermeer uit:
- geplande stortingen in de onderhoudsvoorzieningen (€ 668.000)
- storting in de voorziening onderhoud wegen (€ 174.000)

De verminderingen bestaan uit:
- diverse onttrekkingen onderhoudsvoorzieningen voor gemaakte kosten (€ 536.000)

<u>Voorzieningen i.v.m. van derden verkregen middelen</u>

Voorziening onderwijshuisvesting leerlingen AZC
Door het aanwijzen van het AZC te Burgum in 2013 als gezinslocatie is het aantal kinderen dat naar de school gaat gestegen. Met het COA is overeengekomen, dat een bijdrage is verkregen voor de noodzakelijke uitbreiding van de school. De COA heeft hiervoor een bijdrage over 15 jaar ineens beschikbaar gesteld. De bijdrage valt onder de Onderwijs Huisvestingsvoorzieningen voor Basisonderwijs aan Asielzoekers, afgekort de OHBA regeling. Gedurende de tijd dat de plannen met betrekking tot de permanente huisvesting van asielzoekers en het daarmee samenhangende voornemen om ook de school een permanent karakter te geven, zal de huisvesting in de noodlokalen voortduren.

Voorziening riolering
In 2012 is bij de vaststelling van het vGRP, ingestemd met het vormen van de voorziening riolering. Daarmee kan meerjarig gezien een 100% kostendekking van de rioleringsheffing worden gekregen zonder schommelingen in het tarief.

Voorziening actieplan verkeersveiligheid
Het actieplan verkeersveiligheid liep tot en met 2010. Het vervolg hierop is het provinciale Manifest verkeersveiligheid, wat deel uitmaakt van de Friese Strategie Verkeersveiligheid 2010-2015. Binnen dit plan wordt gestreefd naar een integrale aanpak van de verkeersveiligheid. Eigen bijdragen gaan gepaard met te ontvangen subsidies (van derden verkregen middelen). Er is geen reden om deze voorziening langer aan te houden. Het saldo van deze voorziening is ten gunste van het resultaat van de jaarrekening 2019 gebracht.

Voorziening ondernemersfonds
De opbrengst van de reclamebelasting wordt jaarlijks in de voorziening ondernemersfonds gestort. Het bedrag wordt ter beschikking gesteld voor door de ondernemers georganiseerde activiteiten in het centrum van Burgum.

De vermeerderingen bestaan ondermeer uit:
- storting in de voorziening riolering (€ 98.000)
- storting van de opbrengst van de reclamebelasting in de voorziening ondernemersfonds (€ 46.000)

De verminderingen bestaan ondermeer uit:
- bijdragen van de voorziening ondernemersfonds aan het ondernemersfonds (€ 36.000)
- begrote onttrekking uit voorziening riolering (€ 750.000)

<u>Voorzieningen elders belegd</u>

Voorziening bestuurscommissie en voorziening vemogen Mr. Frankesskoalle
Met ingang van 1 januari 2008 zijn de financiële banden tussen Stichting OPO Tytsjerksteradiel en de gemeente vervallen. De bestuurscommissie Frankeskoalle is als zodanig nog steeds werkzaam. De voorziening zal dus wat dat betreft dan ook blijven bestaan in de gemeentelijke boeken.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd >= 1 jaar

Vaste schulden zijn schulden op langere termijn, zoals obligatieleningen, onderhandse leningen en waarborgsommen.

De samenstelling en het verloop van de vaste schuld is als volgt:

Vaste schulden looptijd >= 1 jaar *(x € 1.000)*	Boek-waarde per 1-1-2019	Vermeer-deringen	Vermin-deringen	Aflos-singen	Boek-waarde per 31-12-2019
- binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen	69	-	-	34	35
- binnenlandse banken en overige financiële	26.300	-	-	1.640	24.660
- buitenlandse instellingen, fondsen, banken ca.	113	-	-	-	113
Waarborgsommen (BBV - art. 46d)	14	-	-	-	14
TOTAAL	**26.496**	**-**	**-**	**1.674**	**24.822**

De vaste schulden met een rentetypische looptijd >= 1 jaar betreffen langlopende geldleningen. De term 'vaste schulden met een rentetypische looptijd >= 1 jaar' sluit aan op de wet Fido. De typering in looptijd van korter dan één jaar en langer dan één jaar heeft te maken met het onderscheid tussen vlottende schulden (korter dan één jaar) en lange schulden. De looptijd is een goede maatstaf voor het verkrijgen van een indicatie van risico's.

De aflossingen in 2019 betreffen reguliere aflossingen van de langlopende geldleningen. De totale rentelasten van bovenstaande leningen bedragen voor 2019 € 1.716.000.

In het totaal van onze vaste schulden zit voor een bedrag van € 35.000 aan aangetrokken geldlening voor doorfinanciering aan WoonFriesland. Per 31 december 2020 is deze leningen afgelost. Aflossing 2019 (€ 34.000) en 2020 (€ 35.000).

Vlottende passiva

Vlottende schulden zijn kortlopende schulden die binnen één jaar betaald zouden moeten worden. Een belangrijke passiva-post is bijvoorbeeld de crediteuren, kasgeldleningen of bankschulden. De samenstelling en het verloop van de vlottende schuld is als volgt:

De vlottende passiva bestaan uit de volgende componenten:

Vlottende passiva *(x € 1.000)*	Saldo per 1-1-2019	Saldo per 31-12-2019
• Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 jaar	10.497	9.821
• Overlopende passiva	3.297	6.734
TOTAAL	**13.794**	**16.555**

Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 jaar

Deze schulden kunnen als volgt worden onderverdeeld:

Schulden looptijd < 1 jaar *(x € 1.000)*	Stand per 31-12-2018	Stand per 31-12-2019
• Kasgeldleningen aangegaan bij openbare lichamen	3.500	3.000
• Overige kasgeldleningen	-	-
• Banksaldi	-	-
• Overige schulden	6.997	6.821
TOTAAL	**10.497**	**9.821**

Onder de netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 jaar verstaan we kortlopende schulden. De afwikkeling van de schulden kent een normaal verloop. De term 'netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 jaar' sluit aan op de wet Fido. De typering in looptijd van korter dan één jaar en langer dan één jaar heeft te maken met het onderscheid tussen vlottende schulden (korter dan één jaar) en lange schulden. De looptijd is een maatstaf voor het verkrijgen van een indicatie van de risico's.

Overlopende passiva

Overlopende passiva zijn vaak bedragen die pas in een volgend jaar tot betaling komen. Het betreft in ieder geval altijd verplichtingen die in het boekjaar zijn ontstaan. De specificatie van de overlopende passiva is als volgt:

Overlopende passiva *(x € 1.000)*	Stand per 31-12-2018	Stand per 31-12-2019
• Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn op-gebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen, m.u.v. jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume arbeidskosten.	3.297	6.734
TOTAAL	**3.297**	**6.734**

Gebeurtenissen na balansdatum

Alle ten tijde van het opmaken van de jaarrekening beschikbare informatie omtrent de feitelijke situatie per balansdatum is bij het opmaken van de jaarrekening in aanmerking genomen en verwerkt.

COVID-19 (Corona) virus

De gehanteerde grondslagen voor waardering en resultaatbepaling van de jaarrekening 2019 zijn gebaseerd op de continuïteitsveronderstelling van de gemeenten en de werkmaatschappij 8KTD. Echter in de regio Wuhan in China startte in december 2019 een uitbraak van het COVID-19 virus. Medio februari 2020 is dit virus in heel Europa (waaronder ook Nederland) doorgedrongen. Om het virus zo goed mogelijk te bestrijden heeft het Kabinet in de afgelopen tijd diverse maatregelen getroffen, waaronder het verbieden van bijeenkomsten van (grote) groepen mensen, diverse reisverboden en de sluiting van eet- en drinkgelegenheden en sport- en fitnessclubs, scholen en kinderdagverblijven. Vergaande maatregelen zijn op dit moment niet uitgesloten. Dit heeft een aanzienlijke impact op de economie en werkgelegenheid in zowel binnenland als het buitenland. De uiteindelijke gevolgen hiervan zijn op dit moment nog niet te overzien.
Ook voor onze gemeenten en de werkmaatschappij 8KTD heeft de uitbraak van het COVID-19 virus, op het moment van het opmaken van de jaarrekening, directe organisatorische gevolgen c.q. onzekerheden. Deze organisatorische gevolgen c.q. onzekerheden bestaan uit:

- Alle medewerkers werken zoveel als mogelijk vanuit huis en zijn voor onderlinge afstemming aangewezen op telefonie of digitale oplossingen;
- We onderzoeken welke ondersteuning mogelijk is om inwoners en bedrijven binnen de gemeenten die in (financiële) moeilijkheden zijn gekomen te ondersteunen. Dit heeft impact op onze werkzaamheden die we op dit moment nog niet volledig kunnen overzien.

Naast de bovenstaande organisatorische gevolgen heeft dit direct dan wel indirect ook financiële gevolgen c.q. onzekerheden voor onze gemeenten. Het Corona virus heeft conform de uitspraak van de commissie BBV geen directe financiële gevolgen voor de jaarrekening 2019. Echter vanaf het boekjaar 2020 kunnen de volgende financiële gevolgen van toepassing zijn voor onze gemeenten en de werkmaatschappij 8KTD , voor zover wij kunnen overzien op het moment van het opmaken van de jaarrekening:

- Kasstromen, zo hebben de gemeenten uitstel van betaling voor de gemeentelijke belastingen verleend aan alle ondernemers tot 31 juli 2020. Zo nodig kunnen ondernemers verdere uitstel van betaling krijgen. De uitgestelde betaaltermijn geldt voor alle ondernemers met een inschrijving in de Kamer van Koophandel. Het risico op oninbaarheid van vorderingen zal toenemen;
- Doorschuiven van diverse beleidsactiviteiten, waardoor zaken later gerealiseerd worden dan gedacht;
- Inkomstenderving van gesubsidieerde instellingen en verbonden partijen, is het weerstandsvermogen van die partijen voldoende dit te kunnen opvangen;
- Landelijk ingestelde regelingen zoals de "Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers" of een toename aan zelfstandigen die een beroep doen op het Besluit bijstandverlening zelfstandigen.

- Er wordt opnieuw een economische recessie verwacht. Dit zal leiden tot een grotere werkloosheid die zich door kan vertalen naar een groter beroep op bijstand. Normaliter worden gemeenten hiervoor zo nodig gecompenseerd door het Rijk (t-2) al dan niet met maatwerk (voorfinanciering o.i.d). Een economische recessie kan daarnaast impact hebben op bijvoorbeeld onze grondexploitaties als gevolg van vertraging in de uitgifte;
- Het kabinet gaat in overleg met de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) over de mogelijkheid om (voorlopige) lokale aanslagen aan ondernemers stop te zetten en al opgelegde aanslagen aan bedrijven in te trekken. Het gaat hierbij in het bijzonder om de toeristenbelasting.

De uiteindelijke financiële impact van bovenstaande zaken is op dit moment niet redelijkerwijs in te schatten.

Wij verwachten qua liquiditeit geen problemen omdat wij zonder problemen bij de Bank voor Nederlandse Gemeenten geld kunnen lenen. Gezien de huidige situatie op de geld- en kapitaalmarkt zijn daaraan geen of nauwelijks rentekosten aan verbonden.

De uitbraak van het COVID-19 virus heeft zoals al vermeld geen invloed op de cijfers over het boekjaar 2019. De gemeentebesturen hebben passende maatregelen genomen c.q. zorgen ervoor dat passende maatregelen worden genomen om de continuïteit van de bedrijfsactiviteiten te waarborgen. De jaarrekening is dan ook opgemaakt uitgaande van de veronderstelling van continuïteit van de bedrijfsactiviteiten voor zowel gemeenten als werkmaatschappij 8KTD.

Niet uit de balans blijkende verplichtingen en vorderingen

Gewaarborgde leningen en overige garantstellingen

De Stichting Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) is in 1983 opgericht met als doel om de toegang tot de kapitaalmarkt voor de deelnemende woningcorporaties te bevorderen. Tegen betaling van een borgstellingsvergoeding door de betreffende woningcorporaties biedt het WSW zekerheid aan geldgevers van die woningcorporaties voor de rente- en aflossingsverplichtingen van de geborgde geldleningen. Om te voorkomen dat het WSW wordt aangesproken op zijn borgstelling zijn er verschillende vangnetten en buffers. Een corporatie die niet voldoet aan de kredietwaardigheidseisen van het WSW komt in beginsel voor sanering in aanmerking. Daarbij ontvangt deze corporatie saneringssteun, opgebracht door de sector en geaccordeerd door de minister. Het fondsvermogen van het WSW is daarna de eerste buffer om aanspraken van geldgevers op te kunnen vangen. Deze reserve kan het WSW zo nodig aanvullen door het onderpand van de noodlijdende corporatie uit te winnen. De tweede buffer is de onderlinge waarborg van corporaties (het obligo). Corporaties voldoen op eerste verzoek 3,85% van hun geborgde schuldrestant aan het WSW. De derde en laatste buffer bestaat uit de achtervang van Rijk en gemeenten, die indien nodig het WSW voorzien van renteloze leningen. Deze renteloze leningen worden terugbetaald als het vermogen van het WSW weer op voldoende peil is. De renteloze leningen worden verdeeld volgens de verhouding 50% Rijk, 25% schadegemeenten en 25% alle gemeenten op basis van het relatieve aandeel.

Onze gemeente staat borg voor geldleningen verstrekt aan woningcorporaties ten bedrage van € 93,5 miljoen. Deze borgstellingen zijn overgedragen aan het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) waarbij de gemeente samen met het rijk als tertiaire achtervanger optreedt. Voor de verantwoording hiervan verwijzen wij naar de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing. Op basis van de systematiek van tertiaire achtervang betreft dit een relatief gering risico.

Borgstellingen waarborgfonds WSW met achtervang gemeente Tytsjerksteradiel	1-1-2019	31-12-2019
(bedragen in € x 1.000)		
Woningbouwcorporatie Friesland	82.100	82.100
Woningbouwcorporatie Accolade	11.480	11.401
Totaal borgstellingen waarborgfonds WSW	**93.580**	**93.501**

Niet afgewikkelde investeringen

Tevens willen wij, als niet uit de balans blijkende verplichtingen, de investeringen noemen, waarvan de definitieve afwikkeling in een later jaar plaatsvindt. Voor de lasten, die uit deze lopende projecten voortvloeien, zijn specificaties op de administratie aanwezig. De dekking is voldoende geregeld binnen de toekomstige exploitatiebegrotingen.

Crediteuren

Daarnaast behoren ook de crediteuren met meerjarige verplichtingen tot de niet uit de balans blijkende verplichtingen. Het betreft hier meerjarige verplichtingen met betrekking tot Marsh Nederland, Rolfico IV B.V., Actief Media, Loyalis Maatwerkadministraties, Zwitserleven, AON, Taxicentrale Waaksma, De Vrije Energie Producent B.V., Ziezzo payroll B.V., Eneco Zakelijk B.V., AB Vakwerk Uitzendorganisatie B.V., Centraal beheer Achmea, De Vier Gewesten BV.

Toelichting baten en lasten

Saldi per programma

Programma *(x € 1.000)*	*Begroting voor wijziging*	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
0. Bestuur en ondersteuning	*45.099*	45.586	58.804	13.218
1. Veiligheid	*- 2.374*	- 2.137	- 2.078	59
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	*- 3.554*	- 4.018	- 3.694	324
3. Economie	*- 341*	- 137	266	403
4. Onderwijs	*- 3.628*	- 3.578	- 3.503	75
5. Sport, cultuur en recreatie	*- 5.126*	- 5.584	- 5.475	109
6. Sociaal domein	*- 28.222*	- 29.992	- 30.177	- 185
7. Volksgezondheid en milieu	*- 554*	- 944	- 1.005	- 62
8. Vrosh	*- 2.392*	- 3.228	- 942	2.286
Onttrekkingen/stortingen reserves	*84*	30	- 7.674	- 7.704
TOTAAL	***- 1.008***	**- 4.001**	**4.522**	**8.523**

Begrotingsrechtmatigheid

Voor het begrotingscriterium is het van belang dat de baten, lasten en balansmutaties tot stand komen binnen de grenzen van de vastgestelde begroting en de hiermee samenhangende programma's. Volgens de BBV-Kadernota Rechtmatigheid is er ander sprake van onrechtmatige besteding.

Het kan voorkomen, dat er meer is uitgegeven dan begroot, maar dat het college wel binnen het door de raad uitgezette beleid is gebleven. In deze gevallen is het niet de bedoeling, dat de accountant deze overschrijdingen betrekt bij de beslissing om wel of niet een goedkeurende accountantsverklaring af te geven. De accountant moet deze overschrijdingen wel opnemen in het verslag van bevindingen. Jaarlijks toetsen we de overschrijdingen per programma aan de soort begrotingsoverschrijding uit de kadernota rechtmatigheid om vast te stellen of sprake is van een begrotingsoverschrijding die mee moet tellen voor het rechtmatigheidsoordeel.

In de jaarrekening 2019 is sprake van overschrijdingen voor de volgende programma's:

Programma's 0, 2, 5, 6 en 7

Wij vinden dat de uitgaven die tot deze overschrijdingen hebben geleid behoren tot het kader waarbinnen het college van de raad mandaat heeft gekregen om uitvoering te geven aan het vastgestelde beleid. Voor een toelichting op de overschrijding verwijzen wij u naar het betreffende programma.

4.6 Verantwoording Wet Normering Topinkomens (WNT)

De WNT is van toepassing op de gemeente Tytsjerksteradiel. Het voor de gemeente Tytsjerksteradiel toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2019 € 194.000 (2018: € 189.000). Dit betreft het algemeen bezoldigingsmaximum.

Bezoldiging topfunctionarissen

In onderstaande tabellen worden de WNT gegevens van de leidinggevende topfunctionarissen over 2018 en 2019 vermeld. In Tytsjerksteradiel betreft het de functies van gemeentesecretaris en raad-griffier.

Tabel 1a. Leidinggevende topfunctionarissen met een dienstbetrekking

Gegevens 2019 (bedragen x € 1)		H.M. van Gils	O.E. de Vries	A. Dam
Functiegegevens	.	**gem.secr.**	**griffier**	**adjunct griffier**
Aanvang en einde functievervulling		1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)		1,00	0,89	0,79
Dienstbetrekking?		ja	ja	ja
Bezoldiging				
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen		€ 112.293	€ 75.125	€ 51.210
Beloningen betaalbaar op termijn		€ 19.537	€ 12.919	€ 9.767
Subtotaal		*€ 131.830*	*€ 88.044*	*€ 60.977*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum		€ 194.000	€ 172.660	€ 152.689
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag		N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Totale bezoldiging		**€ 131.830**	**€ 88.044**	**€ 60.977**
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan		N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling		N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

Gegevens 2018 (bedragen x € 1)		H.M. van Gils	S.K. Dijkstra	A. Dam
Functiegegevens		**gem.secr.**	**griffier**	**adjunct griffier**
Aanvang en einde functievervulling		1/9 - 31/12	1/1 - 4/2	1/9 -31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)		1,00	0,89	0,89
Dienstbetrekking?		ja	ja	ja
Bezoldiging				
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen		€ 37.033	€ 12.599	€ 21.173
Beloningen betaalbaar op termijn		€ 5.965	€ 1.322	€ 2.694
Subtotaal		*€ 42.998*	*€ 13.921*	*€ 23.867*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum		€ 63.173	€ 16.130	€ 56.224
Totale bezoldiging		**€ 42.998**	**€ 13.921**	**€ 23.867**

1b.Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking in de periode kalendermaand 1 t/m 12

Er zijn geen topfunctionarissen in 2019 bij de gemeente Tytsjerksteradiel zonder een vaste dienstbetrekking

1c en d. Toezichthoudende topfunctionarissen

Niet van toepassing voor de gemeente Tytsjerksteradiel

1e De totale bezoldiging van een topfunctionaris alsmede degene die op grond van zijn/haar voormalige functie nog 4 jaar als topfunctionaris wordt aangemerkt, voor al zijn/haar functies bij één WNT-instelling en eventuele aan deze WNT-instelling gelieerde rechtspersonen (uitsluitend te verantwoorden indien en voor zover er sprake is bij een topfunctionaris van bezoldiging voor andere werkzaamheden dan die als topfunctionaris bij de WNT-instelling en/of bezoldiging uit hoofde van werkzaamheden bij gelieerde rechtspersonen.

Niet van toepassing voor de gemeente Tytsjerksteradiel

1f. In het geval een leidinggevende topfunctionaris, op of na 1-1-2018 met een WNT-instelling een dienstbetrekking aangaat en hij/zij bij een of meer andere WNT-instellingen reeds een dienstbetrekking heeft als topfunctionaris, niet zijnde een toezichthoudende topfunctionaris, zijn bepaalde of alle onderdelen van onderstaande tabel van toepassing. Indien van toepassing kan het betreffende tabelonderdeel dienen als aanvulling op tabel 1a of 1d. Dit geldt in voorkomende gevallen ook voor diegene die op grond van zijn/haar voormalige functie nog 4 jaar als topfunctionaris wordt aangemerkt

Niet van toepassing voor de gemeente Tytsjerksteradiel

2. Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen met of zonder dienstbetrekking alsmede degenen die op grond van hun voormalige functie nog 4 jaar als topfunctionaris worden aangemerkt

Niet van toepassing voor de gemeente Tytsjerksteradiel

4.7 Single Information Single Audit

SISA is de afkorting voor 'Single Information, Single Audit'. Basisidee bij het principe SISA is dat het Rijk bij het vragen van informatie zoveel mogelijk aansluit bij de informatiebehoeften en verantwoordingsmomenten van de medeoverheden zelf. Bij 'Single Information' hoeft de gemeente, provincie of gemeenschappelijke regeling niet speciaal een aparte verantwoording voor het Rijk op te stellen, maar kan het eigen jaarverslag worden gebruikt. In een bijlage bij de jaarrekening wordt de verantwoordingsinformatie opgenomen over specifieke uitkeringen die het Rijk nodig heeft om de specifieke uitkeringen te kunnen beoordelen. Met 'Single Audit' wordt bedoeld dat voor de controle door de accountant gebruik wordt gemaakt van de reguliere controle van de jaarrekening door de accountant.

In de onderstaande tabel zijn de specifieke uitkeringen in 2019, die onder de SISA werking vallen, opgenomen.

Nr.	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in €	Toelichting fout of onzekerheid
C1	Regeling Reductie Engeriegebruik	geen		nvt
D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022	geen		nvt
E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaai	geen		nvt
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Paricipatiewet	geen		nvt
G3	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004	geen		nvt
H4	Specifieke uitkering Sport	geen		nvt
E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer	geen		nvt

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2019 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 27 januari 2020

BZK	C1	**Regeling Reductie Energiegebruik** Gemeenten	Totaal ontvangen beschikking *Aard controle R* *Indicatornummer: C1 / 01*	Projectnaam/ nummer *Aard controle R* *Indicatornummer: C1 / 02*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicatornummer: C1 / 03*	Bestedingen (jaar T) komen overeen met ingediende projectplan (JA/NEE) *Aard controle R* *Indicatornummer: C1 / 04*	Besteding (Jaar T) aan afwijkingen. Alleen invullen bij akkoord ministerie. *Aard controle R* *Indicatornummer: C1 / 05*	Cumulatieve bestedingen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: C1 / 06*
		1	€ 425.000	2019-620801	€ 0	Ja	€ 0	€ 0
		2						

		Kopie projectnaam/ nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: C1 / 07*	Toelichting *Aard controle R* *Indicatornummer: C1 / 08*	Eindverantwoording Ja/Nee *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: C1 / 09*	
		1	2019-620801		Nee	
		2				

OCW	D8	**Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)** Gemeenten	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO) *Aard controle R* *Indicatornummer: D8 / 01*	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO) *Aard controle R* *Indicatornummer: D8 / 02*	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO) *Aard controle R* *Indicatornummer: D8 / 03*			
			€ 162.695	€ 43.709	€ 0			
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: D8 / 04*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicatornummer: D8 / 05*	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: D8 / 06*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicatornummer: D8 / 07*		
		1						
		2						

IenW	E3	**Subsidieregeling sanering verkeerslawaai** Subsidieregeling sanering verkeerslawaai Provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Wgr)		Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E3 / 01*	Besteding (jaar T) ten laste van rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicatornummer: E3 / 02*	Overige bestedingen (jaar T) *Aard controle R* *Indicatornummer: E3 / 03*	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt *Aard controle R* *Indicatornummer: E3 / 04*	Correctie over besteding (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicatornummer: E3 / 05*	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicatornummer: E3 / 06*
			1	IenM/BSK-2017/260361	€ 3.852	€ 182.759	€ 0	€ 0	€ 0
			2	IenM/BSK-2017/292146	€ 29.700	€ 53.678	€ 0	€ 0	€ 0
			3						
				Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E3 / 07*	Cumulatieve bestedingen ten laste van rijksmiddelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E3 / 08*	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E3 / 09*	Cumulatieve Kosten ProRail tot en met (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E3 / 10*	Correctie over besteding kosten ProRail (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicatornummer: E3 / 11*	Eindverantwoording Ja/Nee *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E3 / 12*
			1	IenM/BSK-2017/260361	€ 106.700	€ 3.015.262	€ 0	€ 0	Ja
			2	IenM/BSK-2017/292146	€ 118.000	€ 2.241.591	€ 0	€ 0	Ja
			3						

SZW	G2	**Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeente deel 2019** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 01*	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 02*	Besteding (jaar T) IOAW Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (**IOAW**) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 03*	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (**IOAW**) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 04*	Besteding (jaar T) IOAZ Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (**IOAZ**) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 05*	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (**IOAZ**) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 06*
			€ 6.542.352	€ 203.590	€ 847.002	€ 1.271	€ 87.927	€ 3.148
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (**Bbz 2004**) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 07*	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (**Bbz 2004**) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 08*	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (**WWIK**) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 09*	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 10*	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 11*	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: G2 / 12*
			€ 154.912	€ 12.428	€ 0	€ 386.736	€ 0	Ja

SZW	G3	**Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeente deel 2019** Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 01*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 02*	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 03*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 04*	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 05*	Besteding (jaar T) Bob *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 06*
			€ 33.894	€ 110.253	€ 22.007	€ 20.022	€ 15.286	€ 0
			Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 07*	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 08*	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: G3 / 09*			
			€ 0	€ 0	Ja			

VWS	H4	Specifieke uitkering Sport Gemeenten	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T) *Aard controle R* *Indicatornummer: H4/01*	Projectnaam / nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: H4 / 02*	Totale aanvraag per project (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen (automatisch berekend) *Aard controle R* *Indicatornummer: H4 / 03*	Verrekening (jaar T) Onroerende zaken (sportaccommodaties) per project ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicatornummer: H4 / 04*	Verrekening (jaar T) Roerende zaken sportbeoefening en sportstimulering per project ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicatornummer: H4 / 05*	Verrekening (jaar T) overige kosten per project ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicatornummer: H4 / 06*
		1	€ 747.744	Tytsjerksteradiel	€ 551.741	€ 356.973	€ 109.316	€ 85.452
		2						
			Kopie projectnaam / nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: H4 / 07*	Totale besteding (Jaar T) per project ten lasten van Rijksmiddelen (automatische berekening) *Aard controle R* *Indicatornummer: H4 / 08*	Percentage besteed (Jaar T) per project tenopzichte van aanvraag ten laste van Rijksmiddelen (automatische berekening) *Aard controle R* *Indicatornummer: H4 / 09*	Toelichting Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: H4 / 10*	Overig (Jaar T) ten opzichte van ontvangen Rijksbijdrage - automatisch ingevuld *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: H4 / 11*	
		1	Tytsjerksteradiel	551741	73,79%		€ 196.003	
		2						

IenW	E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer (SiSa tussen medeoverheden) Provinciale beschikking en/of verordening Gemeenten en Gemeenschappelijke Regelingen	Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen emaast de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E27B / 01*	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen *Aard controle R* *Indicatornummer: E27B / 02*	Overige bestedingen (jaar T) *Aard controle R* *Indicatornummer: E27B / 03*	**Correctie** ten opzichte van tot jaar T verantwoorde bestedingen ten laste van provinciale middelen Indien de correctie een vermeerdering van bestedingen betreft, mag het alleen gaan over nog niet eerder verantwoorde bestedingen *Aard controle R* *Indicatornummer: E27B / 04*	**Correctie** ten opzichte van tot jaar T verantwoorde overige bestedingen Indien de correctie een vermeerdering van bestedingen betreft, mag het alleen gaan over nog niet eerder verantwoorde bestedingen *Aard controle R* *Indicatornummer: E27B / 05*	
		1	1309808 (2016-2020)	€ 8.224	€ 8.224			
		2						
			Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E27B/ 06*	Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E27B / 07*	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E27B / 08*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E27B / 09*	Eindverantwoording Ja/Nee Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is afgerond en u voor de komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E27B / 10*	
		1	1309808 (2016-2020)	€ 21.870	€ 21.870		Nee	
		2						

4.8 Controleverklaring accountant

Wordt afzonderlijk verstrekt.